

PÖTTÖMKE ÓVODA FÜZESABONY



JÁTÉKOSAN – TEVÉKENYEN

című

Pedagógiai Programja

2025.szeptember 1.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ	6. oldal
I. AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI	8. oldal
I. 1. Az Óvoda rövid története	9. oldal
I. 2. Az Óvoda személyi feltétele	9. oldal
I. 3. Az Óvoda tárgyi feltétele	9. oldal
I. 4. Az óvodai élet megszervezésének elvei	10. oldal
II. AZ ÓVODA ÁTFOGÓ, GLOBÁLIS NEVELÉSI TERVE	13. oldal
II. 1. Az Óvoda nevelési céljai	14. oldal
II. 2. Az érzelmi nevelés feladata	16. oldal
II. 3. A gyermek gondozása az óvodai nevelői munka alapvető feladata	18. oldal
III. A TEVÉKENYSÉGEN ALAPULÓ NEVELÉS FELTÉTELEINEK MEGTEREMTÉSE	20. oldal
III. 1. A csoportok szokásrendszerének alakulása	20. oldal
III. 2. A gyermek gondozásával kapcsolatos feladatok	21. oldal
III. 3. Az egészséges életmódra nevelés feltételei és feladatai	21. oldal
III. 4. A környezettudatos magatartás kialakítása	23. oldal
IV. ÉRTELMI NEVELÉS CÉLJA, FELADATA	24. oldal
V. ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI	25. oldal
V. 1. Játék	25. oldal
V. 2. A munka jellegű tevékenységek	34. oldal
V. 3. A tevékenységekben megvalósuló tanulás, értelmi fejlesztés, nevelés	37. oldal
V. 4. A fejlesztés tartalmi eszközei	41. oldal
V. 5. Verselés, mesélés	45. oldal
V. 6. Rajzolás, mintázás, kézimunka	51. oldal
V. 7. A külső világ tevékeny megismerése	56. oldal
V. 8. Ének, zene, népi játék, tánc	62. oldal
V. 9. Ünnepek, ünnepélyek	65. oldal
V. 10. Mindennapos mozgás	67. oldal

VI. A SZÜLŐK ÁLTAL IGÉNYELT, NEM KÖTELEZŐ EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK	69. oldal
VII. AZ ÓVODA ÉS KÖRNYEZETÉNEK EGYÜTTMŰKÖDÉSE	69. oldal
VIII. SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI REND	73. oldal
IX. AZ ÓVODA ELLENŐRZŐ-ÉRTÉKELŐ TEVÉKENYSÉGE	73. oldal
IX.1. Az óvodai csoportok és a gyermekek ellenőrzése és értékelése	73. oldal
IX.2. A pedagógiai program értékelése	74. oldal
X. GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN	74. oldal
XI. A GYERMEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉNEK BIZTOSÍTÁSA INTÉZMÉNYÜNKBEN	77. oldal
XII. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	80. oldal
MELLÉKLETEK	81. oldal
Népi játékok és gyermektánc az óvodában	86. oldal
Zeneóvoda	84. oldal
IDÉZETEK	85. oldal
FELHASZNÁLT IRODALOM	86. oldal

„Gyermekekkel foglalkozni, az minden bizonnyal a leghálásabb munka, mi a földön osztályrészünkül jutott, de saját tökéletesítésünket is ez mozdítja előre.” ¹

/Brunsztvik Teréz emlékirata/

MOTTÓ:

„Van-e szebb hivatás, mint új kertbe az első magot vetni?”²

Kodály Zoltán

„Mert nevelni és tanítani csak akkor tud az ember, ha megérti azt, akit alakítani, formálni kell, mint ahogy a festő is csak úgy tud festeni, ha ismeri a színek természetét és lényegét”³

Rudolf Steiner

1.2 A program benyújtását meghatározó törvényességi háttér, fenntartói elvárások.

A Kormány 77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet, valamint egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról

1. § Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet 1. melléklete helyébe az 1. melléklet lép.

2. § Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet a következő 4. §-sal egészül ki:

„4. § (1) E rendeletnek az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet, valamint egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról szóló 77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Módr.1.) által megállapított 1. mellékletének rendelkezéseit első alkalommal a 2025/2026. nevelési évben kell alkalmazni. Ezen hatánapig az óvoda az 1. melléklet 2025. április 21. napig hatályos szabályait alkalmazza. (2) Az óvoda e rendeletnek a Módr.1. által megállapított 1. mellékletének rendelkezései alapján felülvizsgálja a helyi pedagógiai programot, és azt 2025. szeptember 1-jéig módosítja.

A FELÜLVIZSGÁLATBÓL ADÓDÓ FELADATAINK:

- A pedagógiai programunk tartalmi felülvizsgálata, a törvényességi érvényesítése.
- Feladatunk a közös értelmezés, a konstruktív szakmai párbeszéd keretében történő egyeztetés, a javaslattevés, majd az elfogadott közös értékekre kialakított folyamatok lépéseit a nevelési rendszerünkbe beemelni.
- Ezek nyomán Magyarország Alaptörvényének értékét figyelembe véve valósítjuk meg a nevelési gyakorlatunkban a szeretetteljes gondoskodást, a különleges védelmet, a szükség szerinti hátránycsökkentést. A rendszeres nevelési munkában egyenlő esélyeket biztosítunk minden gyermek számára a fejlődéshez, tanuláshoz.

- Programunk ösztönzi az innovatív pedagógiai törekvésekre, amelyek a közös értékrendből táplálkoznak.
- A közoktatási intézmények rendszerszerű működését az alábbi törvények szabályozzák:

<i>Szabályozó dokumentumok</i>	<i>Szabályozó tartalma</i>
2011. évi CXCV. törvény	A nemzeti köznevelésről
módosított 363/2012.(XII.17.) Kormányrendelete	Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet	A nevelési-oktatási intézmények működéséről és köznevelési intézmények névhasználatáról.
1. melléklet a 32/2012.(X.8) EMMI rendelet	A sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelésének irányelve.
2003. évi CXXV. törvény	Az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény
1997. évi XXXI. törvény	A gyermekek védelméről szóló és gyámügyi igazgatásról szóló
2024. évi XXX. törvény	A gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról
Továbbá a helyi (a fenntartó által hozott) rendeletek	

I. AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI

Az intézmény neve:

Füzesabonyi Pöttömke Óvoda és Bölcsőde

Az intézmény fenntartója:

Füzesabony - Dormánd Közoktatási Intézményfenntartó Mikrotársulás
Füzesabony, Rákóczi út 48.

Az intézmény címe:

3390. Füzesabony, Rákóczi út 14. /Tel./Fax.: 36/341-023./

Alapító okirat:

58/2013.(V.30.), módosítása: 2024. (07.23.)

Alapító szervek:

Füzesabony – Dormánd Köznevelési Intézményfenntartó Mikrotársulás

Felügyeleti szervek:

Füzesabony – Dormánd Köznevelési Intézményfenntartó Mikrotársulás

Gazdálkodási besorolása:

Önállóan működő költségvetési szerv

Alaptevékenysége:

851011 Óvodai nevelés ellátás

851012 Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése, ellátása
a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos
nevelési igényű gyermekek, tanulók óvodai nevelése és iskolai
nevelése-oktatása. Enyhe értelmi fogyatékos, beszéd fogyatékos vagy
pszichés fejlődési zavarral küzdő sajátos nevelési igényű, a
mozgásszervi, érzékszervi, közép súlyos értelmi fogyatékos, autizmus
spektrum zavarral küzdő vagy halmozottan fogyatékos gyermek
ellátása

889101 Bölcsődei ellátás

Az egészségügyi és szociális alapellátás részeként a családban
nevelkedő 3 éven aluli gyermekek napközbeni ellátása, szakszerű
gondozása és nevelése az életkori és egyéni sajátosságok
figyelembevételével.

562912 Óvodai intézményi étkeztetés

855937 Mns. Egyéb felnőttoktatás

A program módosítás benyújtója:

Fodor Andrea
mb. főigazgató

1.1. Az óvoda rövid története

Füzesabony főutcáján elhelyezkedő 1945-46-ban épülő óvoda két csoporttal indult.

Az igényeknek megfelelően, azóta több átalakítással, korszerűsítéssel működik. 1982-ben 8 csoport, mintegy 190 fő befogadására új épületszárnyal gazdagodott. 1994-ben vezetékes gázra kötötték rá az egész épületet, amely nagyban hozzájárult a korszerűsítéshez. 1996-97-beli átszervezés következtében a bölcsődét az óvoda épületében helyezték el és egyben csökkentették az óvodai csoportok számát. Jelenleg 2 bölcsődei és 6 óvodai csoport működik az épületben.

Az óvodai férőhelyek szám 165, a bölcsődei férőhelyek száma 28.

1.2. Az óvoda személyi feltételei

Az óvodai dolgozók létszáma: 22 fő

Óvodapedagógus: 13 fő

Pedagógiai létszám megoszlása:

Főiskolai végzettségű: 13 fő

A nevelő – oktató munkát segítők:

Szakképzett dajka: 6 fő

Pedagógiai asszisztens: 2 fő

Óvodatitkár: 1 fő

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll. Az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek a személyisége meghatározó a gyermekek számára.

Csoportonként 2 főiskolát végzett óvónő és egy szakképesített dajka, három csoportonként 1 pedagógiai asszisztens végzi az összehangolt nevelő munkát. A nevelőtestület tagjai gondolkodó, kreatív pedagógusok, akik jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkeznek. Munkájukat felelősség, kötelességérzet, emberszeretet, pedagógiai tapintat hatja át, elfogadó, segítő, támogató attitűdje modell, mintát jelent a gyermek számára. Jelenlétük a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek.

Szakmai felkészültségüket önképzéssel, tanfolyamok elvégzésével, munkaközösségi rendszerben az elméleti felkészüléssel gazdagítják.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.

1.3. Az óvoda tárgyi feltételei

Óvodánk épületét, udvarát, berendezését, virágos kertjét és magaságysait úgy igyekeztünk kialakítani, hogy a gyermekek óvodai életének színterei legyenek otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt. Legyen biztonságos fejlődést elősegítő, a dolgozók számára pedig megfelelő munkakörnyezet.

A telek területe, amelyen óvodánk elhelyezkedik: 8035m², maga az óvoda épülete 5362 m², az udvaré pedig 2673 m². E számadatok tükrében látható, hogy óvodánk a nagyobb intézmények közé tartozik. Az eredeti épület 1945 – 46-ban épült, de ez az épületszárny ma már bölcsőde, az óvoda épületének nagy része viszonylag új, a bővítés 1982-ben történt, majd egy újabb bővítés a 90-es évek végén.

2017 januárjában megtörtént az intézményünk teljes tetőcseréje, fotovoltaikus rendszer telepítése, hőszigetelt nyálszárók beépítése és az épület külső falainak hőszigetelése.

Az óvoda drótfonatos kerítéssel van körülvéve. Az óvoda udvarán műfüves focipálya található. 2023-ban új udvari játékok telepítésére került sor és a kinti játékeszközök alatt gumilapok vannak elhelyezve. A nyári időszakban pedig napvitorlákat használunk a játékok fölé, illetve párapaput a gyermekek jobb közérzete érdekében. Az épület összkomfortos, geotermikus fűtéssel, közműves hálózati víz és szennyvízelvezetéssel. Az elektromos hálózat működtetése napelemekkel működik, mely a felújított tetőszerkezeten helyezkedik el.

A 6 csoportos óvodánk férőhely száma: 165 fő. A csoportszobák alapterülete 52 m², mely 2025. áprilisától új csoportszoba bútorokkal lett ellátva.

A csoportszobákon kívül más helyiségek: minden csoporthoz 1-1 felújított mosdó és öltöző, 2 iroda, 1 nevelői szoba, 2 szertár, 1 logopédiai foglalkoztató, 1 fejlesztő szoba, sószoza, 2 raktár, 1 tálalókonyha, 1 személyzeti mosdó és WC, valamint 1 tüzelőtároló található az épületben.

A játéktevékenységhez szükséges eszközök segítik megvalósítani a gyermekek elgondolásait, de tárgyai is magának a játéknak, motiváló, fejlesztő hatásúak Ezeket évről-évre tudatosan bővítjük az önkormányzatunk és Pöttömke alapítvány segítségével, mely 2000 decemberében alakult.

Pályázatokon nyert összegekből is sok játékeszköz /főleg szakmai/ valósult meg az utóbbi időben. A mindennapos tevékenységekhez szükséges eszközök biztosítása főleg a költségvetésből történik, de ezen a téren is vannak pályázati pénzekből megvalósult eszközök. Óvodapedagógusainkra jellemző a jó kezűgyesség, ötletesség, sok játékot, fejlesztési eszközt készítenek, ami gazdagítja eszköztárunkat. Így óvodánk eszköz ellátottsága megfelelő.

I.4. Az óvodai élet megszervezésének elvei

I.4.1. Csoportszervezés

A csoportok szervezése óvodánkban a következőképpen alakul:

- 6 csoport, melyekbe vegyes korcsoportú gyermekek járnak.

Igyekszünk lehetőséget teremteni arra, hogy testvérek, rokonok egy csoportba kerülhessenek szülői igény szerint. Intézményünk integrált nevelést folytat.

I.4.2. Napirend

1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre.

A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

2. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, a játék kitüntetett szerepe. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

6.00 – 12.00	- Folyamatos érkezés, játék - Szabadon választott tevékenységek - Folyamatos tisztálkodás, testápolás - Folyamatos reggeli - Komplex, kötetlen tevékenységek - Fejlesztő játékok - Iskola-előkészítő fejlesztő tevékenységek napi 45 perces időkeretben. - Egyéni és mikrocsoportos fejlesztések - Mindennapos közös mozgás - Tehetséggondozás - Szabad és kezdeményezett játéktevékenységek a csoportszobában és a szabadban - Levegőzés, udvari játék, séták, megfigyelések
12.00 – 13.00	- Tisztálkodás, készülődés az ebédhez - Ebéd - Ebéd utáni tisztálkodás
13.00 – 15.00	- Pihenés - Folyamatos ébredés
15.00 – 15.30	- Teremrendezés, készülődés az uzsonnához, tisztálkodás
15.30 – 17.00	- Uzsonna - Játék, egyéb szabadon választott tevékenységek a csoportszobában és az udvaron - Egyéni fejlesztés, tehetséggondozás - Fejlesztő játékok, egyéni ill. közös játékok a szülők érkezéséig

3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást, nevelést segítő munkatársakkal.
4. Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakciókra, élősztavas mese és közösségi játékelmény biztosításával.
5. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.
6. A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.
7. A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket a 6. pont alkalmazása során tanköteles korukat megelőző nevelési évben járónak kell tekinteni.
8. A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.
9. A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából nem kötelező a diagnosztikus mérés alkalmazása, de alkalmazható a diagnosztikus mérési rendszer abban a nevelési évben amelyben a gyermek betölti a tanköteles kort.
10. A tanköteles korú gyermekek külön térben szervezett iskola-előkészítő fejlesztő tevékenységeken vesznek részt napi 45 perces időkeretben. A feladatokhoz igazodva és figyelembe véve a gyermekek egyéni terhelhetőségét, tehát, ha nem bírja a gyermek a 45 percet, az lehet kevesebb is. Azok a gyermekek is részt vesznek a iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben, akik már elérték a tanköteles kort, de valamiért visszamaradtak az óvodában.

I.4.3. Hetirend

Intézményünkben minden csoportban az óvodapedagógusok alakítják ki a hetirendjüket. A tevékenységek kötött (mindennapos mozgás- és mozgástevékenység) vagy kötetlen formában (külső világ tevékeny megismerése; rajzolás, festés, mintázás, kézimunka; ének-zene, énekes játék; verselés, mesélés; anyanyelvi játék) zajlanak, korcsoporttól függően. A tevékenységek komplex rendszerében egyes tevékenységek felcserélődhetnek az aktuális gyermeki igényeknek, érdeklődésnek megfelelően.

II. AZ ÓVODA ÁTFOGÓ, GLOBÁLIS NEVELÉSI TERVE

Gyermekekép

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést.

Az óvodának, mint nevelő intézménynek figyelembe kell venni, hogy a gyermek fejlődő személyiség. A gyermek fejlődését meghatározzák az öröklött tulajdonságok, az érés sajátos törvényszerűségei és a spontán, illetve tervszerűen alkalmazott környezeti hatások, beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is együttesen határozzák meg. E tényezők hatásainak következtében sajátos életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. Minden gyermek külön - külön egy személyiség, akinek fejlesztésében egyénre lebontott módszereket alkalmazunk.

A gyermekek vágyait, szükségleteiket különböző tevékenységi formában igyekeznek levezetni. Mi ehhez teremtjük meg a személyi és tárgyi feltételeket. Minél kisebb egy gyermek, annál több szeretetre, biztonságra, melegségre van szüksége az egészséges fejlődéshez. Ezért a biztonságos, befogadó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése valamennyiünk legfőbb feladata, minden gyermek számára biztosítjuk az egyenlő hozzáférést. Törekszünk a sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló speciális fejlesztő tevékenységekre is, valamint igyekszünk fokozott figyelmet fordítani a tehetséges gyermekek fejlesztésére. Gyermekeinket kreatív, önálló gondolkodású, kommunikációra képes, aktív emberekké szeretnénk nevelni.

Élményekben gazdag, nyugodt, rácsodálkozni tudó, természetes kíváncsiságoktól vezérelt, motivált, meséhez, vershez, zenéhez és alkotó felfedező tevékenységekhez kötődő gyermekekké szeretnénk nevelni a ránk bízott csemetéket, akik szeretettel és befogadóan fordulnak társaikhoz és a felnőttekhez. Korukhoz és képességeikhez mértén önállóan eligazodnak a környezetükben, jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkeznek, szeretik, óvják és védik a természetet.

Óvodakép

Intézményünk fő feladata az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának megfelelően az óvó - védő, szociális, nevelő - személyiség fejlesztő feladatok ellátása. A programunknak megfelelően nevelőtestületünk olyan módszert választott feladataink megvalósításához, ami az adottságainkra, szokásainkra, körülményeinkre, eddigi szokásrendszerünkre, értékeinkre épül. A tevékenységekre koncentrálni fogalmazzuk meg feladatainkat, így a tevékenységeken keresztül neveljük gyermekeinket kreatív, önálló gondolkodású, kommunikációra képes aktív emberekké szeme előtt tartva egyéni képességeiket.

A családi nevelést kiegészítve elősegítjük a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével. Ezzel segítjük a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki, és szociális érettség kialakulását.

Alapelvünk a szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelemgazdag óvoda megteremtése, ami a gyermeki magatartásnak, önállóságnak, az egészséges öntudat kibontakozásának és az önmegvalósulásnak lehetőséget ad. Minden gyermek a saját képességrendszerének figyelembevételével nevelhető, fejleszthető leginkább. A gyermeknek éreznie kell, hogy tisztelet veszi körül, fontos nekünk, figyelünk rá és számíthat segítségünkre, ha szükség van rá.

A multikulturális, interkulturális befogadó nevelés az óvodánkban természetes szemlélet. Az óvodapedagógus– gyermek, a nevelőmunkát segítő dajka és a szülő számára is természetes a migráns, a nemzetiségi, etnikai kisebbségek befogadása, kultúrájuk ápolása, amennyiben megjelennek intézményünkben. A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó és a migráns gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, a nyelvi nevelését multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

Fontosnak tartjuk, hogy szeressék és védjék a gyermekeink a természetet, az őket körülvevő élőlényeket, legyenek fogékonyak a természet szépsége iránt és tegyenek is érte. A környezeti kultúra ugyanis életmód, gondolkodás, viselkedésmód, védelem, fejlesztés, mértéktartó felhasználás, szemléletváltás. A megismerést lehetőség szerint a természeti, társadalmi környezetben biztosítjuk gyermekeink számára. Célunk a környezeti értékeink felfedezése a mindennapi tevékenységek folyamán. A környezetet tisztelő emberré nevelés, azaz a természeti, az épített, társas-társadalmi környezet érdekében szükséges ismeretek és tudás, magatartásminták, értékek és életviteli szokások elsajátítása, megtartása. Nyitottság, befogadóképesség megalapozása a környezettudatos szemlélet kialakításához. Hagyományaink ápolásával lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyermekek megismerjék szülőföldünk hagyományát, szokásait, értékeit. Ezek szeretetére és védelmére neveljük őket. Óvodánk nyitott, a szülők bármikor betekinthetnek mindennapi életünkbe.

II.1. Az óvoda nevelési céljai

- A gyermek nyugodt, élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése, a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatása, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiség fejlesztése.
- Boldog, kiegyensúlyozott, környezetével és önmagával harmóniában élő személyiségek kialakítása sokszínű tevékenységgel, különös tekintettel a szabad játékra, a játékba integrált ismeretátadásra.
- Célunk, alapelvünk, hogy a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet megbecsülés övezze, ami segíti a gyermekek egyéni képességeinek kibontakozását.
- Az egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevétele.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az egészség megőrzés szokásainak kialakítása, az egészséges és biztonságos környezet biztosítása.
- A gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása.
- Szükség esetén prevenció és korrekció feladatok ellátása, a másság elfogadása.
- A gyermek szociális érzékenységének és éntudatának, önértékesítő törekvéseinek segítése.
- Változatos tevékenységek biztosítása a tapasztalatszerzésben.
- Speciális helyzetű, speciális törődést igénylő gyermekek felkarolása, együtt nevelése a közösségen belül.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek integrálásával esélyegyenlőségük biztosítása.
- A migráns, etnikai családok gyermekeinek befogadása az intézménybe.

A nevelési célok és feladatok az egész óvodára nézve azonosak. A csoportok arculatát a gyermekek, és az óvodapedagógus személyisége alakítja, formálja sajátossá.

Az óvoda nevelő intézmény, a családi nevelés kiegészítője, s mint ilyen a gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszik. A gyermek fejlődését tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek megteremtésével teszi lehetővé. Az óvodánk tevékenységét a gyermek 3. életévétől az iskolába lépésig, legfeljebb 7 éves korig az életre nevelés határozza meg. A gyermekek szociális életképességét minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli, a pedagógiai célok és feladatok centrumába tudatosan az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztését állítja.

Óvodánk nevelési alapelvei

- Tiszteljük, elfogadjuk, szeretjük és megbecsüljük a gyermeki személyiséget.
- Mindenkor és minden helyzetben figyelembe vesszük a gyermekek érdekeit.
- Óvodai nevelésünk a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- Az általunk alkalmazott pedagógiai módszereket a gyermekek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermekek egyéni készségeinek, képességeinek, kompetenciáinak kibontakoztatását.
- Az óvodai nevelés sajátos eszközeivel törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására, a hozott hátrányok kompenzálására.
- A játékot a tevékenységek sorában elsődleges, kiemelt, semmi mással nem helyettesíthető alaptevékenységnek tekintjük. A szabad játékot tekintjük a leghatékonyabb eszköznek a gyermek testi, lelki, értelmi fejlődésének elősegítésében. Játék közben életkoruknak és egyéni képességeiknek megfelelően gyarapodnak a tapasztalataik, ismereteik, megtanulják az emberi együttélés alapvető szabályait, normáit.
- A gyermekek életkorának és fejlettségének megfelelő játéktevékenység, tapasztalatszerzés biztosításával segítjük elő az életkorukhoz és egyéni képességeikhez igazodó műveltségterületek közvetítését, a gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozását.
- Valamennyi óvodásunk számára biztosítjuk a saját, egyéni fejlődési ütemének megfelelő fejlesztését, tehetségének felfedezését, kibontakozását, változatos tevékenységeket kínálva.
- A gyermeki személyiség maximális tiszteletben tartása mellett fontos szempont a differenciált fejlesztés, egyéni foglalkoztatás. Nagy figyelmet fordítunk a lassabban fejlődő, lemaradó, hátrányos helyzetű, beilleszkedési, - magatartási, - és tanulási zavarral küzdő, sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelésére, esélyegyenlőségük biztosítására.
- Szakértői vélemények alapján az egyénre szabott feladatok meghatározása, gyakorlati alkalmazása.
- Speciális szakemberek bevonása, és velük együttműködve történő fejlesztés megvalósítása.
- A gyógypedagógus és a logopédus fejlesztő munkájának ismeretében történő céltudatos nevelő-oktató munka.
- Az óvoda és a család együttműködését nevelőmunkánk alappilléreinek tekintjük, melyben a pedagógus nevelői, mintaadói magatartásával igyekszik hatni a családi nevelésre, épít a családok nevelési értékeire, azt megtartva, továbbfejlesztve.
- Az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek számára biztosítjuk az önéazonosságuk megőrzéséhez, hagyományaik ápolásához szükséges feltételeket.

- Intézményünkben a migráns családok gyermekei a magyar gyermekekkel azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelést. Biztosítjuk számukra önazonosságuk megőrzését, hagyományaik ápolását, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.
- Törekszünk óvodánk kialakult pedagógiai értékeinek megőrzésére.
- A közösségi nevelésünk alapelve, hogy a gyermek, mint egyén találja meg a helyét a közösségben.
- Az óvodánkban komplex nevelés folyik. A nevelési területek elméletileg differenciáltak, de a gyakorlatban egységet alkotnak. A nevelési cél a gyermeki aktivitás, motiváltság kíváncsiság ébrentartása, kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése, a kompetencia érzés kialakítása, fenntartása.
- Az anyanyelvi nevelés áthatja az óvodai nevelést, tartalma a nevelés eszközeinek, a gyermeki tevékenységrendszernek.

Környezettudatos magatartás elősegítése

- Sok kirándulás, élményszerző séták, megfigyelések végzése a természetben,
- A nevelés – oktatás témaköreit a természeti környezet tárgyai, jelenségei képezik. Pl. évszakok köré történő csoportosítás – a nevelés minden területén.
- Föld napján pl. parkosítás, virágültetés – ezek folyamatos gondozása – növényekhez, állatokhoz fűződő pozitív viszonyulás – személyes példamutatás.
- Vetélkedőkön részvétel.
- Szelektív hulladékgyűjtés – hulladékok újrahasznosítása.
- Madár barát óvoda

„A képességek az emberben a nekik megfelelő tevékenységek célszerű gyakorlásával alakulnak ki. A már kialakult képességek részt vesznek a további tevékenységek lebonyolításában és ezen keresztül éreztetik hatásukat. A tevékenységek és képességek egymástól elválaszthatatlanok.”⁴

Lénárt Ferenc

II.2. Az érzelmi nevelés feladata

Célja: A érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése ösztönöz és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására a beszoktatástól az óvodáskor végéig.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az óvodapedagógus adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával, hiszen a szülő jelenléte biztonságot ad az új környezet elfogadásához és a szülőt is megnyugtatja.
- A gyermek – óvodapedagógus, a gyermek – dajka, a gyermek – gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása.
- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése és társas kapcsolatok létrehozása érdekében.
- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

- Az óvoda egyszerre segíti a gyermek szociális érzékenységének fejlődését és éntudatának alakulását, és teret enged önkifejező, önérvényesítő, énérvényesítő törekvéseinek.
- Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágas környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
- Az óvoda lehetőséget teremt arra, hogy a gyermek kielégíthesse természetes társas szükségleteit, a gyermeket a különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevel.
- Az erkölcsi tulajdonságok fejlesztésén túl a szokás és normarendszer megalapozására törekszünk.
- A gyermekeket megismertetjük szűkebb, tágabb környezetükkel, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- A modellértékűséget az óvoda más dolgozóira is vonatkoztatjuk.
- A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, kiemelt figyelmet igénylő, hátrányos, és halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt gyermekek esetében speciális fejlesztéssel az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával, szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével az esélyegyenlőséget biztosítjuk. Ilyen esetekben különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel. Esélyt teremtünk a migráns gyermekek számára.
- A mások iránti tisztelet, megbecsülés érzékének fejlesztése.
- Az élménybefogadás képességének fejlesztése.
- Az érzelmek kifejező képességének fejlesztése.
- Az ösztönös érzelmek irányításának fejlesztése.
- Az érzelmi zavarok tompítása, leépítése, tolerancia.
- Az erkölcsi, érzelmi és akarati tulajdonságok fejlesztése, figyelmesség, egymás segítése, fegyelmezettség, kooperációs, jellemtudó viselkedés, együttérzés, kitartás, nyíltság, felelősség, feladattudat, szabálykövetés.
- Társas kapcsolatok, egymás közötti bizalom kiépítése, óvodapedagógus-gyermek, gyermek-gyermek közötti biztonságérzet keltése, a csoportban való tartózkodás során.
- Alá-, fölé-, és mellérendeltségi helyzetek átélése, elfogadás.

A fejlesztés tehát azután kezdődik, miután a gyermek beilleszkedett a csoportba, jól érzi magát, alapvetően derűs, vidám légkör veszi körül. Megismerte a csoportban, óvodában dolgozó felnőtteket, gyermekeket, bátran, biztonságosan mozog az őt körülvevő környezetben.

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végére:

Legyen önálló a gyermek, a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás következő területein:

- Kérés, köszönés, köszönetnyilvánítás, válaszolás, megszólítás.
- Véleménynyilvánításban, döntésekben, választásokban, vállalt feladatok elvégzésében.
- Viselkedjen tisztelettudóan.
- Ismerje és értse az óvodapedagógus metakommunikatív jelzéseit.
- Törekedjen az igazmondásra, a megkezdett munkák befejezésére.
- Legyen képes a belátásra, vegye észre a környezet rendjét, megbontó elemeket, korrigálni tudja az ilyen jellegű helyzeteket.

- Tudjon együttműködni a közös cél érdekében, örüljön a csoport közös sikerének.
- Szeretik, és koruknak megfelelően védik a természetet, megbecsülik és tiszteletben tartják az élővilágot, szívesen ápolják a növényzetet, gondoskodnak az állatokról.

Társas kapcsolatok terén:

- Ajánlja fel segítségét gyermek társainak, felnőtteknek, ha ennek szükségét látja.
- Szívesen tevékenykedjen a csoport érdekében, érdeklődjön a társai és a felnőttek iránt.
- Legyen képes az egyéni érdekeit a csoport érdekeinek alárendelni.
- Elfogadják a „különbözőséget”.
- Igyekezzen – a szituációtól függően – elfogadni az alá-, fölé-, és mellérendeltségi helyzeteket.

A fejlesztési eredmények érdekében fontos a közös élmények átélése, tapasztalatok szerzése, a felnőttek pozitív minta adása, a csoportban zajló mechanizmusok, egyéni reakciók megfigyelése. Szükség esetén a külső segítségadás az aktuális tevékenységek során.

II.3. A gyermekek gondozása az óvodai nevelőmunka alapvető feladata

A tevékenység célja:

- A gyermekek gondozása, egészségének védelme, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése.
- A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet megteremtése.
- Az egészséges táplálkozás, életmód megalapozása, higiénés szokások kialakítása.
- Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós, testi, lelki nevelési feladatok ellátása a megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve.
- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- Harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének segítése.
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.
- Egészséges óvodai környezet megteremtése, ahol a gyermek, felnőtt jól érzi magát.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása.
- A gyermek megfelelő gondozottságának biztosítása, alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése.

A tevékenység szerepe a nevelési cél elérésében:

A gyermek személyisége és a tevékenysége kölcsönösen egymásra hatva fejlődnek. Mivel a gyermek, tevékenykedő lény, személyisége komplex tevékenységek, cselekvések segítségével fejleszthető a leghatékonyabban.

A 3-7 éves korban a képességek fejlesztésének általános törvénye, hogy „**a gyermek akciólehetőségei legyenek összhangban akció-szükségletével.**” Azaz cselekedhessen a gyermek saját szükségleteinek megfelelően, vagyis legyen a gyermeki tevékenység valamilyen belső szükséglet kielégítésének vagy külső követelmény.

A nevelő hatás belső – a tevékenységek tartalmából eredő feltételei:

- a., Az egyén számára érdekes, a csoport számára fontos, hasznos tevékenység legyen.
- b., Célkitűző és a cél megvalósító tevékenység egysége érvényesüljön.

- c., A tevékenység és az eredmény kölcsönös feltételezettsége biztosítva legyen, mert csak a befejezett, végig vitt tevékenységnek van élményereje.
- d., A tevékenységrendszer teljessége zavartalan legyen egyrészt – elégítse ki a gyermekek akciószükségletét
 - oldja meg egy-egy gyermekcsoport, gyermekközösség valamennyi feladatát, az önkiszolgálástól a csoportélet kialakulásáig, a csoportélet kialakulástól a környezet formálásáig.

A nevelő hatás pedagógiai feltételei:

- a., A tevékenység pedagógiai előkészítése – ráhangolás, tudatosítás. stb. közös feladata az egész óvodai környezetnek.
- b., A tevékenységek pedagógiai megszervezése az óvoda dolgozói részéről nagy odafigyelést, tapintatot igényel, hogy semmit nem végezzünk el a gyermekek helyett, de legyünk ott és segítsünk mindenben, amikor a gyermeknek szüksége van rá.
- c., A tevékenység pedagógiai értékelése alapvető feladata a pedagógusnak. A siker, sikertelenség okai, jól vagy rosszul megválasztott tevékenységi mód, az együttműködés megléte, vagy annak hiánya lehet az értékelés kiinduló pontja

Az óvodapedagógus feladatai a tevékenység megszervezésében:

Biztosítsa minél változatosabb, több fajta tevékenységet egy időben történő gyakorlásához megfelelő feltételeket. /idő, hely, eszközök, ötletek/

A gyermeki tevékenység szervezésekor vegye figyelembe, hogy a 3-7 éves gyermeket a tevékenységi vágy jellemzi, bármilyen mozgás, változás felkelti a figyelmét, és utánzásra ösztönzi. A megismerési vágy, kíváncsiság életkori sajátossága, de tevékenységi formái gyakran változnak, rövid ideig tartanak és nincsenek mindig összhangban a kitűzött céllal.

A 3-7 éves gyermek megnyilvánulásaiban nem különülnek el élesen a különböző tevékenységek. A gyermek számára a játék lehet munka is és fordítva. A közösségért végzett feladat lehet játék, esetleg a szabadidő kellemes eltöltése.

Fontos, hogy a tevékenységek megszervezésében, támaszkodjon az óvodapedagógus a gyermekek tapasztalataira, aktuális élményvilágára, meglévő képességeire. Élmények nyújtásával segítse elő a minél sokrétűbb, komplexebb tevékenységformák kialakulását az óvodai csoportba, biztosítsa a képességeik kibontakozását, fejlesztését. A kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekre, egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakoroljon hatást. Minden gyermek képességét önmagához viszonyítva igyekezzen fejleszteni.

III. A TEVÉKENYSÉGEN ALAPULÓ NEVELÉS FELTÉTELEINEK MEGTEREMTÉSE

Ebben a fejezetben összefoglaljuk az óvodapedagógusok feladatait az alábbi csoportosításban:

1. A csoportok szokás rendszerének kialakulása
2. A gyermekek gondozásával kapcsolatos feladatok
3. Az egészséges életmódra nevelés feltételei és feladatai
4. Környezettudatos magatartás kialakítása

III.1. A csoportok szokásrendszerének alakulása

„A cselekvést motiválja a példa, a cselekvés végrehajtását segíti, könnyíti a szokást, és a cselekvést szabályozza a nevelő követelés.”⁵
Gáspár László

A szokás rendszer kialakítása az utánzáson és az ezzel összefüggő azonosuláson nyugszik.

A szokásrendszer segítségével a mindennapi cselekvések egy része gazdaságosabbá válik, kiküszöbölődnek a felesleges mozdulatok, mindenki számára egyértelmű keretet kap a napi óvodai élet. A szokás kialakítás módja tehát: utánzás – ismétlés – gyakorlás- tudatosabbá váló cselekvés. Ezek a kialakított szokás rendszerek az óvoda egyes területén jól alkalmazhatók például:

- a napirend,
- a társas, közösségi együttélés,
- az egészséges életmód,
- a tevékenységek megvalósítását elősegítő szokások esetében. A kialakított szokás rendszerek minősége alapvetően befolyásolja a csoport nyugalmit, derűs légkörét és erre építhető fel a harmonikus, kiegyensúlyozott, tevékenységgel teli óvodai élet. Ahhoz, hogy a gyerekek az óvodában jól érezzék magukat fontos, hogy az óvodáról alkotott képük, első benyomásuk pozitív legyen.

Az óvodával való ismerkedés, beszoktatás minősége kihat a későbbi óvodai életükre. Nagyon sok türelmet, gyöngédséget és időt igényel az új gyermekek beszoktatása. Augusztus utolsó hetében módot adunk a szülőknek és a gyermekeknek, hogy közösen eltölthessenek egy napot intézményünkben, közösen ismerkedhessenek az új környezettel, a leendő óvodapedagógussal, dajka nénivel, pedagógiai asszisztensekkel. Az első szülői értekezlet keretében megismerkedhetnek az elkövetkezendő napok teendőivel, feltehetik kérdéseiket, megismerhetik az óvoda nevelési programját, házirendjét, szokásrendszerét. Az óvodánkban már hagyomány a folyamatos beszoktatás. Az első napokban a gyermek eltölthet 1-2 órát a az oviban, majd fokozatosan egyre hosszabb ideig marad a csoportban a gyermek. Az, hogy a beszoktatás meddig tartson mindig a szülővel közösen döntenek az óvodapedagógusok. Ez alól kivételt képeznek a bölcsődéből óvodába kerülő gyermekek, akiknek nincs szükségük a fokozatos beszoktatásra, mivel egy épületben található a bölcsőde, óvoda. A bölcsődés gyermekek ismernek bennünket, nem idegenkednek tőlünk, az átmenet számukra zökkenőmentes.

Megkönnyítjük a gyermekek beilleszkedését azzal is, hogy kedvenc tárgyaikat, játékaikat behozhatják az óvodába. Felkészítjük a régi gyermekeket az újak fogadására. A bizalom kiépítése a szülők irányában is igen fontos.

III.2. A gyermek gondozásával kapcsolatos feladatok

A tevékenység célja:

- A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése, jó közérzetük biztosítása.
- A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása.
- A gyermek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet megteremtése.
- Az óvodapedagógus és gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes testközelség megteremtése.
- Tapintat, elfogadás a gyermekekkel szemben.

A gondozási feladatok végzése az óvodában dolgozó valamennyi felnőtt feladata. Az óvodai környezet esztétikus, harmonikus és célszerű kialakítása, a veszélyforrások minimálisra csökkentése, az óvodai napirend helye kialakítása a gondozási feladatok végzését könnyíti meg.

A napirendnek folyamatosságot, rugalmasságot kell tükröznie, ahhoz a gyermekek kellemesen, szükségleteiknek megfelelően végezhesék a tisztálkodással, WC használatával, az öltözködéssel az étkezéssel kapcsolatos teendőiket.

Célunk, hogy fokozatosan megtanulja minden gyermek önállóan ellátni magát. Ehhez nyújtanak segítséget a felnőttek, vegyes csoportban a nagyobb gyermekek és ezt az együttműködést célszerű kialakítani az azonos korú gyermekek csoportjában is.

A mosdóban, az udvaron, a reggeli gyülekezési időben, ünnepek, kirándulások alkalmával nagyon sok, remek lehetőség adódik a különböző korú gyermekek együttműködésére, kommunikációjára, a gondozási teendők közös ellátása közben. Fontos ezen a területen is a családdal való szoros együttműködés, egymás tájékoztatása és a rendszeresség mindkét fél részéről a gondozáshoz kapcsolódó szokások kialakítása érdekében. Az egyéni bánásmód, az egyes gyermekek sajátos igényeinek figyelembevétele a gondozás esetében is érvényesül.

III.3. Az egészséges életmódra nevelés feltételei és feladatai

A tevékenység célja:

- A gyermekek egészségének védelme, mozgásigényük kielégítése, edzettségének biztosítása.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése.
- Az egészséges táplálkozás, életmód megalapozása, higiénés szokások kialakítása.
- Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós, testi, lelki nevelési feladatok ellátása a megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve.
- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- Harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének segítése.
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.

- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.

Az egészséges életmód magába foglalja a környezettel való harmonikus együttélést, a természet szeretetét és védelmét.

Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. A gyermekek mozgásának fejlesztése örömforrás és alkalmas lehetőség a mozgáshibák korrigálására is. Az optimális mozgásfejlődéshez biztosítani kell a spontán mozgáslehetőségeket, még pedig az egyéni sajátosságok figyelembevételével.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek minél többet legyenek szabad levegőn. A napfény, a levegő, a víz, az eső – hó is edzi, erősíti őket. Természetesen az időjárásnak megfelelően öltözve az évszakok szépségeivel, jellegzetességével ismerkedhetnek meg a gyermekek. Az udvarunkon játékeszközök, tornaeszközök, homokozók lehetővé teszik a gyermekek sokoldalú mozgásigényének kielégítését.

Az egészséges életmódra nevelés nemcsak az óvoda épületének és udvarának célszerű hasznosítását jelenti, hanem gyakori sétákat, kirándulásokat a szabad természetben.

A természet szépségeinek élvezete, a szabad levegőn való játék öröme, a mozgás szabadsága, a mozgást követő pihenés, nyugalom vezet el a gyermeket a természet szeretetéhez. Fontos feladatunk a gondosan megválasztott helyszín, ahol a gyermek szabadon, önállóan futkározhat, ahol nemcsak megszereti, megismeri a természetet, de felhívjuk figyelmét a természetes környezet megóvásának fontosságára.

Az egészséges életmód szokásinak kialakításában fontos szerepet kap a helyes táplálkozás (a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só-és telítettség - tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése) szokásainak kialakítása, az étkezés körülményeinek, esztétikumának biztosítása. Az egészséges életmód szokásainak kialakításához hozzátartozik az étkezések hangulatának, esztétikumának biztosítása is /a tiszta, vasalt asztalterítő, az esztétikus evőeszköz, étkező edények, szalvéták... stb./ Ezek mind fokozzák az étkezés pozitív hatását, nevelő értékét. Az étkezés közben halk beszélgetés, zsongás, a kulturált étkezési szokások elsajátítása tovább fokozza az egész tevékenységhez kapcsolódó pozitív hatásokat. A példaadással a környezet hatásával nevelni tudunk. A gyermek megérzi ennek az egész milliőnek a jótékony hatását és megőrzi magában a későbbi életében is.

Életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végére:

Legyen önálló a gyermek

- A tisztálkodásban, a tisztálkodási eszközök megválasztásában és azok használatában,
- a WC használatakor,
- a fogápolásban,
- öltözködésben legyen képes megválasztani a helyes sorrendet,
- önkiszolgáláskor, a kimerített étel mennyiségének megítélésében,

- az adott hőmérsékleti viszonyoknak megfelelő ruhák kiválasztásában.

Megfelelően használja

- az evőeszközöket /kés, villa, kanál/
- a játék és egyéb eszközöket,
- az óvoda és az épület egyéb helyiségeit,
- a környezet tisztántartására szolgáló eszközöket /lábtörlő, takarító eszközök/.

Tudjon:

- cipőt fűzni és kötni, gombolni,
- teríteni, hajtogatni /szalvéta, takaró, ruházat/
- ajtót nyitni, csukni, csendben közlekedni,
- természetes ülő testtartással asztal mellett ülni.

Ismerje:

- a kulturális étkezés szokásait /csukott szájjal rág, ügyel az asztal rendjére, tisztaságára.
- a zsebkendő használat módját,
- a ruházatának tisztántartási lehetőségeit,
- a rendetlenség megszüntetésének módját.

Segítsen:

- a környezet tisztántartására, a rend megőrzésére irányuló tevékenységekben,
- a kisebbeknek a különböző önellátására irányuló tevékenységekben.

A fejlesztési eredmények érdekében kívánatos az aktuális megnyilvánulások értelmezése, a helyes cselekedetek kiemelése dicsőréttel.

III.4. A környezettudatos magatartás kialakítása

A tevékenység célja:

- A környezettudatos nevelés akkor valósítja meg célját, ha a programját a gyermekek környezetével kapcsolatos gazdag tevékenységrendszerébe ágyazza.
- Kísérje figyelemmel a tapasztalatszerzés megannyi természetes élethelyzetének tudatos, tervszerű megszervezését.
- Olyan tapasztalatokat szerezzenek, amelyek az életkorúknak megfelelő biztonságos eligazodáshoz, a környezethez való aktív kapcsolat tevékeny kialakításához nélkülözhetetlenek.

A tevékenység feladata:

- Segítse a gyermek spontán és irányítottan szerzett tapasztalatainak feldolgozását, fejlessze értelmi képességeit.
- A gyermek környezetéből szerzett ismereteit használja fel a játékában, élje át, folyamatosan gyakorolja, más tevékenységeiben is alkalmazza.
- A megismerés szélesítse ki a személyiségfejlesztés környezeti feltételeit, tudatosan fejlesztő eljárásaival, módszereivel az óvodán kívüli nevelést kiegészítse, az esetlegesen előforduló hátrányokat kompenzálja.

A tevékenység várható eredménye:

- A környezettudatos nevelés a környezet ismeretén, megbecsülésén, rendben tartásán alapul, s a megfelelő érzelmi viszonyulás kialakításának eredményeként a legnagyobb fokú tiszteletre nevel, mind a társadalmi, mind a természeti környezettel szemben.
- Szemléletváltás a gyerekek, az óvoda dolgozói és a szülők körében.
- A gyerekek megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát, miközben tapasztalatot szereznek a munkavégzésről elemi fokon.
- Hozzájárul a gyermekek közötti társas kapcsolatok alakulásához, az elvégzett tevékenység értelmének, szükségességének és örömének felfogásához, átéléséhez.
- Kitartás, felelősségérzet kialakítása, önértékelés fejlesztése.
- A gyermekek védik az élő környezetet, nem rongálják, hanem gondozzák.

IV. ÉRTELMI NEVELÉS CÉLJA, FELADATA

- Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és a kommunikáció alakulásával.
- Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a gyermek **szabad játéka** által valósul meg.
- Nevelésünk során a gyerekek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra építve biztosítjuk a változatos tevékenységeket, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhetnek a természeti és társadalmi környezetről.
- Feladatunk a kognitív képességek fejlesztése: egyre pontosabb, valósághű észlelés, figyelem – összpontosításra való képesség, valósághoz közelítő képzeleti működés, reprodukív emlékezet, problémamegoldó és kreatív gondolkodás, alakuló fogalmi gondolkodás.
- Testi, szellemi egészség egységének fejlesztése, megőrzése.
- Sokoldalú tapasztalatszerzés lehetőségeinek biztosítása.
- A környező világról szerzett tapasztalatok rendszerezése.
- Differenciált, egyéni képességek szerinti fejlesztés.
- Kommunikációs képességek alakítása, fejlesztése /beszédprodukció, beszédértés, nyelvi képességek/.
- Egyéni különbségek – adottságok, hajlam, rátermettség, képesség felfedezése.
- „Én-kép” fejlesztése, testséma kialakulásának segítése.
- Önálló gondolkodásra való nevelés, döntési képesség fejlesztése.
- Vizuális percepció /formaérzékelés, forma észlelések/ fejlesztése.
- Taktilis - kinezti /mozgásérzeti/ szféra mobilizálása.
- Figyelemkoncentrációs tevékenység biztosítása.

A fejlesztés várható eredményei óvodáskor végére:

- Törekedjen a végzett tevékenységek összefüggéseinek felfedezésére.
- Próbálja kifejezni a változások tartalmát szóban, rajzban.
- Rendelkezzék probléma felismerő és megoldó képességekkel.
- Tudja figyelmét rövid ideig ugyan arra összpontosítani.
- Segítséggel javítsa saját tévedéseit, ellenőrizze saját tevékenységeit.
- Vegyen részt különböző tevékenységekben, ismereteit tudja alkalmazni a gyakorlatban is.

- Törekedjen az önértékelésre.

V. ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉG FORMÁI

- játék
- vers, mese
- ének, zene, énekes játék, tánc
- rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
- mozgás
- külsővilág tevékeny megismerése
- munka jellegű tevékenységek
- tevékenységekben megvalósuló tanulás

Kötetlen szervezeti formában, a játék adta lehetőségek alkalmával, valamint játékos helyzetek megteremtésével, folyamatos időkeretben történik, valamennyi tevékenységi formában. A szabad játék az óvodáskorú gyermek legfontosabb, legfejlesztőbb tevékenysége, az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.

Fejlesztés tartalma: a fő tevékenységeken keresztül elégíti ki a szükségleteket.

A fejlesztés tartalmi eszközei:

- Anyanyelvi nevelés /beszédjavítás, logopédia/.
- Irodalmi nevelés.
- Vizuális nevelés a művészeti tevékenységek tükrében /rajzolás, mintázás, kézimunka/.
- Külső világ megismerése, matematika, környezetismeret.
- Ének-zene, énekes játékok, ünnepek, ünnepélyek „népi játékok és tánc az óvodában, zeneóvoda!
- Mozgás-testnevelés.
- Az óvoda speciális szolgáltatásai.

V.1. Játék

A tevékenység célja: a szabad játék elsődlegességének biztosítása, a játék eszköz jellegének professzionalizálása, a testileg-lelkileg egészséges személyiség kibontakoztatása, örömteljes óvodai élet.

- A tevékenység lényegéhez tartozó játékos beállítódás és játékdominancia figyelembevétel.
- Játékosságot úgy kezeljük, mint a gyermek alaptermészetét, amely a tevékenységek elkülönítésével óvodáskor végére fokozatosan átalakul.
- Játékosság feltételeinek biztosítása.
- Óvodáskorban a tanulás valódi színhelye csak a játék lehet.
- A játék a gyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.
- A játékhoz megfelelő időre, helyre és eszközre van szükség.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Játékhoz szükséges feltételek biztosítása. (hely. idő, eszköz)

- A gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása a szabad játékban és kezdeményezett játékban.
- Játék fajták, játékeszközök gazdagítása.
- A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játékban.
- Az óvodapedagógus játszóképességének fejlesztése.

A gyermekek világa: a játék, a legtömörebb és legtalálhatóbb jellemzése: Micimackó-világa. A Semmit sem és Akármit, A sehová és Akárhová, A Semmikor és Akármikor időszaka és a közege, ahol a feleslegesnek és céltalannak látszó viselkedéseket a résztvevők rendkívüli módon élvezik. Olyan világ, ahol a dolgok az egyik pillanatban elkezdődnek teljesen maguktól és egy másik pillanatban megszűnnek, befejeződnek. A folyamat minden mozzanata itt és most érvényes, a múlttal, jövővel nem számol.

A játék világa a közönséges élethez viszonyítva más minőséget jelent. Egész és teljes világ, ahol a dolgok úgy folynak, hogy a részek sajátos módon összekapcsolódnak és szétválnak, sűrűsödnek, áttételeződnek, kiemelkednek, vagy eltűnnek. Magától értetődőek az átjelentések /transzformációk/, a tettetés, a látszatmegvalósítás, a misztikus fantázia és a varázslat. Minden előkerülhet, és minden megoldódhat ilyen módon benne. A játék intim és titkos szféra, melyben a játszókra egy ideig nem vonatkoznak a külvilági történetek. A gyerek játéka során kilép a hétköznapi világból és ideiglenesen mellőzi annak bizonyos szabályait.

Határok nélküli közegbe kerül át, ahol nem tudatos célok vagy a végeredmény, a produkció vezeti. Főleg tudattalan indítékok mozgatják és maga a folyamat, a cselekvés, a fantázia működtetése jelenti számára a gyönyörűséget. Szabadon és önállóan döntheti el, hogy mikor áll vissza a mindennapi valóságba és milyen mértékben. Nem kell hozzá semmiféle szertartás, függöny vagy paraván – ami a felnőtteknél a két világot elválasztja – elég, ha azt gondolja, vagy mondja „Mondjuk, hogy ... tegyünk úgy, mintha ... stb.”

A gyerek mindig tudja, hogy játszik. Csakhogy leginkább a játék kerete adja a határokat és a szabályokat, amelyhez igazodik és nem a külvilág pl. egy királynő nem takaríthat, a kisbabának totyognia kell és nyafognia stb. Ebben az életkorban az is megfigyelhető, hogy a játék és a valóság közötti átlépegetések nem mindig teljesek. A játékban fejeződik ki legkorábban és legteltesebben a gyermeki személyiség. A játék a lélek megnyilvánulása – mondják a szakemberek. Persze a kisgyermek akkor is önmagát tükrözi, ha szabadon rajzol, fest, mozog, táncol, énekel. Ezek a megnyilvánulások valójában a játék kategóriába sorolhatók, sokkal inkább, mint a tudatos tanulása.

Az ember társas alkalmazkodásának legfőbb eszköze a beszélt nyelv, de ezt a gyermekek készen kapják a felnőttektől. Érzelmek, gondolataik kifejezésére nem tudják azonnal és jól használni. Nyelvhasználatuk korlátozott és lassan képesek pontosan alkalmazni az anyanyelv sok-sok kifejezését és szabályait. Ebben az életkorban belső tartalmuk kifejezésére hozzájuk közelebb álló nyelvet keresnek: a szimbolikus megjelenítés nyelvét és ezen a nyelven értenek is leginkább. A hétéves kor alatti gyermekek legfőbb kommunikációs közege a játék és a mese.

Mi tükröződhet egy kisgyermek játékában?

- Belső feszültségek, konfliktusok, érzelmek, indulatok /félelem, harag, bizonytalanság, tehetetlenség-érzés, féltékenység stb./
- Külső hatások, amelyeket befogadott, de nem tudott önmagában feldolgozni, megérteni /haláleset, kórházi kezelés, mennydörgés, vihar, sötétség. TV-ben látott agresszió stb./
- Vágyságok, amelyek a valóságban nem valósulhatnak meg, élmények, amelyeknek megélése csak ebben a minta-világban lehetséges.

Még a legegészségesebb gyermeket is nyugtalaníthatják bizonyos gondok, amelyeket leküzdhetetlennek vél a valóságban, magyarázatokat keres izgató dolgokra, vagy megpróbálja megfogalmazni, milyennek szeretné látni a világot. Szavakban kifejezni nemigen tudja, ezért – a többnyire még önmaga számára sem tudatos – ezeket a késztetéseket szimbolikusan újra meg újra megjeleníti a játékban.

A gyermek tehát sohasem azért kezd el játszani, hogy elüsse az időt vagy azért, mert egyszerűen unatkozik. Játéka mindig annak a kifejeződése, ami benne történik. Egy titkos nyelven, amelyet akkor is tiszteletben kell tartani a felnőtteknek, ha nem értik. A játékot nem lehet komolytalan időtöltésnek nevezni. Ahhoz, hogy valaki „teljes személyiséggé”, „egész emberre” váljon, hozzátartozik a gazdag személyes fantáziavilág, ez pedig csak a játékban indulhat és alapozódhat meg, amikor a gyerekek hosszú órákat, esetleg napokat tölthetnek saját gondolataikba merüléssel, fantáziájuk működtetésével és kiépítésével.

Az elmúlt század első évtizedei érlelték meg a játék tudományos rangját, majd a különböző tudományok segítségével hívásával kereste a játék helyét a gyermek életében, illetve a játék lehetséges felhasználását a nevelésben. A társadalmon belüli átrendeződések gyökeresen módosítják a gyermekek játékát, a játékkal kapcsolatos ismereteinket.

A változások fogadására fel kell készülnünk, részben a ma óvodásainak segítségével, részben pedig a jövő óvodáinak gyermek- és játékközpontúbbá tétele érdekében. Gyermkeink játécai ma már nem ugyanazok, mint akár néhány évtizeddel ezelőtt is voltak. A termelőmunka legnagyobb része kivonult a gyermek közvetlen környezetéből, a felnőttek társadalmi életével összefüggő szokások területén is változások zajlottak le, szintén vesztett varázsából a természet is mint élményforrás. Átrendeződés ment és megy végbe a családok otthoni szokásaikban, életvitelében, a közös családi együttlétek helyett előtérbe került a családtagok egyéni programkeresése.

A mikroelektronika, a számítógépek soha nem látott új játék lehetőségeket nyitnak meg a gyerekek előtt. A médiák közvetítésével mindinkább erősödik a nemzetközi jelleg, más kultúrák, más vidékek, országok és világrészek hatása. A gyermekeket megcélzó elektronikus és írott média hatása rendkívül ellentmondásos. Amennyire szélesíti a gyermekek érdeklődését és gazdagítja fantáziáját, annyira ártalmas is – elsősorban a minden kontroll nélküli terjesztés és a mértéktelenség, illetve uralkodóvá válása miatt.

Erőteljes differenciálódás figyelhető meg a gyermekek játékszokásai és játéklehetőségei között. Tapasztalható a játékra fordított idő rohamos csökkenése. A fent említett változásokból az óvodára hárul egy sor új feladat.

Számolni kell az óvodába érkező gyermekek igen eltérő élményanyagával, játszási szokásával.

Vizuális csatornákon keresztül szerzett információk egy része feldolgozatlan marad a gyermek számára – feszültségfeloldás szintén az óvodára vár, melyre legkínálkozóbb lehetőség a cselekvéses feldolgozás, azaz a játék /az auditív szenzoros-motorikus reakció biztosítása/.

Számolni kell, a játékformák átrendeződéséből és az egyes gyermeki tevékenységek jellegének, struktúrájának megváltozásából eredő hatással.

A játékban kapjon még nagyobb szerepet a finommotorika működése, az alkotási kedv fokozása, az alkotás örömeinek átélése, a játékhoz szükséges tárgyi feltételek, játékeszközök

megteremtésében való közreműködés, a kooperációs képesség növelése, a problémahelyzetekben való eligazodás képességének kibontakoztatása stb.

Az óvodai játékfeltételek megteremtésekor gondolni kell arra is, hogy az óvodai játékéletet meghatározó szabad játék mellett helyet kér az óvodapedagógusi játékkezdemenyezés.

Ez a két játékforma – szabad játék és óvodapedagógus közvetítésével megismert játékok igénybe is veszi a gyermek óvodában tartózkodása idejének nagy részét. Az igazi játék, ami a gyermekek spontán játéka, ahol gyermeki világ sajátosságai leginkább megfigyelhetők.

A felnőtt feladata: a tudatos, megengedő, támogató, biztonságot adó jelenlét. Potenciális /lehetséges/ partnerként van jelen, akit érdekel, és aki tiszteletben tartja azt, amit a gyerekek tesznek és csak a legszükségesebb esetekben kapcsolódik /avatkozik/ be. Előfordul, hogy maguk a játékosok igénylik a segítségét, vagy kérik védelmét, néha pedig meg kell akadályozni bizonyos veszélyeket vagy játékszerek rongálását. Többnyire az a jó, ha a felnőtt elfogadja azt, amit a gyermekek játszanak, és beavatkozásával nem akadályozza meg őket abban, hogy megtalálják maguk szájára a legjobb megoldásokat. Más, különben ésszerű és logikus tanácsainkkal eltereljük őket saját céljaiktól, vagy meggátoljuk a megszabadulásukat nyugtalanító nehézségeiktől. Ügyeljünk arra, hogy ne legyünk játékrontók.

Természetes, hogy nem lehet játszani azon a helyen, ahol a játékot szorosan behatárolt időkerethez kötik, ahol kínosan ügyelnek arra, hogy játék közben ne rakodjanak szét a gyerekek, mert úgymond rendetlenség lesz, vagy ahol nem használhatják a játékszereket ott és úgy, ahogyan azt a játék megkívánná. Ha a felnőtt állandóan korrigálja, javítja – esetleg fejlesztés címen – a játékot, akkor játék helyett csak valamiféle kompromisszum, közbülső megoldás jöhet létre a két fél között, aminek sem értelme, sem öröme nincsen. Kerüljük a szavakban is megjelenő játékrontást pl. milyen butaságot játszottok már megint?, nem vagy már kisbaba, játssz valami értelmesebbet. Ne élvezzen prioritást a játéknak egy bizonyos fajtája, az ún. „oktató” vagy „fejlesztő” játék, amiben legtöbbször nem az a lényeg, hogy mit és hogyan kíván benne játszani a gyermek, hanem az a tudásanyag, amit a felnőtt játék közben akar elsajátítani vele. Az óvodai szabad játék és képességfejlesztő játékok arányában és módszertani megoldásaiban a helyes utat kell megtalálni, hiszen amilyen káros lehet a gyermek szabadságának teljes liberalizált felfogása éppen olyan veszélyes és káros a gyermek túlzott foglalkoztatása. Ügyelnünk kell arra, hogy ha játékot ígértünk a gyermeknek, az az is legyen. Játékosztönző környezetben a szabad játék sok tekintetben betöltheti azt a fejlesztő szerepet, amit sokszor feleslegesen még külön fejlesztő „tanulási” szándékkal is meg akarunk erősíteni, s különféle játékot vagy játékosnak nevezett tevékenységet ajánlunk a gyermeknek.

Az általunk /óvodapedagógusok által/ kezdeményezett játék, amely saját elképzelésünk szerint indul, - de a gyerekek – szabadon beállva és kilépve – maguk viszik és alakítják tovább a témát, esetleg kiegészítik újabbal. Előfordulhat, hogy időnként egy-egy gyermek is átveheti az irányítást. Az óvodapedagógus – bár vannak előzetes tervei a játékot illetően – további lépéseit, ötleteit és javaslatait mindig a gyerekek előző megnyilvánulásaihoz igazítja, azokra építi /tranzakcionista modell/. Így egyszerre alkalmazkodik a helyzethez és a személyes igényekhez.

Játék ez a javából, mert az önkéntes részvételen túl itt sem a végeredmény, a tanulás, fejlesztés a fontos, hanem a közösen alakított játékfolyam, maga a „játszás”. Ugyanakkor olyan játéktémák és területek is előkerülnek, amelyekre a gyerekek nem gondolnak önmaguktól. Kultúráló és civilizáló „többletet” kapnak a kísérő és kiegészítő dalokkal, mondókákkal, mozdulatokkal vagy ábrázolási fogásokkal, amiket viszont csak az óvodapedagógus tud.

Mára már vitathatatlanul vált, hogy a 7 éves kor alatti években a játék alapvetően fontos, sőt életmódja minden kisgyereknek. Azt is tudjuk, hogy miután **minden fejlesztés csak az életkorra jellemző fő tevékenységben végezhető eredményesen – óvodáskorban a tanulás valódi terepe is csak a játék lehet.**

Mikor játsszon a gyermek?

Mindig, amikor csak lehet, hiszen a gyermeknek joga van a játékhoz, s ezt a jogot a felnőttek juttatják érvényre.

- A játék ESZKÖZ, minek segítségével elvégezzünk egy cselekvést, megoldunk egy feladatot; a játék MÓDSZER, amivel megvalósítunk, végigkísérünk egy tevékenységet; a játék az óvodai élet TEVÉKENYSÉGFORMÁJA, amely a tapasztalat és ismeretrendszer bővítését szolgálja.
- A játék a kisgyerek elemi PSZICHIKUS SZÜKSÉGLETE, melynek mindennap visszatérő módon hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja – így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékoztató tevékenységgé.

Mindehhez megfelelő helyre, egyszerűen alakítható a fantázia kibontakozását elősegítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvodáskorban sokat és jól játszó gyerekből nyitott, érdeklődő iskolás és majdan alkotó és tevékeny ember válik.

A játék fajtái

Gyakorlójáték:

Az életkori sajátosságokkal együtt jár, hogy a kisgyermek egyre újabb és újabb funkciók gyakorlását igényli. A gyakorlójáték során a mozgásból, cselekvésből fakadó siker ismételésre készíti a gyermeket és ezek az ismétlések nagy örömet jelentenek számára. Az ismételés, később ritmikussá válik vagy valamilyen előre meg nem határozott, spontán kialakuló szabály szerint megy végbe. A gyakorlójátékban nagy szerepe van az „én csinálom” motívumnak is, ezért az énfejlődés fontos tényezője.

A gyakorlójáték leginkább 3-4 éves korban jellemző, de 5-7 éves korban a konstrukciós vagy a szerepjáték részmozzanataként is felfedezhető, vagy- ha egy új eszköz használatát még nem ismerik és annak megtanulásához szükséges. 5-7 éves korban csak akkor jelentkezik tartósan, ha a gyermek fejlődésében lemaradt, képességei fejletlenek.

A gyakorló játék fajtái: - manipulációs,

- mozgásos,

- verbális.

Manipulációs gyakorlójáték: A gyermekek a tárgyakat nyomogatják, forgatják, rakosgatják egymásra, sorba, egymás mellé, autót húzogatnak, tépnek, firkálnak, gyurmát gyúrnak stb. Mindezen tevékenység közben, megismerkedik az őt körülvevő világgal, annak tárgyaival. Megismeri az anyagok tulajdonságait: formáját, nagyságát, egymáshoz való viszonyát stb. Ezáltal matematikai ismereteket szereznek. Különböző műveleteket tanul meg a kezével végezni: fog, emel, összeilleszt, dob, stb. Fejlődik a szem-kéz koordinációja, alak-forma látása, ismerkedik a színekkel, ha színük szerint teszi egymásra az elemeket. Adjunk minél több olyan anyagot, tárgyat, játékeszközt a gyermekek keze ügyébe, amelyeket rakosgatva, tépegetve, forgatva egyre jobban ügyesedhetnek, és egyre gyorsabban élheti át a megismerés örömét.

Mozgásos gyakorlójáték: Az óvodáskorú gyermek fokozott mozgás igénye sok esetben játékos gyakorlásra készteti őt. A játékos mozgást mindig ugyanolyan formában ismétli, többnyire valamilyen maga alkotta szabály szerint: egyik sarokból a másikba fut, felmászik, lemászik, széken, padon hintázik. A nagyon mozgékony gyermekek kedveli elsősorban a mozgásos játékokat. Mozgás közben megismerkedik saját testével, testi képességeivel és a gyakori ismételtetéssel bizonyos mozgásokat is begyakorol; bujás, mászás, ugrás. Megismerkedik továbbá a testrészeivel, az adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetekkel: alatt, mellett, stb. A 3-4 éves gyermekeknél a nagymozgások fejlesztése a cél. A játék addig szerez örömet, ameddig az valamilyen nehézséget okoz a gyermekek számára. Ha már jól tudja csinálni, akkor saját maga keres bonyolultabb szabályt a játék folytatásához. Nagyon fontos, hogy minél több szabad mozgást biztosítsunk a gyermekek számára. Segíteni kell a mozgásos játékok kialakulását, és továbbfejlesztését.

Verbális gyakorlójáték: A hang és a beszéd játékos utánzása. Egy-egy szótagot, szót vagy dallamot, sokszor értelmetlen szavakat ismételtet, halandzsázik. A szöveg tartalma lényegtelen. A verbális gyakorlójáték ritmusérzéküket fejleszti, és nagy jelentősége lehet a beszédgátlások megelőzésében. Az a kisgyermek, akit a felnőtt érdeklődve hallgat, vagy buzdít további halandzsa kitalálására, később is bátrabban fog megnyilatkozni.

A manipulációs és mozgásos gyakorlójátékok verbális fejlesztési lehetőségei akkor érvényesülnek, ha a gyermek mozgását, tevékenységét beszéddel kíséri: ráteszem, átugrom stb. Minél többet hall a gyermek beszélni maga körül, annál hamarabb és többet játszik majd a hangokkal és szavakkal, annál könnyebben fejlődik beszédképessége, gyakorolja a nyelvben előforduló hangok ejtését: a helyes hangsúlyozást.

Építő – konstruáló játék:

A gyermekek különböző játékszerekből összeraknak, létrehozhatnak valamit. Sokszor a manipulációs játék folytatása. A véletlenül létrejött alakzat egyszerre csak emlékezteti valamire és megnevezi, rámondja, hogy az mi. Ez a 3-4 évesekre jellemző.

A konstrukciós játék következő fokozata, amikor már meghatározott céllal építenek a gyermekek, de még csak a konstruálás menete érdekli őket, nem pedig az eredménye. Végül már előre megfontolt céllal és tervvel. 5-7 évesek jellemzője.

Nemcsak az a fontos, hogy mit hoz létre az óvodáskorú gyermek, hanem az is, hogy miképpen alakul ki a konstrukció, milyen szerepe van az utánzásnak, a leleményességnek, az ötletnek, a problémamegoldó cselekvésnek, illetve a gondolkodásnak. Nagyon fontos az eszközök változatossága. A gyermekek nagyon szeretik a nagy építőelemeket, amelyekkel a földön, szőnyegen építhetnek. Ezért nagyon fontos az eszközök megfelelő elhelyezése: szőnyeg mellett, olyan ládában, nagy dobozban, amire rá- és bele lehet látni. Ez azért fontos, hogy a gyermekek tudatosan tudják válogatni azokat az építőelemeket, amelyekre szükségük van és ne kelljen mindent kiönteni vagy ne a véletlen rátalálás legyen a játék menetének egyik legfőbb motiváló eleme.

Nagyon szeretnek az asztalon is konstruálni. Erre nagyon alkalmasak a kis építőelemek: pl. Legó, Duplo stb. Ezeket a játékokat is elérhető helyre kell tenni, ahol a gyermekek látják, elérhetik, s bármikor előveheti, ha kedvük tartja. A már megunt játékszereket rakjuk el és majd csak néhány hét múlva vegyük újra elő.

A jól kiválasztott eszközök biztosításával tudjuk játék közben tudatosan fejleszteni a gyermekek képességeit. Építés közben a gyermek átéli az alkotás örömét, fejlődik kreativitása, megtapasztalja az összerakás – szétszedés, egy-egy elem kirakása közben a rész – egész viszonyát, megtanul tervezni. A modellről való építés közben fejlődik megfigyelőképessége, gondolkodása pl: a képen látott várat térben építi meg. Építés közben matematikai ismereteket is szerez szimmetrikus alakzatok építésével, megismerkedik a téri

kiterjedésekkel, a nagyobb várat lehet építeni, a kevesebből kisebbet stb. Nagyon jól fejlődik finom-motoros mozgásuk, szem - kéz koordinációjuk a kicsi elemek egymásba, egymáshoz illesztésével.

Szituációs szerepjáték:

A szerepjáték gyakran a gyakorlójátékból alakul ki, mivel ilyenkor a kisebbek a szerepnek még csak egy mozzanatát gyakorolják, ismételtetik. Sok esetben viszont a konstrukciós játék újabb fázisa, mivel az elkészült konstrukciók, pl. távcső, készíti őket a játék továbbfejlesztésére, pl. hajós játék. A kisgyermek a készítményt érez, hogy azt csinálja, amit a felnőttek, de ezt a valóságban nem teheti meg, ezért eljátssza. A játék során életük kellemes mozzanatait újra átélhetik, kielégítetlen vágyaik beteljesülhetnek, félelmeik, szorongásaik, sérelmeik oldódhatnak, agressziójuk, haragjuk szocializált formát nyerhetnek, újonnan szerzett ismereteiket élethelyzetek megteremtésével, újraalkotásával alkalmazhatják. Ez a játék tükrözi a gyermek egész eddigi életét, személyiségét, tehát nagyon sok egyedi vonás van benne. A szerepjáték lényeges sajátossága az utánzás, a gyermekek a szerepjátékban egy mintát követnek Mindig azokat utánozzák, akik érzelmileg fontosak számukra, akik a mindennapi élet során nagy hatással voltak rájuk, viselkedésük számukra érdekes volt, vagy mély nyomot hagyott bennük, legyen az jó, vagy rossz. Mostanában a számítógépes játékok hatása is lényeges.

A szerepjáték játéka során fontos, hogy ne az óvodapedagógus irányítsa a játékot, a helytelen magatartás miatt se szakítsa félbe, hanem egy másik játéksituációban mutasson példát a helyes magatartásra. A konfliktusok megoldásában is csak a legszükségesebb esetben vegyen részt. Mi is részt vehetünk a játékban, de nem, mint irányító, hanem mint játszótárs. A szerepjáték nagyon fontos a gyermek személyiségfejlődésében. Felnőtt mintáról tanulják meg az erkölcsi értékeket. Gyakorolják az együttműködést, az alá – fölérendeltségi viszonyokat. Fejlődik képzeletük, szervezőképességük, társaik érzelmeinek megértése. A szabályok fejlesztik szabálytudatukat, akaratukat. Szerepjáték közben a már megtanult ismereteket gyakorolják, és újakat tanulnak egymástól: pl. környezetismereti ismereteiket a kisebb állatok hangjának utánzásával, a nagyobbak az évszaknak megfelelően öltöztetik a babát stb. Matematikai ismereteik is elmélyülnek, pl. mikor megszámlálják, hogy hányan mennek vendégségbe stb. A gyermekek játék közben kommunikálnak egymással, különböző kifejezéseket használnak, ezért a verbális fejlesztésre is sok lehetőség adódik. A szerepjáték aktivitásra is nevelhet, mikor passzívabb gyermeket vonnak be játékukba. A szerepjáték jó alkalom az illemszabályok tanulására is, mivel játék közben gyakorolhatják a köszönést, a kérem, köszönöm és egyéb illedelmességi formákat.

A szerepjáték fejlődése: a 3-4 évesek eleinte egyedül játszanak a legszívesebben, később egymás mellett, de egymástól függetlenül, majd egymással laza kapcsolatban.

A 4-5 éveseknél kialakul a kisebb-nagyobb csoportokban való együttjáték igénye, kötődnek a szerepekhez. Képesek egyszerűbb játékok megszervezésére. A szerepjáték magasabb foka a több gyermek együttesen szervezett játéka. Ez már az 5-7 évesekre jellemző. Mind mindegyik játékfajtánál, a szerepjátéknál is biztosítani kell a legmegfelelőbb feltételeket, az eszközöket és a helyet, időt.

Szabályjáték:

Mint a neve is jelzi, a szabályjáték lényege a szabály betartása, a szabályhoz való igazodás igénye. A játék, szabályra épül, spontaneitása a szabály önkéntes vállalásában érvényesül. A szabályok nem mindig merevek, néha a játék folyamatában is változhatnak. A szabályjátéknak pedagógiai funkciója, lényeges személyiségformáló értéke van: növeli az

akaraterőt, az önfegyelmet, a csapatjátékban a társas kapcsolatok megerősítését. Néha a gyermekek maguk alkotják meg a játék szabályát.

A szabályjáték fajtái: - mozgásos szabályjáték,
- értelmemfejlesztő szabályjáték.

Mozgásos szabályjáték:

Lehetnek fogócskák, bújócskák, labdajátékok, körjátékok stb. Fontos, hogy minél több ilyen játékkal ismertessük meg a gyermeket, hogy bármikor maguk is kezdeményezhessék. Szabályjáték közben a gyermekek megtanulják indulataik fékezését, a siker és a kudarc élményét, helyes magatartásformákat sajátítanak el: türelem kitartás, akaraterő. A csapatjátékban fejlődik közösségi érzésük, feladattudatuk. Térbeli tájékozódásuk fejlődik pl. bújócska, fogócska alkalmával. A mozgásos szabályjátékban lehetőség van a nagymozgások, finommotorika, szem-kéz koordináció (pl. labdázás, célbadobás) fejlesztésére. Minél nagyobb a gyermekek játékismerete, annál nagyobb lehetőség van a mozgásfejlesztésre.

Értelmemfejlesztő szabályjáték:

Társasjátékok, dominók, kártyajátékok, logikai játékok, barkochba és nyelvi játékok. Ugyanazokat a szocializációs képességeket fejlesztik, mint a mozgásos szabályjátékok, de kiegészülnek azzal, hogy fejlődik logikus gondolkodásuk és sok matematikai ismeretre tesznek szert pl. dominózásnál, kártyázásnál a számlálás, összehasonlítás, különbözőségek, azonosságok felismerése, hozzáadás, elvevés gyakorlása, rész-egész viszonyának felismerése. A verbális fejlesztést jól elősegítik azok a nyelvi játékok, amelyekben szinonim vagy ellentétes szavakat kell gyűjteni, vagy ahol az azonos hanggal kezdődő szavakat keresnek. Nagyon kedvelt a puzzle játékok. Ezekkel már a kisebbek is tudnak játszani, ha azok életkoruknak megfelelőek. A legegyszerűbb, mikor az egész alakot kell beilleszteni a háttérbe, később készíthetünk bonyolultabbat, amely az ábrák mentén van szétvága. A nagyobbak már az üzletekben kapható, klasszikus puzzle játékot is ki tudják rakni. Nagyon fontos, hogy a játék bármelyik fokozatánál először az összefüggő képet mutassuk meg, csak azután kezdődhet a játék.

A játék fejleszti a gyermekek megfigyelőképességét, kitartását, forma és színérzékét, a koncentrációt, esztétikai érzéküket, rész-egész viszonyának felismerését. A gyermekeknek nagyon sok örömet szerez az olyan játék, amelyben új ismereteket szerezhhetnek, azokat alkalmazhatják, vagy új összefüggéseket fedezhetnek fel, ezért biztosítanunk kell a megfelelő játékeszközöket hozzá, hogy ezt felnőtt irányítása nélkül is meg tudják tenni. Egy-egy új játéknál nagyon fontos, hogy bemutassuk a játékeszközt, ismertessük a játék szabályait. A későbbiekben úgy kell segítenünk, hogy a gyermekek önálló, problémamegoldó cselekvését és gondolkodását fejlesszük.

A 3-4 éveseket olyan szabályjátékokkal ismertessük meg, amelyek mozgásigényüket kielégítik és a szabályok egyszerűek. 4-5 éves korban már olyan játékokat ismerjenek meg, amelyekben nemcsak egyéni kívánságaikat tartják szem előtt, hanem közösen küzdhetnek a szabályok betartásával a győzelemért. 5-7 évesekkel már a nagyobb ügyességet, több gondolkodást igénylő, bonyolultabb szabályjátékokat ismertessünk meg. Figyelmeztessék egymást a szabályok betartására és alakuljon ki az egészséges versenyszellem.

Barkácsolás:

Játékeszközök konstruálása, egyszerűbb ajándéktárgy vagy dekoráció készítése, sérült játékok javítása.

Az óvodások szívesen barkácsolnak, kezdetben önmagáért a barkácsolásért. Nagyon szeretnek tépni, nyírni, ragasztani. Kezdetben magáért a tevékenységért, később a műért, végül valamilyen szükséglet, pl. ajándék igényének kielégítésére. A barkácsolás mindig a játék igényéből alakul ki és fontos, hogy ne legyen öncélú, tehát az elkészített eszközökkel játszhasználnak. A barkácsolásnál sokféle eszközre van szükség, ezért fontos a folyamatos gyűjtőmunka nemcsak az óvodapedagógus, hanem a gyermekek részéről is. Az eszközök elhelyezése nagyon lényeges. Olyan helyre tesszük, hogy a gyermekek bármikor hozzáférhessenek.

Az eredményes barkácsolás érdekében elsődleges szempont az, hogy az eszközök a gyermekek méreteinek és életkori sajátosságainak megfeleljenek. Korcsoportonként kell tehát bővítenünk az eszközállományt.

Eleinte a tevékenységeinkkel keltsük fel a gyermekek érdeklődését pl. előttük készítsük el az eszközöket stb. és mindent magyarázzunk is meg. Később már a gyermekek is segítenek majd egy-egy játékhelyzetben. Ösztönözzük őket egyszerű játékeszközök készítésére.

A barkácsolás nagyon változatos tevékenységet biztosít számukra: vágás, tépés, hajtogatás, varrás. Közben sok ismeretet szereznek az anyagok tulajdonságairól, megmunkálhatóságáról.

Matematikai tartalmú ismereteik is bővülnek, mivel megismerkednek a relációkkal, mikor a vágással különböző méretű formákat hoznak létre, összemérik stb. Átélik az alkotás örömet, fejlődik kreativitásuk. Alakul társas kapcsolatuk, amikor segítenek egymásnak, gyakorolhatják a viselkedési szabályokat, amikor elkérik egymástól az eszközöket stb. Barkácsolás közben, fejlődik finommotoros mozgásuk, szem-kéz koordinációjuk pl. nyírásnál. Megismerik a rész-egész viszonyát, azt alkalmazni tudják. Fejlődik alaklátásuk. Verbális fejlesztésre is lehetőség nyílik, mikor megnevezik az eszközöket, a különböző technikákat, munkafázisokat.

Fontos, hogy az óvodapedagógus is bekapcsolódjon a barkácsolásba, és tudatosan használja ezeket a fogalmakat, mert csak így sajátítják el és alkalmazzák is a gyermekek pl. megmértem, ráteszem stb. A gyermekek akkor barkácsolnak szívesen és sokat, ha mi is jól tudunk barkácsolni, és szívesen tesszük.

A barkácsolásnál segítsünk, de mindig csak annyit, amennyi feltétlenül szükséges ahhoz, hogy a gyermekek dolgozhassanak. 3-4 éves korban a gyermekek bevonásával készítsünk egyszerű, kiegészítő játékeszközöket. A játékok javítását a gyermekek előtt végezzük. 4-5 éves korban már a gyermekek is segítsenek a játékok javításában, készítsenek ők is segítséggel játékhöz kiegészítő eszközöket. 5-7 éves korban már maguk kezdeményezzék a barkácsolást. Az így elkészült eszközöket használják is játék, dramatizálás során.

Bábozás, dramatizálás:

A gyermekek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze, ezáltal feleleveníti tapasztalatait, elképzeléseit, esztétikai élményeit. Bábozás, dramatizálás során lehetőség nyílik az esztétikai nevelésre, hiszen az óvodás gyermekek önfeledten énekelnek, mondanak verset, élvezi a bábozást, dramatizálást. Mindez szemmel láthatóan jóleső élményeket kelt bennünk. A bábozás, dramatizálás is egy művészi alkotás, hiszen ezekben az esetekben a gyermek szinte újrateremti az előadott művet, mivel belülről fakadó, belefeledkező, gátlásoktól mentes, szívesen vállalt tevékenység. Feladatunk tehát, hogy az esztétikai élményeken és tevékenységeken keresztül kialakítsuk az esztétikai fogékonyságot. Mindezt minden játékfajta közben megtehetjük, hiszen az esztétikus környezet, az esztétikus játékeszközök kelti fel igazán a gyermekek érdeklődését.

Játék a szabadban:

Ha kedvező feltételeket teremtünk a szabadban, akkor az ott folytatott játék még gazdagabb lehet, még több örömet nyújthat a gyermekeknek, mintha a szobában játszanának, hiszen nagy a mozgásigényük és a zárt helyiség korlátokat szab ennek kielégítésére. Legyünk tehát minél többet a szabadban! A mozgás és a játék a kisgyermek alapvető tevékenysége. Ez a két tevékenység szorosan összekapcsolódik. Az udvari játék során még több lehetőség nyílik a mozgásos játékok fejlesztésére. A mozgásos tevékenység során megismert és megkedvelt játékokat szívesen játsszák tovább az udvaron, tehát jó, ha ott is kezdeményezzük ezeket a játékokat, mivel később maguk is képesek lesznek kedvenc játékaik megszervezésére, levezetésére. A már-már feledésbe merülő népi játékokkal is megismertethetjük a gyermekeket pl. ugrókötelezés, karikajátékok, ugróiskola, labdajátékok /falra dobás, közben taps vagy kifordulás/, cicafogó, hunyó – fogó játékok stb./

A homokozó kedvelt területe az udvari játéknak. Legyen mindig megfelelő számú lapát, vödör, szita, forma! Fontos, hogy nyáron kellő árnyék legyen! A homokozóban a gyakorlójáték, a konstrukciós játék, a szerepjáték, a barkácsolás és szabályjáték egyformán kialakulhat. Engedjük meg a gyermekeknek, hogy vizet hordjanak a homokba, hogy az jól formázható legyen, minél több lehetőség nyílhatson kreativitásuk fejlesztésére.

A különböző mászókak, kötélből, fából is jó lehetőséget adnak a mozgás, egyensúlyérzék, téri tájékozódás fejlesztésére.

A csoportszobában és az udvaron is a különböző játékfajták kialakulása függ egy – egy gyermek egyéni képességeitől, az életkori sajátosságaitól, az otthoni környezettől. Fontos figyelni ezekre, mivel csak így tudjuk a játékok fejlesztő hatását érvényesíteni.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Játékukban dominánsan jelentkeznek a szituációs játékok,
- több napon keresztül azonos játéktémában legyenek képesek együttesen részt venni,
- ismert meséket többször dramatizáljanak, bábozzanak,
- bonyolult építményeket legyenek képesek kreálni,
- élvezzék a játékokat és legyenek képesek a normák betartására,
- társas viselkedésükben jelenjenek meg az óvoda által preferált viselkedési szabályok.

V.2. Munka jellegű tevékenységek

A tevékenység célja: Tapasztalat szerzés, képességek, készségek, közösségi kapcsolatok, kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság, kötelességteljesítés kialakítása.

Az óvodapedagógus feladatai: A tudatos szervezés, a gyermekekkel való példamutató együttműködés és a folyamatos pozitív értékelés.

„A kisgyermek, amit hall, elfelejti, amit lát is, már inkább megjegyzi, de amiben tevékenyen ő is részt vesz, az bizonyára bevésődik az emlékezetébe.”⁶

Kelemen László

Az óvodás gyermekek életében, a különböző tevékenységi formák között jelentős helyet foglal el a munka. A munkát a gyermek életében elsősorban személyiségfejlesztő hatása teszi jelentőssé, ezért válhatott az óvodai nevelés eszközszerének részévé.

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység: az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás.

A gyermek munka jellegű tevékenységének sajátosságai:

- a) örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység,
- b) a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége és
- c) a közösségi kapcsolatok a kötelesség- és felelősségvállalás alakításának eszközei, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő pozitív értékelést igényel.

Kapcsolata más tevékenységekkel:

Az életszerű helyzetekben az aktuális tevékenység közben megnyílnak, beszédessé válnak a gyermekek. A kötetlen, derűs légkör beszédre motiváló, fokozza a beszédkedvet, fejleszti a kifejezőkészséget. A közvetlen tapasztalások során szókincsük is gazdagodik, a fogalmak valódi tartalmat kapnak.

A társas kapcsolatok alakulására is pozitívan hat, fejleszti az empátiát, a kooperációs és kommunikációs készséget a közösen végzett tevékenység.

Az önállóság nagy teret kap. Az egyéni érdeklődésnek, egyéni adottságoknak megfelelően itt van ideje a próbálgatásnak, gyakorlásnak. Az együttes élmény forrása lehet a későbbi szerepjátéknak, így tartalmában gazdagodhat a játék is. Az érdekes tevékenység a gyermek kíváncsiságát elégíti ki, az aktív részvétellel tevékenységi vágyát vezeti le, az eredménye pedig valóságos, kézzel fogható.

A közös munka közben tapasztalhatják a gyermekek a felek közötti udvariassági szokásokat. Minden gyereknek lehetőséget biztosítunk arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képességei szerint végezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.

Az óvodai munkára nevelés tartalma:

A naposság a napos munkája a csoport számára fontos, nélkülözhetetlen munkát jelent. Ezért a gyermekek előtt világossá válik a munka célja és a feladatvégzés szükségessége is. E munka végzését a környezete igényli. A munkának objektív célja van, a napos a csoport szükségleteinek kielégítése érdekében, a cél érdekében dolgozik. A cél tudata csak fokozatosan alakul ki, a feladattudat állandóan erősödik. Közösségi a feladat, a naposság abban az értelemben is, hogy egyszerre többen végzik, együttműködnek.

Az alkalmi megbízások rendje időről-időre ismétlődik, a szükségleteknek megfelelően.

A kerti munka: Célja, hogy a gyermekek megismerjék a kerti növények fejlődését, életét, az ezeket befolyásoló tényezőket, a növénygondozás legegyszerűbb, alapvető folyamatait /vetés, palántázás, gyomlálás, locsolás/.

A módszerek közül a bemutatásnak, magyarázatnak, beszélgetésnek, példaadásnak van nagy jelentősége. A módszerek megválasztásánál figyelembe vesszük a gyermekek fejlettségét, a munka célját és tartalmát.

A munkavégzés nem időszakonkénti, hanem rendszeres, folyamatos tevékenység, ami beépül az óvodai mindennapokba.

Az óvodáskor végére elérendő követelmények:

A különböző munkafajták közös vonása, hogy tényleges munkavégzést, tevékenykedtetést jelentenek. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek megvalósítani.

Az önkiszolgálásnak óvodáskor kezdetétől igen nagy a jelentősége. A magukkal kapcsolatos minden teendőt a lehető legkorábbi időtől kezdve próbálják meg önállóan elvégezni. Hagyjuk, hogy a gyermekek koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőiket, amikor kedvük van hozzá, amikor képesek rá. Az önkiszolgálás magában foglalja a testápolást, az öltözködést, az étkezést, s környezetük rendben tartását. Iskolába lépésük előtt a gyerekek képesek lesznek mindennapi szükségleteik életkoruknak megfelelő önálló kielégítésére.

Az önkiszolgálást teljes önállósággal, természetes teendőként látják el. Önállóan tevékenykednek, észreveszik elvégezhető feladataikat, és segítséget nyújtanak társaiknak, valamint a felnőtteknek. Segítenek a fektetők rakásában, a csoportszoba átrendezésében stb.

A testápolást jellemzi, hogy önállóan mosakodnak, törülköznek. Figyelmeztetés nélkül kezét mosnak, amikor csak szükséges. Körömkefével tisztítják a körmeiket. Ruhájuk ujját fel- és letűrik, begombolják, kikapcsolják. Fogat mosnak, a fogápoló szereket tisztán, rendben tartják. Használják a zsebkendőjüket, helyesen fűjják az orrukat. Tüsszentéskor, köhögéskor a zsebkendőt a szájuk elő tartják. Használják a fésűt, hajukat rendben tartják. Használják a WC-t, az eü. papírt. Vigyáznak a mosdó rendjére. A tisztálkodási eszközöket a helyükre teszik.

Étkezés közben kulturáltan viselkednek. Helyesen használják az evőeszközöket /kanalat, kést, villát/. Igénylik az asztal esztétikus rendjét.

Öltözködésük is önállóan történik. Megfelelő sorrendben vetkőznek, illetve öltöznek. Holmijukat, ágyneműjüket hajtogatva teszik helyre. Ruhaneműjükkel gondosan bánnak, cipőfűzőjüket megkötik. Az időjárási viszonyoknak megfelelően öltözködnek. Csizmájukat, cipőjüket szükség esetén letisztítják.

A környezet rendben tartása is természetes, magától értetődő tevékenység számukra. Az ajtókat csendben nyitják, csukják. Az eszközökkel óvatosan bánnak. Észreveszik, ha valami hiányzik vagy rendetlen, a rendetlenséget megszüntetik. Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára.

A munka során fontos, hogy a gyerekek meg tanuljanak önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani. A munka elvégzését külső szükségesség indokolja, felelősséggel jár.

A csoport, a társak érdekében, a csoport mindennapi életével kapcsolatos munkák:

- a naposság,
- az alkalmoszerű munkák,
- a növény és állatgondozás.

A naposok önállóan leterítik az asztalterítőket, kiosztják az étkezéshez szükséges eszközöket és esztétikusan elrendezik az asztalon. Feltalálják a tízórait, az uzsonnát. Étkezés után leszedik az asztalt, a terítőt önállóan összehajtják, és a helyére teszik. A papírszalvétát összehajtják, és a tartóba helyezik. Összeseprik a morzsát, letörlik az asztalt.

Játékelrakás után, ha szükséges eligazítják, esztétikusan elhelyezik a tárgyakat. A tevékenységekhez szükséges eszközök kiosztásában tevékenyen részt vesznek. Az állandóan használt eszközöket, felszerelési tárgyakat, a tevékenységekhez szükséges eszközöket a megjelölt helyre viszik. Figyelemmel kísérik a mosdó, öltöző rendjét, meglocsolják a növényeket.

Az alkalmoszerű munkák egy része ismétlődik, más része esetleges.

A növények és kisállatok gondozása kapcsán hozzájárulnak ezen élőlények életfeltételeinek megteremtéséhez. Lehetőség nyílik a természet, a környezet és az ember kapcsolatának megtapasztalására.

Ősszel segítenek a száraz falevél összegereblyezésében. Részt vesznek a kiültetett növények felszedésében, átültetésében. Önállóan gyűjtenek terméseket stb. A gyűjtött terméseket, magvakat, egyéb növényi részeket meghatározott szempontok szerint csoportosítják, önállóan elhelyezik a természetsarokban.

Tél végén ágakat gyűjtenek, hajtatnak, magvakat csiráztatnak. Folyamatosan átrendezik a természetsarkot. Részt vesznek a növények gondozásában, megállapítják az elvégzendő műveletek sorrendjét, indokolják azok elvégzésének szükségességét vagy feleslegességét. Az óvodapedagógus irányítása és felügyelete mellett bekapcsolódnak az állatok /rövid időre befogott rovarok/ gondozásába, madáretetés.

Tavasszal részt vesznek az ágyások kialakításában, gereblyézéssel előkészítik a földet. Elvetik a magvakat. Szükség szerint öntöznek, gyomlálnak, kapálnak. Megfigyelik a változásokat, azok figyelembevételével gondozzák a növényeket.

V. 3. A tevékenységekben megvalósuló tanulás, értelmi fejlesztés, nevelés

Az óvodai ismeretszerzés természetes közege a játék. A játék során fejlődik érzékelésük, észlelésük, emlékezetük, figyelmük, képzeletük, gondolkodásuk.

Szerzett tapasztalataikat a játékban újra alkotják.

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

1. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

2. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.

3. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, több érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

4. A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- a) az utánzások mintá- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása;
- b) a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- c) a játékos, cselekvéses tanulás;
- d) a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- e) az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- f) a gyakorlati problémamegoldás.

5. Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során egyéni, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását

A tevékenység célja:

- Az alap – kultúrtechnikák elsajátításához szükséges készségek, képességek fejlesztése.
- Az értelmi képességek, kompetenciák fejlesztése a gyermekekből kiindulva differenciáltan, saját fejlődési ütemükhöz igazodva, így képessé tesszük őket az élethosszig tartó tanulásra.
- Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A szükséges feltételek biztosítása.
- A szűkebb és tágabb környezetből szerzett gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása a szabad játékban, és a játékba integrált tanulás során.
- Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.
- Folyamatosan biztosítjuk a gyermekek számára a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit.
- Folyamatos megfigyelés útján tiszta képet alkotunk a gyermek meglévő képességeiről. Ennek ismeretében törekszünk a képességek fejlesztésére.
- A kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekkel egyénre szabott fejlesztési terv alapján dolgozunk.
- Minden gyermek képességét önmagához – a saját lehetőségeihez – viszonyítva fejlesztjük.
- A gyermek megismerési vágyát, kíváncsiságát, sokoldalú érdeklődését kielégítjük.
- Lehetőségeket teremtünk olyan szituációkra, ahol a gyermekek megismerhetik a felfedezés, kutatás örömeit.
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységeket biztosítunk.
- A gyermekek önállóságát, figyelmét, kitartását, pontosságát, feladattudatát fejlesztjük.
- Olyan tapasztalatok szervezéséhez nyújtunk segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőképességüket is megismerhetik.
- Személyre szabott pozitív értékeléssel segítjük a gyermek személyiségének kibontakozását.
- Játékba integrált cselekvéses gondolkodási formák lehetőségét teremtjük meg.
- Önálló véleményalkotás, döntési képesség megalapozás.

- Játékban történő, érzelmekre alapozott utánzásos tanulás spontán ismeretszerzés tapasztalatok útján.

Az óvodapedagógusok a tanulás irányítása során személyre szabott pozitív, egyéni fejlesztő értékeléssel segítik a gyerekek személyiségének kibontakozását.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
- Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyike egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális szakemberekkel végzett pedagógiai munka mellett érhetik el csak a fentiekben leírt fejlettségi szintet.

Az értelmi nevelés további feladatai egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, másrészt az értelmi képességek /érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás/ és a kreativitás fejlesztése.

Programunk a fenti értelmi fejlesztést a mozgásfejlesztésre alapozza, azon keresztül realizálja /testséma, finommotorika, oldaliság, térészlelés/. A tanulás óvodáskorban elsősorban játékos cselekvésben megy végbe. Az eredményes tanulás alapja a megismerő folyamat és a tevékenység, cselekvés összekapcsolódása.

Az óvodáskorúak tanulásában jelentős szerepe van a modellkövetésnek, utánzásnak és belátásos tanulásnak. Ez fokozza a felnőttek felelősségét, hisz minden tevékenységünk, minden megnyilvánulásunk minta a gyerek számára. Nem csak magát a tevékenységet utánozzák, hanem a tevékenységhez való viszonyunkat is.

A szociális tanulás legfőbb eszköze óvodáskorban tehát az utánzás, modellkövetés, a felnőtt, majd a társmodell szociális viselkedésének érzelmi indíttatásából fakadó átvétele, majd a minta egyre színesebb kiteljesedése, mely megnyilvánul a gyermek játékában.

A tanulási alkalmassághoz, az értelmi fejlődéshez szükséges pszichikai funkciók: a pontos és differenciált vizuális észlelés; az auditív /hallási/ észlelés: összerendezett, koordinált mozgás, szem-kéz összerendezett célszerű együttes mozgása, a látott-hallott információk összekapcsolásának képessége, motoros visszaadása / a keresztcsatornák együttműködése /; rövid idejű vizuális-verbális memória; szándékos figyelem, kb.10 perces figyelemkoncentráció. A gyermeket úgy készítjük fel legjobban az iskoláskorra, ha korához illő játékein művelheti nap mint nap a gondolkodását, ügyességét, kiélheti mozgásvágyát, ha nem örökljük fel a figyelmét számára unalmas, értelmetlen feladatokkal. Így 6-7 éves korra megjelenik egy érettebb szemlélet, amely tudomásul veszi és elfogadja a realitást, amelynek következtében a gyermek igyekszik a valóságos helyzethez illően viselkedni. Az iskoláskort elérve a számára előnyös dolgokat utánozza, az egyre pontosabb mintakövetésre, a célvezérelt tanulásra, a felnőtt világnak való megfelelésre törekszik.

Az értelmi fejlesztés, a tanulás tervezése:

Hetirend: A hetirend a napirendhez hasonlóan folyamatosságot, rendszerességet, a nyugalmat segíti elő csoportjainkban, és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével óvodásaink napi életének megszervezéséhez.

A napirend:

A tevékenységek komplex jellegűek. A játékba integrált tanulásnak nincs kötött ideje a napirendben. Mivel az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja nem határozza meg a tevékenységi formákról a tanulás megszervezését, ezért miénk a pedagógiai szabadság adta felelősség és lehetőség ennek megtervezésénél, megszervezésénél. A tanulást az óvodánk, csoportunk életrendjéhez alkalmazkodva a gyermekeink fejlődési szempontjait érvényesítve tervezzük, szervezzük, bonyolítjuk. Minden spontán tanulási lehetőséget kihasználunk.

A tanulás szervezése:

Az óvoda korosztály számára a kötetlenség a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkoztatási forma. Kötetlenségként éli meg a gyermek, de mi tudatosan és tervszerűen biztosítjuk a fejlődéséhez szükséges differenciált tevékenykedés feltételrendszerét. Ez a foglalkoztatási forma megkívánja tőlünk, hogy ismereteinket folyamatosan bővítsük, felkészüljünk a gyermekek kérdéseire, tudatosságot, nagyobb szervezési, áttekintő képességet és nagyfokú kreativitást igényel tőlünk.

A játékba integrált tanulás alkalmával a gyermekek érdeklődése alapján mindig változó létszámú és összetételű csoporttal tevékenykedünk egyszerre. A kisebb létszámból adódóan nagyobb lehetőség nyílik az egyéni bánásmód és a differenciált foglalkoztatás megvalósítására, a gyermek fejlődési ütemének figyelembevételére.

A gyermek a felkínált tevékenységek közül választhat, vagy csatlakozhat a közös tevékenységekhez.

Az érdeklődő gyermekek részére szervezett kiscsoportos tevékenykedés akkor éri el célját, ha a távol maradók nyugodtan, önállóan és viszonylag csendben tevékenykednek. Választásuk szabadsága addig terjed, amíg társaikat nem zavarják.

A távol maradó gyermekek esetében az óvodapedagógusnak lehetősége van vele egyénileg foglalkozni, ha szükségét érzi.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

A végzett tevékenységek összefüggéseinek felfedezésére törekedjenek.

Próbálják kifejezni a változások tartalmát szóban, rajzban.

Rendelkezzenek problémafelismerő és megoldó képességekkel.

Tudják figyelmüket rövid ideig ugyanarra összpontosítani.

Vegyenek részt a különböző tevékenységekben.

Segítséggel javítsák saját tévedéseiket, ellenőrizzék saját tevékenységeiket.

Ismereteiket tudják alkalmazni a gyakorlatban is.

Tudjanak önállóan konkrét, elemi, ismert jelenségek esetében következtetni, ítéleteket alkotni megismert modellek alapján.

Alakuljon feladattudatuk.

Ismerjék saját értékeiket, törekedjenek önértékelésre.

Legyenek önállóak a begyakorolt feladatok megoldásában.

Végezzenek önálló megfigyeléseket, ismerjék fel a jelenségeket változásukban is.

Fedezzenek fel konkrét összefüggéseket, ok-okozati viszonyokat.
Törekedjenek többféle megoldás keresésére.
Szándékos figyelmük tartalma 10-15 percet érjen el.
Legyenek képesek gondolataikat érthetően szavakba, mondatokba foglalni.
Munkatempójuk, feladattartásuk életkoruknak megfelelő.

V. 4. A fejlesztés tartalmi eszközei

Anyanyelvi nevelés

A tevékenység célja:

- A gyermekek tanulják meg helyesen és szépen beszélni a magyar nyelvet, bővüljön szókincsük, alakuljon ki az érthető, megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű szabatos beszéd.
- Az anyanyelvi nevelést valamennyi tevékenységi forma keretében valósítjuk meg.
- A gyermeket körülvevő beszélő környezet szabályközvetítése a természetes beszéd, kommunikációs kedv fenntartásának, ösztönzésének és a gyermeki kérdések támogatásának kiemelésére törekvés.
- A migráns gyermekek egyéni fejlesztése a magyar nyelv megismertetése terén.

Anyanyelvünk egy sokrétű, árnyalt jelrendszer, amelyet a gyermek sokféle tevékenység közben, a felnőttekhez és társaikhoz való viszonyának fejlődése során sajátít el. Ezzel kommunikál az óvodai közösségben is, fontos eszköze a szociális kapcsolatok kialakulásának. Fontos, hogy az óvodában és a családban egyaránt példaértékű és választékos legyen a nyelv- és szóhasználat. Az egyszerű, világos, a gyermek életkorának megfelelő megfogalmazás közérthetően közvetítse a gyermek számára az iránta támasztott követelményeket, elvárásokat.

A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, mely a nevelés egészében jelen van. Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a zökkenőmentes iskolai tanulás megkezdését.

Az óvoda minden tevékenységét átítatja a kommunikáció, a beszéd. Ki kell alakítani a beszédörömet, mely serkenti a gyermeket a szép, példamutató kifejezésre. Egymással és a felnőttekkel is találja meg azt a sajátos hangnemet, mely az egyes tevékenységformákhoz a legjobban illik. Az óvoda tevékenységgel gazdag élete, a kellemes nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlesztését. Ilyen körülmények között a gyerekek szívesen és gyakran beszélnek. Arra kell lehetőséget biztosítanunk, hogy nyugodt légkörben, életszerű helyzetekben minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. Türelmetlenség, vagy a gyermek korlátozása nem megengedhető az anyanyelvi nevelés során.

A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad a kisgyermeknek a beszédre. Óvodapedagógusaink példamutatása különösen fontos e téren.

Beszédünk legyen követésre méltó, nyelvhasználatunk a hangok ejtésében is kifogástalan. Mondatszerkesztésünk legyen egyszerű, de változatos. Természetes hangon, a csoport zaj és zörejszintjéhez alkalmazkodva beszéljünk. Kérdéseinkkel is fejlesszük a gyermekek gondolkodását, ösztönözzük beszédre őket. A kérdések változatos tartalmúak legyenek, nyújtsanak modellt a gyermekeknek saját kérdéseik megfogalmazásában.

A gyermekek beszédkésztségéről szerzett benyomásainkon túl tudatos és folyamatos megfigyelésre van szükségünk, hogy megismerjük azt a beszéd szintet, amelyről elkezdhetjük a csoport, illetve az egyes gyerekek fejlesztését. Hasznos, ha figyelemmel kísérjük kommunikációs készségük fejlődését, beszédhelyzetekben tapasztalt viselkedésük változását, egy-egy új fejlettségi szint megjelenését.

Az eltérő családi kommunikációs tapasztalatok következtében a gyerekek különböző szintű és jellegű beszédkésztséggel kerülnek óvodába, az egyéni fejlődés ütemének különbségei óvodai életük során végig megmutatkoznak.

A gyermek beszédfejlettségének egyik mutatója az, hogy mennyire fejezi ki magát a helyzetnek megfelelően. Érzékeltesük a gyerekekkel, hogy társai vagy a felnőttek jobban megértik, ha élményeit, elképzeléseit bővebben, pontosabban fejezi ki.

Bármikor kezdeményezhetünk beszélgetést a gyerekcsoporttal vagy 1-1 gyerekekkel. A gyermek kapcsolatfelvételt kezdeményező megnyilatkozásait is figyeljük. Vegyük fel a kívánt kapcsolatot, válaszoljunk kérdéseire, fűzzük tovább a beszélgetés fonalát úgy, hogy ez a gyereket a szóbeli kapcsolat folytatására ösztönözze.

Az anyanyelvi nevelés feladatainak megtervezésekor az alábbiakat vegyük figyelembe:

- Új fogalmakat, azok képzeit alakítsuk ki.
- Változatos szövegkörnyezetbe illesszük az egyes kifejezéseket a könnyebb megértés érdekében.
- Kérdéseink változatos formájúak, válasza serkentőek legyenek.
- Utasításaink világosak, pontosak, félreérthetetlenek legyenek.
- Minden alkalmat ragadjunk meg az egyes tevékenységek során a gyermek szóbeli aktivizálására.
- Elevenítsük fel a gyermek korábbi tapasztalatait, gazdagítsuk a témákat az egyéni élménybeszámolókkal.
- Az anyanyelvi játékokat illesszük az egyes tevékenységek témáihoz.
- Beszédhibák, akadályozott beszédfejlődés esetén logopédus szakemberhez kell irányítani a gyermeket, az egyéni fejlesztés lehetőségét biztosítani kell.

A fejlesztés tartalma az egyes tevékenységeken belül:

a., Játék és tanulási tevékenység

A játékban kialakult társas kapcsolatok természetes módon és körülmények között fejlesztik a beszédet. Lehetőséget ad a párbeszéd kialakulására, a csoportos beszélgetésbe való bekapcsolódásra.

Az óvodapedagógus, ha maga is bekapcsolódik a gyermek játékába, az eljátszott szereppel, a szerephez illő megnyilvánulásaival, megfelelő nyelvi formák, szókapcsolatok, szinonimák alkalmazásával metakommunikatív módon mintát kínál a gyerekeknek: ezzel színesebbé válik a gyerekek tevékenysége, kiteljesedik a szerep.

A gyermek, amikor szerepet vállal, utánzással, modellkövetéssel szóban, hanglejtésben, mimikában, gesztusban igyekszik azonosulni szerepével. E szituációs játék során alkalma nyílik arra, hogy gyakorolja a különböző beszédhelyzetekhez illő beszéd módok, nyelvi eszközök használatát. A játék közbeni szituatív beszéd elfogadásával, az óvodapedagógus

játékos bekapcsolódásával észrevétlen lehet javítani az esetlegesen előforduló beszédhibákat és a helytelen használatú szófordulatokat.

Igen kiemelkedő eredményeket lehet elérni bábbal, mellyel a hallgató gyermek is megszólal. Mivel a báb beszél a gyerek helyett, szorongásai, félelmei feloldódnak, beszéde folyamatosabbá és gátlástalanabbá válik. A párbeszéd oldottabb és észrevétlenül nyújthatunk ismereteket és kaphatunk információkat a gyermek egyes személyiségjegyeiről. A bábjátékkal fejlődik érzelmi kifejezőképessége, gyakorolja az elbeszélő és párbeszéd beszédformákat, felismeri, hogyan lehet bánni a hangjával, hangerővel, hangmagassággal, hangszínnel.

A dramatizálás, ismert történet eljátszása is népszerű a gyermekek körében, az önálló szövegkitalálást és adott téma megfogalmazását segíti, hisz a cselekmény adott, de az egyes szavak, mondatok logikus megfogalmazása a gyermek feladata, melyben természetesen a mese vagy történet ismerete, valamint az óvodapedagógus is segít.

Közvetlen beszédfejlesztő hatása van az anyanyelvi játékoknak. Ezek mindegyike játékos mozgásra, cselekvésre, a gyermek érzelmi meghatározottságára építve szolgálja egy vagy több beszédösszetevő /pl.: artikuláció, szókincs, mondatalkotás/, az összefüggő beszéd és párbeszéd fejlesztését.

A foglalkozások komplex rendszerében állandóan beszélünk a gyermekhez, vagy indirekt módon beszéltetjük őt. A cselekedtetés közbeni szóbeli irányítás vagy saját munkájának elmondása segíti a tevékenység és kifejezés közti kapcsolat erősítését.

A mesélés – verselés az anyanyelvi nevelés legfontosabb területe és módja. Az irodalmi nevelés vezeti el a gyermeket az irodalmi élményhez. A mű mondanivalójának és saját egyéniségünknek megfelelően tolmácsoljuk úgy a művet, hogy szolgálja az a könnyebb megértést, a nyelvi fordulatok életre kelését. A felidézés, a dramatikus és bábjátékkal biztosíthatjuk az újra átélést, mely fejleszti egyúttal a nyelvi emlékezetet, lehetőséget ad az összefüggő beszéd és párbeszéd gyakorlására.

Az irodalmi szövegek a szókészlet gyarapításával, kifejezések, szólások nyelvi fordulatok megismertetésével gazdagítják a gyerek nyelvi kifejezőkészségét. A ritka, régies vagy tájnyelvi szavakat, szókapcsolatokat magyarázzuk meg, mert csak ezek megértése teszi élvezhetővé a gyermek számára, a művek jellegzetes hangulatát.

A vizuális nevelésben a nyelvi, képi, formai ábrázolás gyakori együtt alkalmazásával felismertethetjük a gyerekekkel, hogy valamely élményt, eseményt, érzést többféle úton is ki lehet fejezni. Támaszkodjunk a gondolkodás és kifejezőképesség /beszéd, ábrázolás, esetleg mozgás/ kapcsolatára. A szóbeli és ábrázoló képesség egy-egy gyermeknél különböző szinten állhat, de a két képesség mindenféleképpen segíti egymást. A téri észlelés, a térbeli formai képzetek gazdagítása, a mintázó-rajzoló eszközök használatában szerzett tapasztalatok, az arányok, és irányok nyelvi kifejezésének gyakorlása előkészíti az írás-olvasás tanulásához szükséges képességek fejlődését is.

A zenei nevelés a hangképzés, a tiszta ejtés, a hangsúly, a hangerő, a hanglejtés dallama, a szabályos lüktetésű ritmus, a tempó és tempóváltás gyakoroltatásával az élő beszéd érzelmeket tükröző, jelentést hordozó elemeit gazdagítja. A mondókák elősegíthetik a ritmikus szövegben ismétlődő beszédhangok pontos észlelését, tiszta képzését, a jó beszédritmus érzékelését, alkalmazását.

A gyermek természeti környezetének a család, az óvoda személyi kapcsolatainak, tárgyainak, azok tulajdonságainak megismerése gazdag anyaggal járul hozzá az anyanyelvi neveléshez, pl.: a tárgyakat, anyagokat, minőségeket jelölő szavak, az összehasonlítás, viszonyítás szavai, mondattani formái, a rokon kapcsolatok megnevezése, a birtokviszony kifejezése. Fontos, hogy az összegyűjtött tapasztalatok alapján kérdések és válaszok fogalmazódjanak meg, a gyerekek keressék meg az okokat, és következményeket, amelyek segítik a természethez, a tárgyakhoz és az emberekhez fűződő megfelelő kapcsolatuk kialakítását.

A környezet megismerése és matematikai tartalmú tevékenységek révén a beszéd és a gondolkodás szoros összefüggésben fejlődik. A szóban közölt feladat pontos megértése, a megoldáshoz vezető utak végiggondolása, a hasonlóságokról és különbözőségekről gyűjtött feladatok megfogalmazása pontos nyelvi kifejezést kíván. A feladatok, műveletek során a konkrét tapasztalatokból nyert képzetek elősegítik a nehéz viszonyfogalmak, a melléknév fokozás és a névutós szerkezetek felfogását és alkalmazását. A térbeli tapasztalatok gyűjtésében, a mozgások irányának, a tárgyak helyének megjelölése szolgálja az anyanyelvi nevelést.

A testi nevelés során a gyerekek gyakorlatot szereznek abban, hogy szóbeli leírás alapján hajtsanak végre bizonyos mozdulatokat, mozgássorokat, vagyis szóbeli utasítás nyomán cselekedjenek, hangolják össze mozgásaikat. Mindez a beszéd cselekvést szabályozó szerepét biztosítja.

b., Társas, közösségi tevékenység

A gyerekcsoport sokféle együttes tevékenységén alapuló bizalomteljes, nyugodt légkörben megnyilvánul a gyermek kapcsolatteremtési vágya, megnyilatkozási szándéka, fogékonysága, érdeklődése társai iránt, alkalmazkodási képessége. Fordítsunk figyelmet arra, hogy a párban, a csoportban már együttműködő gyerekek közös tevékenységük során sajátítsák el és használják a párbeszéd különböző, az együttműködést elősegítő fordulatait, kifejezéseit, az odafordulás udvarias formáit: /kérem, légy szíves, köszönöm stb./.

Váljék természetes szokássukká a köszönés, a napszakknak és a köszöntött személynek megfelelő tiszteletteljes és udvarias formában. Mutassunk példát arra, hogy milyen változatos formában lehet megfogalmazni a határozott, de udvarias utasításokat, hogyan lehet javaslatot tenni, mi a kérés, mi a mások indítványának elfogadó vagy tapintatosan elutasító nyelvi formája. Beszélgessünk a gyerekekkel a nap elmúlt eseményeiről, hallgassák meg társuk egyéni élményeit és együttesen, csoportos kötetlen beszélgetésekben alakítsák ki a közelebbi és távolabbi terveket.

c., Munkatevékenység

Az óvodában a munka egyik legfontosabb eleme az összehangolt, közös cselekvés. Ez szükségessé teszi a gyerekek folyamatos, szóbeli kapcsolatát a társakkal és óvodapedagógussal. A szabályok, az eszközhasználat és az eljárás módjának közlése, az utasítás megértése segíti a beszédfejlődést, bővíti a nyelvhasználat területeit. Nevezzük meg a munkavégzéssel kapcsolatos tárgyakat, teendőket, folyamatokat. Így gondolkodásra készítünk, tudatosítjuk a tevékenységet, egyben a megfelelő nyelvi forma kialakítására is ösztönzünk. Törekedjünk arra, hogy a gyermekekben kialakuljon az igény és a képesség a beszédkapcsolaton alapuló együttműködésre.

b., Szabadidős tevékenység

Feltétlenül szükséges, hogy a szabadon választott tevékenységek során beszélgessünk a gyerekekkel, ezzel is odafordulásunkat, érdeklődésünket fejezzük ki. Készítsük a gyerekeket szükségleteiknek, kívánságaiknak szóbeli kifejezésére. A változatos, sokrétű tevékenységek

felkínálásával döntéshelyzetbe hozzuk a gyermeket, ahol megfogalmazhatja ötleteit, óhajait, elégedettségét, változtatási szándékát. A szabadidős tevékenységek jó alkalmat teremtenek a párbeszéd kialakítására, a szóbeli utasítás megértésének és követésének megfigyelésére. Alkalmat ad élmények átadására, társak végighallgatására, kötetlen beszélgetésre.

A fejlesztés során elérendő szint óvodáskor végére:

Mindezek alapján egyértelmű számunkra, hogy az anyanyelvi nevelés az óvoda egész napirendjét és tevékenységrendszerét átható folyamatos és tervszerű folyamat, melynek eredményeként szeretnénk elérni azt, hogy az óvodából kikerülő gyermekek helyesen és szépen beszéljék a magyar nyelvet.

Aktívan használják a tapasztalatok során folyamatosan bővülő szókincsüket. Próbáljanak logikusan, összefüggően beszélni számukra kedves témáról, eseményről. Nyugodtan, figyelmesen tudják végighallgatni a felnőtt és társaik elbeszélését. Saját kérdéseiket, válaszaikat ezekhez igazítsák. Alakuljon ki a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető, megfelelő hangsúlyozású, hanglejtésű, hangerejű, és sebességű szabatos beszéd. Tisztán ejtsenek minden beszédhangot, mert ez fontos feltétele az eredményes iskolai nevelésnek.

V. 5. Verselés, mesélés

A tevékenység célja: A gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása, a mágikussággal, csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása
- a gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel
- a mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok feltételeinek biztosítása.

A beszéd a legtokéletesebb kifejezőeszközünk. Minden egészséges gyermek magával hozza születésekor a beszéd, a nyelv elsajátításának képességét, de a beszédet tanulnia kell. Ez a tanulás kisgyermek korban kezdődik a családban, itt tanulja meg az első szavakat, az alapokat. Szóból érthetővé válik, tettei szóval irányíthatók lesznek. Mivel a gyermek hamarabb ki tudja fejezni magát cselekvésben, fontos szerepe van annak a kornak, amikor már meg tudja magát értetni. A beszélni tanuló gyermek ritmusok, hanglejtés szerint spontán, játékos formában szerkeszti a beszédét.

A maga szintjén alkotóvá válik, próbálgatja új formák létrehozását. Ebben a korban kerülnek óvodába, ahol az óvodapedagógus feladata beszédének további fejlesztése, alakítása. Az óvodai nevelés segítséget nyújt a helyes kifejezések megtalálásához, a gondolatok kifejezésére szolgáló legvilágosabb és egyben legtömörebb nyelvi forma megkereséséhez.

Kapcsolatot kell teremteni a cselekvés és a nyelvi kifejezések között. Ezért helyez az óvoda nagy hangsúlyt az irodalmi nevelésre, mely szoros kapcsolatban van a zenével, mozgással. Ehhez már 3-4 éves korban természetes módon kapcsolódnak az óvodáskorú gyermek életkorának megfelelő irodalmi műfajok: mese, vers, bábozás.

A vers a ritmus, a szép szó, szófűzés birodalma, valamiféle játék. Az igazi gyerekversek a gyermek világát ábrázolják úgy, ahogy Ő látja, érzi a valóságot. Átéli a ritmus, a mozgás, hangzás örömét. Ennek szeretete válik a versszeretet alapjává. A mese világa rokon a

gyermek világával, a mese átélését jellegzetes viselkedése is mutatja. A fejlettség bizonyos fokán már nem téveszti össze a mesét a valósággal. Ebben a korban már a hosszabb, elágazó szerkezetű mesét is követni tudja.

A verselés, mesélés élményt nyújt a kisgyermek számára. Az élmény érzéki benyomásából támad, és érzelmi állapotokat hoz létre.

Irodalmi nevelésről akkor beszélünk, ha a gyermek szereti és várja a mesével – verssel való találkozást.

Kezdetben a gyermek egyértelmű befogadó, az óvodapedagógus az előadó. A fejlődés során már résztvevője, előadója is lehet. A mese és a vers emberi kapcsolatokra tanít, mélyíti az önismeretet, segít a világban eligazodni. A jó mese olyan kapcsolatokat, helyzeteket mutat a gyermek számára, amelynek megértésére más eszközökkel ebben a korban még nem képes. A mese a legtágabb értelemben tanít.

A népi eredetű mesének erkölcsi tartalma van. Belső indulati élményeket közvetít. Erkölcsi rendszerében a jó és igaz győz a gonosszal szemben. A népi ihletésű mondókák, mesék, kiszámolók, nemcsak a gyermek szókincsét gazdagítja, de „ízese” magyar szófordulatokkal **hagyományörző** munkánkat is segítik. A tanmesék gondolkodásra készítik a gyermekeket, alapvető összefüggések megértéséhez nyújtanak segítséget, ok-okozati összefüggést tárnak fel.

Szükséges az is, hogy a gyermekek kézbe vegyék a könyvet, amelyekben kedvenc meséiket, verseiket találják. Így hamarosan szívesen beszélnek majd a könyvben lévő képekről, vagy ennek alapján mondják el a mesét, használva saját szókincsüket. A mondókák, dúdolók és versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi stabilitásához és anyanyelvi fejlődéséhez, ezáltal megalapozva a könyvekkel szembeni pozitív érzelmi viszonyt, ami segíti az olvasóvá válás folyamatát. Ezek a kifejezések ritmusokkal és a mozdulatok, valamint szavak összhangjával érzéki és érzelmi tapasztalatokat kínálnak a gyerekeknek, miközben fejlődik a memóriájuk, képzelőerőjük és szókincsük. A kisgyermeknek ahhoz, hogy az irodalmi élményt megkapja, szüksége van az óvodapedagógus közvetítésére. Olyan óvodapedagógusra, aki fejből mondja a mesét, az alkalomhoz illő mondókát, verset. Megmutatja a hozzátartozó mozgást, játékot. Mimikájával érezteti a mese hangulatát, az egyes szereplők jellemét. Szófüzéssel leírja a külsejét, megjeleníti a helyszínt. Hangjának árnyalataival, beszédstílusával életre kelti a mesét.

Az óvodásoknak szóló versmondásban a ritmus, a hanghordozás legyen az elsődleges. Az óvodapedagógus ne magyarázza a verset, a gyermeknek magának kell „látnia” a mondanivalót. Az ismeretlen szavakat más alkalommal beszéljék meg, így a szövegkörnyezetben már ismerős lesz a kifejezés, gyorsabb a vers értése. Az irodalmi neveléssel az a célunk, hogy a gyermekek szabatosan fejezzék ki magukat, gondolataikat, képesek legyenek elmondani, amit átéltek vagy tapasztaltak, szókincsük alkalmas legyen élményeik közlésére. A mese, vers szóvilága beépül a nyelvezetébe, pontosabb megfigyelésre, színebb nyelvi fordulatok használatára ösztönzi a gyermeket. A szókincs gyarapodása szempontjából csak a megértet szavaknak van jelentősége. A megértés alapja a tartalmi fogalom tisztázása. A szó megértéséhez jobb, ha tapasztalat útján juttatjuk el a gyermeket, természetesen, ha ez nem megoldható, akkor ismert szavakkal írjuk körül az új kifejezést.

Az óvodában fontos a beszélőkedv ösztönzése és a jó példa. Az irodalmi alkotások megismerése, elsajátítása igen sokrétűen fejleszti a gyerekeket. A mese cselekvésének követése figyelmét, megfigyelőképességét fejleszti, míg a hallottak rögzítése memóriáját, visszaadása pedig gondolkodását, fantáziáját serkenti. Mindezek a részterületek az egész személyiségét alakítják, fejlesztik az óvodás évek során. Az élıszavas mesék különösen

hatékonyak az óvodás gyermekek nézőpontjának és világérzékelésének formálásában. Ezek a történetek megerősítik a kisgyermek szorongásait, miközben megoldásokkal és felszabadításokkal szolgálnak. A mese életre keltett tárgyi világa és az ehhez kapcsolódó mágikus világkép, amely feloldja a szigorú ok-okozati összefüggéseket, csodákkal és átváltozásokkal segíti a gyermekeket abban, hogy felfedezzék a mélyebb pszichikai valóságot és a külvilág megismerésére irányuló törekvéseiket. Az óvodapedagógus olvasson a gyermeknek mesét. A mesélővel való közvetlen kapcsolat révén a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát és a mesehallgatás folyamán akárcsak a játéktevékenysége során élénk, belső képet alkot. A belső képek létrehozásának folyamata rendkívül lényeges a gyermekek élményeik feldolgozása szempontjából. A mesélési szokások és rituálék kialakítása támogatja a gyermeket abban, hogy könnyebben rá tudjon hangolódni és befogadják a meséket. A mindennapos mesélés, mondókázás és versek a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

A 3-7 éves korig a játék, a sok mozgás mellett a beszéd a legjellemzőbb a gyermekre. Kíváncsisága kielégítésére sokat kérdez, gyűjti az információkat. Bármit befogad, amit láthat. Fontos ezért a mese, vers anyagának kiválasztása. Korosztályuknak és fejlettségi szintjüknek megfelelően az óvodapedagógus feladata a megfelelő anyag összeválogatása. Ügyelni kell arra, hogy megfelelő arányban ismerjenek meg népmesét, népi csúfolódásokat, modern alkotásokat. Nem az a lényeg, hogy sok alkotást tudjon, inkább keveset, de azt jól és értse a mondandót.

A szöveges ismeretek mellett nagy szerepe van a bábozásnak és a dramatizálásnak. Nagyon sok gyermek küzd gátlásokkal, amit jól oldhatunk a bábokkal. Különösen dadogó gyermeknél van eredménye a bábokkal történő foglalkoztatásnak. A gyermek azonosul a bábbal, úgy érzi, a báb beszél helyette. A báb mozgatása eltereli saját magáról a figyelmet, így felszabadultan, bátran beszél. Ilyenkor megnyílik, érzelmeit kinyilvánítja, féltelmei feloldódnak. A bábozás a gyermek világának legkifejezőbb eszköze. Ezáltal feleleveníti tapasztalatait, elképzeléseit, esztétikai, szociális élményeit.

A bábozás formái: - óvodapedagógus játéka
- gyermek játéka
- közös bábkészítő tevékenység /technikák megismerése/

A dramatizálás azon kívül, hogy az önálló saját szavaikkal történő elbeszélést formálja, növeli az önbizalmukat. Megerősíti a gyermekeket ügyességükben, sokat segít a kifejező előadásmód, mimika fejlesztésében. A gyermek fejlettségének bizonyos fokán, már mellőzhető a sok eszköz, mint figyelemfelkeltés. Önként igénylik a mesét. Az eszköz mellőzése a fantáziájuk működését serkenti, hiszen nekik kell kitalálni a szöveghez illő képet, a mese helyszínét, a szereplők külsejét. Ez nem is olyan egyszerű feladat a meglévő szavak ismerete nélkül.

Koruknak megfelelően más érdekli a gyermekeket, fejlettségi szintjének megfelelően más-más mesét képes befogadni. Szinte nincs olyan területe az óvodai nevelésnek, amely ne adna lehetőséget az irodalmi nevelésre. A szavak sokaságán kívül megtanulják a hangszín, hangsúly használatát, a mondatalkotást. Beszédbátorságuk, beszédfigyelmük, kifejezőkészségük végül eléri a kívánt szintet. Fejlődésük során megtapasztalják, mennyivel könnyebb annak, aki sokat és jól beszél, meg tudja értetni magát.

Az irodalmi nevelés a nap bármely szakaszában alkalmazható. Kapcsolható eseményekhez, spontán esetekhez, napi beszélgetésekhez. Ehhez minden eszköz adott: bábok, képek, filmek, természetes anyagok. Az óvónő bővítheti a mese keretét a napi életből vett történetekkel.

Az irodalom szerepe a napi tevékenységek során:

Az óvodai nevelés komplex egész folyamat, így az irodalmi nevelés is átszövi az egész napi munkánkat, sokrétűen felhasználható a különböző fejlesztésekben. A mindennapi tevékenységek közben ismertetjük meg a gyerekekkel, hogyan kell bánni az eszközökkel, különböző tárgyakkal. Mire valók a ruhaneműk, mikor, melyiket használjuk.

Táplálkozás közben az ételekkel, ízekkel, gondozási feladatoknál a testrészekkel ismerkednek meg. Séták során a természettel, évszakokkal, időjárással kerülnek kapcsolatba, képet kapnak a körülöttük lévő világról. Megtanulják a tárgyak, növények nevét, mit mire használunk, milyen tulajdonságai vannak. Mindezekben felhasználhatjuk segítségül az irodalmat.

Gondozás: mosdatók, öltöztetők, arc-simogatók, ujj-kiolvasók.

Környezet: évszakok, hónap, év, nap, növényekről, állatokról, közlekedésről szóló versikék, mondókák.

Matematika: kiszámolók, pároztatók.

Testi nevelés: névutók használata, testsémák, testrészeket megnevező mondókák.

Ábrázolás: rajzoltatók.

A nap bármely szakaszában alkalmazhatók a nyelvi játékok, nyelvtörők. Az ünnepekhez kapcsolhatók a vásárolók, csúfolódók, köszöntők. Alkalmas még a finommotorika, nagymozgások, oldaliság fejlesztésére. A mozgással kísért mondókák segítik a ritmus, ütem gyakorlását, térbeli viszonyok, irányok megismerését. Ezek közben gyarapodik szókincse, beszédkézsége, beszéd értése. Megtanulja a helyes megszólításokat, magatartási formákat. Ráébred a beszéd fontosságára, tudatosan igyekszik a szép, kulturált beszéd elsajátítására.

A báb szerepe a fejlesztésben:

- segíti a beilleszkedést
- problémákat oldhat meg
- lehetőséget nyújt az önmegvalósításra
- társas kapcsolatokat alakítja /közös bábozás/
- kommunikációs készséget fejleszt
- mozgásfejlesztést segíti, testséma, térpercepció

Dramatizálás szerepe a fejlesztésben:

- érzelmileg hat a gyerekre
- párbeszédre serkent
- emlékezet, kreativitás fejlesztése
- mimika használata, önismeret, önértékelés fejlődése
- alkalmazkodás másokhoz

Irodalmi nevelés területei:

- népi mondókák
- mozgással kísért mondókák
- bábozás
- dramatizálás

Az irodalmi nevelés főleg irodalmi élményt nyújt, de beépíthető bármilyen képesség fejlesztésébe.

Az irodalmi nevelés gyakorlati szervezésénél az alábbiak szerint járjunk el:

A kezdeményezés helye lehet állandó meghitt sarok vagy rész a csoportszobában, kísérheti állandó közös „ceremónia” /eszközök elővétele, egy mondóka, varázslat, utazás,

gyertyagyújtás stb./ A gyerekek elhelyezése olyan legyen, hogy jól láthassanak bennünket, az esetleges eszközöket.

A gyermekcsoport és az irodalmi anyag ismeretében mi döntjük el, hogy a csoport milyen arányú részvételét tartjuk a legcélravezetőbbnek. A csoport teljes részvétele pl. bábműsor vagy filmvetítés során indokolt, mesehallgatáskor is kívánatos. Ugyancsak az egész csoport hallgatja, amikor altatás előtt verselünk, mesélünk. A mozgással kísérhető gyermekversnek nem árt a játékszaj. Képeskönyvet nézegetni, képekről beszélgetni, dramatizálási kellékeket készíteni kis csoportokban jó. A gyerekek bábozása, meserészletek megjelenítése maga is játék, tehát kiscsoportos spontán együttlétet kíván. A mondóka, vers és mesemondás során a hangsúly a szöveget mondó, a gyermekekkel játszó felnőtt kapcsolatteremtő beszédén, cselekvésein van. Az érdeklődés tárgyai elsősorban a hallgatható, utánozható szöveg és a mozgásos játék, ritkábban a szemnek tetsző képek, tárgyak, eszközök. Óvakodjunk a harsány, öncélú külsőségektől. Az eszköz nélküli élményszerű bemutatás még inkább serkent a képi gondolati megvalósításra, s még egy kép sem köti a gyermeket sémákhoz. Ez egy ritmusos vers vagy egy bonyolultabb tündérmese esetén egyaránt igaz.

Ha képeket használunk, azok legyenek esztétikusak, a mese lényeges cselekményeit tükrözzék. Hagyjanak teret a fantázia szárnyalásához. Egy – két mozgatható kiegészítővel mozgékonyabbá teheti a cselekmény előadását.

Mágnesek síkfigurák és síkbábok már mozgékonyak, így ismétléskor már a gyerekek is eljátszhatják a cselekményt vagy szabadidőben is játszhatnak a figurákkal, esetleg ők maguk is találhatnak ki részleteket a meséhez. Ugyanez mondható el, sőt a mozgás és mozgatás még nagyobb szabadságát adják az ujj- és kesztyűbábok. A térbeli elhelyezkedés fokozza a mozgásélményt, a látványt. A báb érzelmileg közel áll a gyermekhez, megszólítja őt, empátikus képességét fejleszti.

Az eszköztárat gazdagítják a jelzésértékű díszletek, fejdíszek, jelmezek, melyekkel az ismert mesét dramatizálhatják a gyermekek.

A szabad meseszöveg, a térbeliség, a gesztusokkal és mimikával, a cselekménynek megfelelő hanghordozással történő mesélés nagy élményt nyújt előadónak és nézőnek egyaránt. A megismételhetőség nagy lehetősége ebben is rejlik, s itt a szerepek cserélgethetők, a gyermek több helyzetben és szerepben is próbálgathatja önmagát.

Az eszköztárat gazdagíthatja még bármely olyan tárgy, mely témájában, formájában, megjelenésében asszociálható egyes szereplőhöz, helyszínekhez. Itt a legnagyobb fokú a beleképzelés, az emóció egy tárgy és egy érzés vagy szereplő közt: /pl.: így lehet a vasaló a sárkány, egy textildarab a tó, egy diótörő a királyfi, egyszóval bármi, amire mi azt mondjuk, hogy „az”./ A gyermek ezt elhiszi és élvezzi a játékot, megpróbál ő is kitalálni hasonlókat. Ez a találékony játék, jelentős kreativitást fejlesztő tényező, mert így önmaga is játszhat, mesélhet bármivel: botokkal, termésekkel, tárgyakkal, eszközökkel, melynek eredeti funkciója teljesen más.

Az osztott és vegyes életkorú csoportokban egyaránt törekedjünk az igényes és gondos anyagválogatásra, melyet rögzítsünk, bő válogatási lehetőséget adva önmagunknak. Az anyagválogatást meghatározza a gyermekek életkora, érdeklődése és az egyéni ízlésünk, tapasztalatunk. Ügyelnünk kell a megfelelő arányokra az irodalmi művek jellege és műfaja szerint.

A **3-4 éves korosztály** az ölbeli ringatók, mondókák iránt fogékony, melyet az óvónő egyénileg játszik a gyerekekkel. Ez a pozitív érzelmi kapcsolat kialakításában is lényeges

segítséget nyújt. Az ütemes ringatás, lovagoltatás, höcögtetés, a kiolvasók, mozgásélményt is nyújtanak a gyermeknek.

Versek közül a ritmusos, rövid, csattanós versek javasolhatók, melyek könnyen tanulhatók, közérthetőek. Jól alkalmazhatók a felelgetős mese-mondókák, valamint az állathangutánzó mondókák, melyek nyelvezete egyszerű.

Mesék közül ajánlható az első időkben a halmazó és láncmesék, valamint az állatokról szóló, egy szálon futó cselekményű egyszerű mesék, valamint kitalált történetek. A pedagógus tudatosan, gyermekközpontú, a gyermek korosztályának és egyéni fejlettségének megfelelő szintű meseválasztást alkalmaz.

Összességében 8-10 mondóka és vers megismerése és majd ugyanennyi csak meghallgatásra javasolt, és 10-12 mesével ismertessük meg őket. Alapozzuk meg a könyvhöz való pozitív viszonyukat. Szívesen lapozgassák, nézegessék, épségét óvják, becsüljék meg.

A **4-5 éves korú gyermekeket** már a 2-3 versszakos, játékos, állatokról, gyermekekről szóló, ünnepekhez, évszakokhoz, környezetükhöz kapcsolódó versek érdeklik. Legyen ezek gyakorlása játékos, esetlegesen mozdulatokkal kísért. Kapjanak helyet a vidám, komikus versek is. Az év során összesen kb. 7-8 ilyen verset sajátítanak el, illetve ezek mellett még 3-4 kiolvasót, ütemes mondókát is. A mesék cselekménye bonyolultabb lehet: egy-két központi cselekményszálra épülhet. Meríthetünk a magyar népmesekincsből, és a nemzetközi gyerekirodalomból. A mesékben szerepelhetnek állatok, egzotikus vidéken élő állatok is. Egyszerű elbeszéléseket, reális történeteket is mondhatunk, melyek témája a gyermek előtt ismert: hozzájuk közel álló természeti-társadalmi jelentések irodalmi feldolgozása. Az év során 12-14 ilyen új mesét ismertessünk meg velük, többszöri ismétléssel. Az ismert meséket már legyenek képesek felismerni, tudják folytatni.

Az **5-6-7 évesek** versanyagához a magyar és külföldi költők igényes, hosszabb lélegzetű gyermekverseiből válogathatunk. A versek témaköre kiszélesedhet, de a gyermekkor ismeretanyagára, élményvilágára támaszkodják. Hassa át a verseket a zeneiség, a ritmikusság, az érzelmi telítettség, a költői képek kifejezőereje, hangulata. Válasszunk több verses mesét, melyet igen könnyen tanulnak, s szívesen hallgatnak a gyerekek. Év végéig 14-15 verset ismertessünk meg, s ezek mellett még 5-6 kiszámoló, párválasztó, felelgető, csúfolódó, csapatokban is hangoztatható tréfás mondókát.

A mesék fő gerincét a magyar népmesekincsből és gyermekirodalomból válasszuk, ezt egészítsük ki a nemzetközi gyermekirodalomból választott igényes mesékkel. A mese szereplőinek köre bővüljön a fantasztikus meselakokkal. Mesélhetünk folytatásokban is meseregényekből részleteket, ez az emlékezet, felidézés fejlesztésére kiváló alkalmat teremt. Az év során 15-20 mesét ismertessünk meg a gyerekekkel. Ezeket már el is bábozhatják, dramatizálhatják.

A fejlesztés során elérendő szint óvodáskor végére:

Az irodalmi nevelés során megvalósítandó célunk a könyvet, irodalmat, mesét, verset szerető, értő gyermekek nevelése, kinek számára az irodalmi mű érték. Érezzék meg a versek zeneiségét, hangulatát, éljék át a mese szereplőinek örömét, bánatát, félelmét és azok feloldását. Segítse elő a szép magyar beszéd fejlesztését, a helyes kiejtést, ismerkedjenek meg népies szófordulatokkal, kifejezésekkel. Tudjanak bátran, önállóan kiállni és egyéni sajátosságaiknak megfelelően előadni valamit. Fejlődjön ki a pontos szövegmegértés. Legyenek képesek ismert meséket eljátszani, dramatizálni, elbábozni. Legyenek képesek megkezdett mesét befejezni vagy képről önállóan mesélni. Tudják emlékezetből felidézni az

ismert mesék lényeges cselekményfordulatait. Folyamatos kapcsolatot tartsanak a könyvekkel, majdan később olvasókká váljanak, hogy még több értéket közvetítsen számukra.

Az irodalmi nevelés során szükséges eszközeink:

- Igényes szép meséskönyvek, verseskönyvek, megfelelő számban és ízléses illusztrációkkal.
- A meglévő bábkészletek, s azok folyamatos megújítása, karbantartása.
- Ujjbábok, terménybábok, síkbábok folyamatos készítése.
- Változatos anyaggyűjtés a természetből és a mindennapi életből, melyek alkalmasak a megismerésre.
- Dramatizáláshoz fejdíszek, kiegészítők, egyszerű díszletek, melyek szükségesek a történetek érthető megjelenítéséhez.

V.6. Rajzolás, festés, mintázás, kézi - munka

A tevékenység célja:

- A gyermek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése
- A gyermek tér-, forma-, szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Az óvodapedagógusok feladatai:

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- Az alkotó-alakító tevékenység differenciált fejlesztése.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Az óvodai nevelésben törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére.

Az esztétikus környezet nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre. Az óvodapedagógus feladata, hogy a gyermekeket megismertesse a világ, a környezet szépségeivel. A művészet nem más, mint a világ megismertetése, bemutatása egy sajátos nézőpontból. A művészeti tevékenység feladata a kreativitás, az alkotó gondolkodás, cselekvés kialakítása. Ennek kialakulását szolgálják az óvodában a nyugodt légkör, a szabad tér, nagy mozgáslehetőség, a megfelelő tárgyi és személyi feltételek.

Lehetőséget kell adni a gyermekeknek, hogy érzéseiket, gondolataikat ki tudják fejezni manuális tevékenységeikben. Sohasem szabad sémákat adni, a gyermek maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit. A művészeti tevékenység az óvodában az esztétikai nevelés fontos építőköve. Feladatunk a valóság szépségeinek felismertetése környezet megfigyeltetésével és a művészet eszközeivel. A szép iránti fogékonyság felébresztése, a szép élvezetének és a kifejezés képességének megalapozása, a gyermek érzékvilágának gazdagítása. Ennek mi az alapjait rakjuk le az óvodában.

A művészeti tevékenység fogalmkörébe tartozik, több más tevékenységgel együtt a vizuális tevékenység. Erre a tevékenységi formára is vonatkozik a komplexitás. Ez azt jelenti, hogy az életben előforduló jelenségeket megőrökíti valamilyen formában, azaz ábrázolás különböző eszközeivel. Pl. tavasszal-ősszel megőrökítheti a számára csodálatos természetet többféle

technikával. Egy-egy kedvenc mesehőst lerajzolhatja. Kreatív gondolkodása révén megtervezheti „holdbéli utazását”.

A közösen átélt élmények alapján a rácsodálkozás, a felfedezés lehetőségével készítsük a gyermekeket a formai, színbeli tulajdonság megfigyelésére. Ezek a tevékenységek a gyermekek kedvencei közé tartoznak, így óriási lehetőségünk van a gyermeki személyiség formálásában, olyan ember formálásában, aki igényli az esztétikumot, azt befogadja, szépet hoz létre és a környezet esztétikus alakítására is képes. Feladatunk, hogy mindehhez biztosítsuk a megfelelő helyszíneket az óvodában. Fontos, hogy a gyermek környezete esztétikus, nyugalmat árasztó legyen. Biztosítanunk kell tehát a helyszíneket:

- csoportszobát
- az udvart
- a természetet
- az épített környezetet (múzeum, műterem, színház, műhelyek)

A csoportszobában legyen olyan hely, ahol a gyermek nem szervezett tevékenységek során is tevékenykedhet. Asztal, polc, ahol elhelyezzük a nem balesetveszélyes anyagokat, eszközöket. Ilyenek a zsírkréták, papírok, ceruzák, gyurma, dobozok, textilek, filctollak, ollók stb.

Szervezett tevékenységeknél változatossá kell tennünk a helyszínt. Nem kell mindig az asztalon dolgozni, lehet a földön, táblán, szőnyegen. Az elkészült munkáknak megfelelő helyet kell biztosítani a csoportszobában. A rajzoknak dobozok jellel ellátva, kifüggesztéshez zsinór vagy hungarocell alapú síktábla. A térformák tárolásához polcok szükségesek. Hiszen a gyermekmunkák önálló értékek. Azt mindig értékeljük a gyermek előtt. Díszítsük vele a csoportszobát. A kritikus értékelésünkkel próbáljuk irányítani, formálni esztétikai érzéküket. Munkáikat jól láthassák a szülők is, ezért a faliújságon tegyük láthatóvá. Munkáikat jól láthassák a gyermekek is, egymás munkáját is megnézhessék.

Az udvar szintén esztétikus és jól elrendezett legyen. Lehetőséget kell adni az aszfaltrajznak, a várépítésének. Lehet az udvaron is tevékenységeket szervezni, a feltételeket meg kell teremteni (asztal, tábla, padok, székek stb.)

A természetben szervezett kirándulás lehet a természetképek gyűjtése. Vagy pld. pitypangból, virágokból koszorúk, láncok fűzése termésekből fűzni, kirakózni. Az épített környezet annyit jelent, hogy olyan helyre kell elvinni a gyermekeket, ahol figyelemfelkeltő esztétikai élményt nyújtó látvány várja őket, pld. épület, építmény. Ehhez lehet kapcsolni történetet, játékot, mesét. Lehetőségeink szerint vigyünk el a gyermekeket színházba, múzeumba, műterembe, kiállításra. (helytörténeti múzeum, helyi festők műhelyei).

A helyszín mellett nagyon fontos, hogy biztosítsuk a megfelelő tárgyi feltételeket is. Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés. Mindig álljon rendelkezésre mindenféle anyag, eszköz, amivel fantáziájának megfelelően dolgozhat. Legyen olyan sarok, ahol megtalálhatja a tevékenységekhez szükséges eszközöket. Az eszközök, anyagok, szerszámok legyenek jó minőségűek, motiváló hatásúak. (ne szúrjon, ne legyen éles, hegyes, ne ragadjon a gyurma stb.) Szabadidőben is dolgozhasson vele felügyelet nélkül. Fel kell kelteni a gyermekekben az ábrázolás anyagaival, eszközeivel való tevékenység vágyát. Biztosítsunk megfelelő méretű asztalt, széket, táblát, polcokat, szekrényeket.

Legyen a csoportban egy olyan sarok, ahol ezeket gyűjtjük és díszíti a környezetet is. Az elkészítés folyamán azonban ne álljon mintaként előttük, mert ez az önállóságukat zavarja. Az eszközök, anyagok részletezéséről a témajavaslatnál szólnunk még.

Szabadidőben is dolgozhasson tehát a gyermek. Az élmények biztosításával, a technikák megismertetésével, az anyagok tulajdonságainak megismertetésével juttassuk a gyermeket az alakítás öröméhez. Teremtsük meg a tárgyi feltételek mellett, a hangulati feltételeket is a kreatív alkotómunkához. Az esztétikus környezet kialakítása, annak óvása elkerülhetetlen, óriási feladat.

Személyi feltételeken elsősorban az óvodapedagógust és a dajka nénit értjük. Mindkettő legyen igényes környezetére és önmagával szemben. Személyes példájuknak döntő szerepe van a vizuális nevelés terén. Az ízlésnevelés korai szakaszában az esztétikushoz való szoktatást, mindkettő személyes példája, széphez való bensőséges viszonya teszi a gyermek számára lehetővé. Az óvodapedagógus érdeklődjön a képző- ipar-egyéb művészetek iránt. Az ábrázoló és alkalmazott művészetek ismerete elengedhetetlen az óvodapedagógus számára. Legyen jó ízlésű, harmonikus, jó benyomást keltő. Gyakran vegyen részt maga is a gyermekek tevékenységeiben. Örüljön velük a véletlenül felfedezett formáknak, a színek harmóniájának, a vidám és szomorú színeknek. Lénye sugározza a derűt, a szeretetet, a gyermekek viszont szeressék, mert csak attól tanulunk, akit szeretünk.

A tervezésnél figyelembe kell vennünk a gyermekek fejlettségi szintjét. Maga a tevékenység, - s ennek az öröme a fontos, nem a mű, hanem az eredmény. Ezen tevékenységek az óvodapedagógus által biztosított feltételekkel az egyén fejlettségeihez és képességeihez igazodva segítik a képi, plasztikai kifejezőképesség, komponáló, térbeli tájékozódó és rendező képességek alakulását, a gyermeki élmény - és fantáziavilág gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását. A gyermekeket nem lehet egy szintre hozni. A tevékenységek lehetnek mikro csoportos vagy egyéni kivitelezésűek.

A tervezésnél figyelembe kell venni:

- az életkort és képességet,
- a fejlesztés célját, feladatát, témát, technikát és módszert.

Két dimenzióban dolgozunk síkban és térben. A célok, feladatok, témák, technikák, 3-7 éves korig fejlettségtől, kortól függően magasabb szintűek. 3-7 éves korig fejlettségtől függően a feladatok magasabb követelményeket állítanak a gyermekek elé.

A fejlesztés tartalmának megvalósítása 5 fő területen történik:

- firkálás,
- ábrázolás,
- kézművesség,
- díszítés,
- építés.

A fejlesztés során elérendő szint óvodáskor végére:

Síkban	
CÉLOK	FELADATOK
Megfigyelő és koncentráció képesség fejlesztése	Figyelem összpontosítás, majd a megfigyelt tulajdonságok vizuális feldolgozása
Formaérzék fejlesztése és megszilárdítása	Azonosságok, különbözőségek felismerése, alkalmazása. Egy-egy tulajdonság alaposabb tanulmányozása (szerkezeti, részletek,

	tömeg, méret, mozgás szín, karakterjegyek, alakzatok szimmetriájának érzékelése) Mozgás-formaváltozásnak megragadása, leképezése, szimmetria, ritmikusság, aszimmetrikus alakzatok leképezése
Arányérzék fejlesztése	Kisebb-nagyobb, alacsonyabb – magasabb, rövid – hosszú, vékony – vastag Különböző alakzatok egymáshoz viszonyítása méret-tömeg szerint. Lényegesebb részek észrevétele és leképezése. Egy alakzaton belül a részek arányainak észrevétele leképezése
Téri tájékozódó képesség fejlesztése	Jobbra-balra, középen, függőlegesen-vízszintesen Képelemek téri rendezése, mozgás jelzése. Vizuális képelemek felhasználása. Téri kifejezések megfogalmazása. Előtér, közép-háttér szerinti képelemek rendezése (közel-távol, lent-fent)
Színérzék fejlesztése	Szín és tárgy szín és hangulat, szín és érzelem összekapcsolása, színek meghatározása, tónuskülönbségek, színek, formák összefüggése. Formákhoz, hangulathoz illő színek.
Vizuális és képzeletfejlesztés	Belső képek, képzetek kialakítása. Belső képek vizuális nyelven történő megjelenítése. Emlékképek felidézésével elképzelt alakok, jelenetek, helyszínek alkotása. Közvetlen megfigyelés alapján formák meglátása.
Ritmusérzék fejlesztése	Forma, nagyság, szín szerinti ritmusképzés, bonyolultabb ritmusképletek készítése 2, majd 3 szempontot használjanak fel (szín, forma, nagyság, forgatás)
Képi, logikai komponáló képesség fejlesztése	Képelemek elemi rendezése. Képelemek rendezése a cselekmény, ill. a köztük lévő viszonyok kifejezésével. A felület és a ritmus összhangjának megteremtésével.
Esztétikai érzékenység fejlesztése	Szép és rút vizuális kifejezése, esztétikai minőségének bővítése, szóbeli, vizuális kifejezése, gondos kivitelezés. Esztétikai minőségek felfedezése, szóbeli kifejezése.
Technikai képesség fejlesztése	Eszköz-anyaghasználat, alaptechnikák használata jártasság szintjén, új technikáknál a tájékozódás szintjén való tevékenység. Alaptechnikák jártasság szintjéhez közeli, kevert technikák jó színvonalú, egyéb technikai ismerkedési szintű alkalmazása.
Mozgáskoordináció (látás és mozgás) a kéz izmainak erősítése	Foglalkozások folyamán alakul ki a helyes eszközhasználat, helyes testtartás, célszerű, gazdaságos eszközhasználat, anyagkezelés.
Megfigyelő és koncentráció képesség fejlesztése	Megadott szempontok szerint. Figyelemösszpontosítás megadott és önállóan választott szempont szerint, majd megjelenítése téri formában.
Formaérzék fejlesztése	Azonosságok, különbözőségek, alapformák (gömb, henger, lapított testek) díszítő elem összevetése. Szabályos és szabálytalan formák felismerése, készítése, gömbölyű, szögletes és szabálytalan alakzatok készítése. Az egyes alakzatokra jellemző vonások, részekből való komponálás tökéletesítése (bemélyedő, negatív, kiemelkedő pozitív forma)
Arányérzék	Nagyság- tömegrelációk (lapos-gömbölyű, szögletes, hengeres, sovány, kövér, tömzsi, nyurga.

	Nagyságviszonyok érzékelése, felismerése (becslés-mérés). Nagyság és tömegviszonyok. Arány és funkció közötti kapcsolat. Nagyságviszonyok valóságnak megfelelő megjelenítése egy alakzaton belül, több alakzat közötti arány-nagyság tömegviszonyának megállapítása.
Téri tájékozódó képesség fejlesztése	Relációk a térben, téri helyzetek megtapasztalása. Tárgyak elemeinek, téri helyzetének felfedezése, alkalmazása. A valóság térelemeinek megjelenítése, többnézetű formák mintázásának megpróbálása. Téri irányok és műveletek közötti összefüggés alapján tömbből való alakítás. A tervezett forma megmunkálása az anyag tulajdonságainak alapján. Anyagforgatás, eszközök kezelése, eredmények beépítése a munkába. Talajon szétterjedő építmények készítése (vízszintes, ferde, jobbra, balra, oldalra, egymás mögé, elé).
Téri vizuális emlékezet, képzelet, belső látás és képzettársítási képesség fejlesztése	Valóságos térformák felidézése, képzetek elemi alkalmazása. Tárgyak és eszközök készítése egyszerű építmények elképzelése, megépítése. Mesterséges térformák felidézése, alkalmazása. Összetettebb tárgyak, eszközök tervezése, díszítése képlékeny anyagokból makettek készítése. Tárgyak, eszközök tervezése.
Téri - képi-logikai komponáló képesség	Alapformák összeillesztése, fejlesztése térformák egymáshoz rendelése. Tömeg, súly, alakzat, egyensúlyi helyzet tapasztalása. Alapformák felismerhető alakzattá történő rendezése. Formák célnak és anyagnak megfelelő alakítása, építmények összeállítása a funkció figyelembevételével.

Ritmusérzék fejlesztése	Egyszerű ritmusképletek létrehozása, ritmusképzés, soralkotás, nagyság, forma, szín, téri helyzet szerint. Több szempontú ritmusképzés. Ritmusképletek készítése bonyolultabb formában (méret, forma, szín, tónus, téri helyzet, kiemelkedő, bemélyedő)
Esztétikai érzékenység fejlesztése	Esztétikai fogalmakkal való ismerkedés. Az esztétikai tartalmak felismerése az elkészült munkában, szóbeli kifejezésük. Esztétikai fogalmak helyes használata és esztétikai tartalmak szerinti tervezés.
Technikai képesség fejlesztése	Munkafogások megismerése. Anyagok tulajdonságainak, formálhatóságának felfedezése, alkalmazása. A munkafogások elemi szinten történő alkalmazása az anyag tulajdonságainak megfelelően. A munkafogások jártasság szintjén történő alkalmazása.
Mozgáskoordináció, látás és mozgás	Az anyag és eszközök használat alapfeltétel. Képlékeny anyagok kezelése, finom mozgásformák csiszolása.

V. 7. A külső világ tevékeny megismerése

A tevékenység célja:

- A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti-emberi – tárgyi világ értékei iránt.
- A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alak, nagyság, tér – és síkbeli szemléletének alakítása.
- Környezetünk értékeinek felfedezése a mindennapi tevékenységek során.
- A környezeti kultúra létrejöttét kell kialakítani, a környezeti kultúra életmód, gondolkodás, viselkedésmód, fenntarthatósági szemléletformálás, környezettudatos magatartás kialakítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A tevékenységek szervezeti formáinak differenciált megteremtése.
- A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat – és ismeretszerzés során.
- Környezetünk értékeinek felfedezése.
- Környezettudatos magatartásra nevelés.
- Fenntarthatósági szemléletformálás.

A matematikai tartalmú tapasztalatok lehetőséget teremtenek a környező valóság formáival és mennyiségi viszonyaival kapcsolatos tapasztalatszerzésre.

Az óvodai életben a matematikai tartalom mindent átfog, áthat és állandóan jelen van. Így a játékban (pld. építés) a mese-versben (pld. szereplők száma) ábrázolásban (pld. nagyság, forma, tér), ének-zenében (pld. hallásfejlesztés, ritmusérzék).

A matematikai tartalmú tapasztalatok a környező valóság azon tárgyainak tulajdonságaival történő ismerkedést szolgálja, amelyekkel a gyermekek nap, mint nap kapcsolatba kerülnek játékuk vagy más tevékenységük közben. A matematikai tartalmú tapasztalatokkal az a célunk, hogy megteremtjük annak lehetőségét, hogy tevékenységek, cselekvések során fejlődjenek képességeik, alakuljon ki bennük pozitív viszony a későbbi matematikához, hogy közben többször megélhetik, átérezhetik a felfedezés, a rátalálás, a felismerés, a tudás örömeit.

Az óvodás gyermekek matematikai tartalmú tapasztalatok műveltségtartalma nem választható el a környezet megismerésétől. A folyamatosság és a tevékenységi rendszerek koncentrációja változásokat eredményez a matematikai tartalmú tapasztalatok nevelési területén is. Ez a változás nem más, mint a globális matematikai szemlélet következménye, ahol a matematikai fejlesztés nem szűkül le az óvodapedagógus által szervezett tevékenységekre, áthatja a gyermek mindennapi életét.

A tevékenységközpontú pedagógia nagy jelentőséget tulajdonít az aktivitásnak, az együttműködésnek és a tevékenységekben elérhető eredményeknek.

Az óvodában az életkori sajátosságok miatt a matematikai tartalmú tapasztalatszerzés több formája valósul meg

a, Utánzásos – minta – modellkövető:

Az óvodás gyermekre a cselekvéses, látványos elemek hatnak leginkább, a verbális megnyilvánulások önmagukban kevésbé készítetnek utánzásra, viszont egységben egymás hatását erősítik.

b, Spontán játékos tapasztalatszerzés:

A spontán játékos tapasztalatszerzés hatása maradandó, de az összefüggő ismeret megszerzéséhez nem elegendő. A gyermek játéka gazdag lehetőséget kínál a matematikai tartalmú tapasztalatok, összefüggések felismeréséhez. Ezeket a spontán helyzeteket nem célszerű befolyásolni, hiszen itt a gyermek érdeklődését maga a játék köti le. Ezekre a megfigyelésekre építjük a tevékenységeinket.

c, Óvodapedagógus által irányított megfigyelés:

Környezetben tett séták, kirándulások, valamint komplexitás más tevékenységekkel (ének, mintázás, kézimunka, mindennapos mozgás stb.)

d, Gyakorlati probléma – és feladatmegoldás:

Az „aha” élmény átélése, a próbálkozva felfedező tanulással rögzíti a felismeréseket, benyomásokat a gyermek. Fontos a szabad tér a próbálkozásokhoz, a kevés tiltás.

e, A gyermeki kérdésekre adott magyarázatok:

A gyermek kérdezési kedvét nagyban befolyásolják ismeretei. Ezért a hiányos tapasztalatok pótlása, a meglévők gazdagítása, az emlékezet fejlesztése kedvezően hat a kérdezési kedv kibontakoztatására.

A gyermekek már az óvodába kerülés előtt a családban (bölcsődében) figyelnek a dolgok minőségi, mennyiségi összetevőire. Az óvodai nevelésnek építenie kell ezekre a korai tapasztalatokra is.

Külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalmú tapasztalatokkal:

Feladata: A matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatása, matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása. Az óvodáskor elején az értelmi fejlődésben a képszerű, észleléses megismerési funkció dominál. A gyermeket elsősorban az érzelmi vezérlik, ezért a valóság megismerése torz, hiányos. A motoros – manipulációs megismerésben azonnal tapasztalja a valóságot. Környezetéből annyit ismer meg, amennyit érzékszervei felfognak.

Az óvodapedagógus feladata, hogy eldöntse: a játékban milyen matematikai problémákat oldanak meg, valamint hogyan találja meg a segítség módját a matematikai gondolkodás fejlesztésére. A különböző tevékenységek végzése közben is számtalan matematikai tartalmú tapasztalatot szereznek a gyermekek, többnyire spontán módon.

A matematikai tartalmú tapasztalatok szerzése során a fejlesztés lehetőségei:

- Különbségek, azonosságok észlelése (látás, hallás, tapintás alapján) felismerése
- testek és síkmértani formák megkülönböztetése (háromirányú és kétirányú kiterjedés)
- téri tájékozódás (lent-fent, jobbra-balra, elől-hátul)
- számosság, relációk (több, kevesebb, ugyanannyi)
- analízis, szintetizáló képesség fejlesztése, összehasonlítás, megkülönböztetés, általánosítás, konkretizálás
- tárgyak jellemzése tulajdonságaik felsorolásával (elvonatkoztatás)
- csoportosítás minőségi, mennyiségi tulajdonság szerint
- csoportosítás minőségi, mennyiségi összefüggések felismerése

- ok-okozati, időrendi sorrend eldöntése képek sorba rakásával
- osztályba sorolás (pld. kutya, macska-állat)
- becslés, párosítás, bontás
- mértékek (terület, térfogat) vonalak megfigyelése (egyenes, ferde, nyitott, zárt)
- térbeli tájékozódás (nagymozgás térben, tükörben, testrészek mozgatása párhuzamosan, ellentétesen stb.)

Hogyan illeszthető be a matematikai tartalmú tapasztalás az óvodai tevékenységrendszerbe?

Társas, közösségi tevékenység:

- Naposi munka.
- Matematikai észlelés, megfigyelőképesség fejlesztése (párosítás, hozzárendelés, hiányok felismerése).
- Memória, emlékezet fejlesztése.
- Családi ünnepek.
- Születésnap – várakozás, készülődés, az évek számának gyakorlása, gyertyák száma, az ajándék nagysága stb.
- Hagyományápolás.
- Olyan tevékenységközpontú élményhez juttatja a gyermeket, amely jelentős szerepet tölt be a matematikai identitás szempontjából pld. szövés, fonás, mozgásos, dalos játékok, kiolvasók, rigmusok, lakodalom, disznótor eljátszása, számolása, a nagyság, hosszúság tudatos észlelése ösztönzi a gyermeket.

Munkatevékenység:

- Öltözködés
- Megfelelő cipőhúzás, észreveszi, ha fordítva húzta fel, észleli, ha a ruhanemű nagy vagy kicsi. Hiányzó elemeket fedez fel (leszakadt gomb, félregombolás). A kialakított sorrendet igyekszik követni öltözköskor, vetkőzéskor. Egymás ruhaneműinek, cipőinek próbálgatása (kicsi-nagy).

Étkezés:

- A kapott, szedett étel sok vagy kevés, a kenyérszelet kisebb – nagyobb.
- Számba veszi az evőeszközöket, az asztalánál ülő társait, a hiányzókat. Ki mennyit evett vagy semmit nem evett? Teríték leszedésekor az összetartozó edényeket együvé rakja.

Tisztálkodás:

- A fogmosó poharak eltérő térfogata. Hosszú ruhaujj feltűrése. Tudja, hogy rövid vagy hosszú a haja. A szappan mérete. A letépett WC papír hosszúsága. Észreveszik, ha elfogyott vagy hiányzik valami.

Szabadidős tevékenység:

- Négyes funkció: lazítás, szórakozás, fejlődés, kapcsolatok bővítése
- Szabadidőben a gyermek kipróbálhatja választási lehetőségeit, megmérheti önmagát, felmérheti a közösségben elfoglalt helyzetét.
- Szabadidőben mindig biztosítsuk a matematikai játékok feltételeit (pld. társasjátékok), játszanak szabályjátékokat, találós kérdéseket, barkochba játékot.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Vegyék észre a minőségi eltéréseket (kisebb-nagyobb, hosszabb-rövidebb, alacsonyabb – magasabb, könnyebb – nehezebb, szélesebb – keskenyebb)
- Észleljék a mennyiségi eltéréseket (sok, kevés, több, kevesebb, semmi, valamennyivel több), relációk verbális megfogalmazása.

- Számlálás, csoportosítás, bontás, párosítás,
- Testek és síkmértani formák megkülönböztetése (3-2 kiterjedésűek) kör, háromszög, négyszög, gömb, kocka
- Becslés, összemérés:
- Ismerjék az egyenes, ferde, görbe, nyitott, zárt vonalat
- Térbeli tájékozottság, saját testének ismerete a térben, testrészek feletti uralom (emeld fel a jobb kezéd)
- Az óvodáskor végére alakuljon ki a mozgáskoordináció (kéz, láb, szem-kéz), a finommotorika (tépés, vágás), a szándékos figyelem, a figyelem összpontosítás 5-15 percig, megosztása 2-3 dolog között, figyelemátvitel egyik dologról a másikra.
- Analizáló, szintetizáló képesség, általánosítás, konkretizálás képességének kialakulása.
- Ok-okozati összefüggések meglátása, verbális megfogalmazás.
- Feladattudat, feladattartás, a befejezésre törekvés.
- Megfelelő munkatempó, önfegyelmelés, önellenőrzés, képességének kialakulása
- Alkalmazkodó képesség, döntés képesség, problémahelyzetek megoldására törekvés

Szoros a kapcsolat a matematikai tartalmú tapasztalás és a nevelés többi területe között. Kiemelkedik a környezet megismerésére neveléssel való erős kötődés, amely segíti a gyermek külvilágról szerzett tapasztalatainak feldolgozását, értelmi, érzelmi fejlődését.

A külső világ tevékeny megismerése környezeti tartalommal:

**„Kit ezüstlő köréből
Kihajított az ég
Ember vigyázz a Földön
Úgy élj, hogy kárt ne tégy”⁷
Devecseri Gábor**

A tevékenység célja:

- A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti – emberi – tárgyi világ értékei iránt.
- A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér – és síkbeli szemléletének alakítása.
- Környezetünk értékeinek felfedezése a mindennapi tevékenységek során.
- A környezeti kultúra létrejöttét kell kialakítani, a környezeti kultúra életmód, gondolkodás, viselkedésmód, védelem, fejlesztés, mértéktartó felhasználás, szemléletváltás.
- A környezetvédelem és a természetvédelem napjaink egyik leggyakrabban előforduló témája. Egyre többen döbbenek rá, hogy a természet adta kincsekkel az emberiség súlyosan visszaélt. Az emberiség régebben szinte még együtt lélegzett környezetével, a legfontosabb törvényszerűségeket a természetből merítette. Tudása nem elvont tények, hanem gyakorlati tapasztalatok formájában őrződött meg. A következő generációk jövője, léte függ attól, hogy milyen szemlélettel, értékrenddel, viselkedés kultúrával rendelkeznek, hogyan viszonyulnak természeti és társadalmi környezetükhöz. A környezeti nevelés szókapcsolat azt fejezi ki, hogy:

„nemcsak a környezet megvédésére kívánunk nevelni, hanem a környezettel való együttműködésre is.”⁸

Devecseri Gábor

A környezeti nevelésnek vannak követelményei is. A környezeti problémák iránti érzékenység kialakítása, a környezeti alapfogalmak tisztázása, a környezeti értékek felismerése, a természeti környezet alapösszefüggésének megértéséhez hozzájáruló tapasztalat és ismeretszerzés minél többféle formájának biztosítása, a fenntarthatóságra nevelés.

A szükséges környezeti gondok megoldásához az értelmi és testi képességek fejlesztése, különböző tevékenységek végzésével, készségek kialakítása gyakorlással.

A környezeti nevelő munkánkban törekednünk kell arra, hogy kialakuljon a megfelelő értékrend, a környezettudatos magatartás.

A különböző természeti (óvoda, kert, rét, erdő, folyópart stb.) és társadalmi, környezeti (múzeum, könyvtár, vadaspark, állatkert stb.) helyszínek élőlényeiről, tárgyairól, jelenségeiről ugyanis pozitív vagy negatív tapasztalatok birtokába jut az óvadás. Ez komplex, kötetlen tevékenység, ami szeretné egységben megmutatni és érzékelteni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre kell építenünk.

A környezeti nevelés egyik lényeges jellemzője a gyermeket körülvevő világ felfedezési, megismerési lehetőségének biztosítása. Ez vonatkozik a módszerek, helyszínek, megközelítési módok, szervezeti keretek sokoldalúságára.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetbe való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A tevékenység feladatai:

- Fejlesztjük érzékeléseiket, észlelésüket, megfigyelőkészségüket, emlékezetüket, képzeletüket
- Formáljuk gondolkodásukat, beszédüket
- Alakítjuk a kulturált magatartás szokásait
- Fejlesztjük a természeti, társadalmi környezet iránti esztétikai fogékonyságukat, érzelmi viszonyukat. Mindezekkel hozzájárulunk a személyiség sokoldalú fejlődéséhez.
- Olyan viselkedésformák kialakítása, gyakorlása, melynek segítségével elsajátíthatják az élő természet megfigyelésének módját
- Olyan ökológiai szemléletmód kialakítása, amely lehetővé teszi: „A természetben mindenre szükség van...” elfogadását.
- Együttműködési készség, beleélő, beleérző képesség fejlesztése.

A környezeti nevelésben alkalmazott módszereink között megtalálhatók a hagyományos pedagógiaiak: a beszélgetés, szemléltetés, magyarázat. Helyet kapnak a természettudományos ismeretszerzések is: megfigyelés, leírás, vizsgálódás – kísérlet, mérés, összehasonlítás.

Megfigyeléssel: A gyermekek megfigyelő és gondolkodási készségeiket fejlesztjük. Az élettelen tárgyak, egyszerű természeti jelenségek, időjárási elemek, élőlények stb. érzékszervekkel felismerhető tulajdonságairól, folyamatosan többféle helyszínen, lehetőleg játékos tevékenység közben, különböző „töltésű” megközelítésben szereznek tapasztalatot.

Leírás: módszereivel, vagyis a megfigyelték rajzos ábrázolásának, illetve szóbeli megfogalmazásával is kapunk visszajelzést a gyerekek megfigyelőképességének, beszédfejlettségének szintjéről, s hozzájárulunk a kommunikációs készségük fejlődéséhez.

Kísérlet: a szabadban nehezen megfigyelhető néhány jelenségről csoportszobai körülmények között vizsgálgatással juttatjuk őket tapasztalatokhoz. (pld. csiráztatás, hajtatás)

Mérés: főként a matematikai nevelésre jellemző, de gyakorlásának helyszínei az óvoda kert, az ott élő fák virágok. Ez is jelzi a környezeti nevelés és a matematikai nevelés szoros kapcsolatát, a komplex óvodai tevékenységek létjogosultságát.

A külső világ tevékeny megismerésének a helyszínei: Csoportszoba, óvoda kert, vadaspark, múzeumok, könyvtárak, arborétum, s közvetlen környezetünk.

Óvoda-kert: itt találkoznak az élő – élettelen természettel. A közvetlen tapasztalatok, a folyamatosság fokozza az érdeklődést. Erősíti az óvó – védő, odafigyelő magatartást. Lehetőség ad az emberi beavatkozások megfigyelésére. A növény és állatfaj ismereteiket gyarapítja. A kertészkedés fejleszti a gyermekek együttműködési képességét, önállóságra, önbecsülésre, teljesítésre készíti őket.

Vadasparkok, arborétumok: a kimagasló jelentőségű természetvédelmi szerep mellett ellátnak környezeti nevelési, tudományos kutatási s ismeretszerző feladatokat is. Lehetőség van magatartásformák gyakorlására is. Meg tudnak figyelni ökológiai összefüggéseket, törvényszerűségeket.

Múzeumok, könyvtár: társadalmi környezet részei, szobai helyszín. A kiállítási tárgyak, szemléltető eszközök. Tapasztalatot szereznek a tárgyak nagyságáról, formájáról. Működéséről. A múzeumi séta alkalmas a társadalmi környezetben való viselkedési módok gyakorlására, az emberi kapcsolatok változatos formáinak megismerésére.

Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

Társadalmi környezet:

Ismerjék, bátran mondják nevüket, szüleik nevét, foglalkozását, legyen munkájukról elképzelésük, ismerjék lakásuk címét. Tudják, családjukba kik tartoznak.

- Ismerjék az óvoda dolgozóit, az óvoda helyiségeiben, udvaron igazodjanak el.
- Ismerjék az óvoda székhelyén lévő intézmény rendeltetését, helyét, pld. posta, iskola, orvosi rendelő, rendőrség stb.
- Ismerjék és nevezzék meg környezetük sötét és világos színeit, tárgyak, jelenségek közötti néhány feltűnő összefüggést.
- Készség szintjén ismerjék a közlekedés tanult szabályait, tudják csoportosítani.
- A testrészeket, az emberi test felépítésének megfelelően felsorolják. Igényesek legyenek testük tisztántartására.
- Ismerik a helyes viselkedési szokásokat, szabályokat kirándulások, múzeumi látogatások során.

- Tudják a természeti jeles ünnepek jelentőségét, a legfontosabb néphagyományőrző ünnepek jelentését.

Természeti környezet:

- Tudják felsorolni az évszakokat, legjellegzetesebb sajátosságait.
- Felismerik a napszakot, a reggelt, estét.
- Ismerik a növény fogalmának tartalmát, tudják a fa, bokor, virág, fű, zöldségfélék nevét. A növények magból fejlődnek, ápolást igényelnek. Tudják, hogy a gyümölcsök hol teremnek és fogyasztás előtt meg kell mosni őket. Legyenek tisztában azzal, hogy az időjárás és a növények fejlődése között összefüggés van. Ismerjék a legfontosabb növényápolási munkákat és végezzék azokat, elsősorban a kertben.
- Az általuk ismert állatokat csoportosítják a szerint, hol élnek. A házi szárnyasokat külső jegyeik, hasznosságuk alapján összehasonlítják a többi madárral.
- Észreveszik a megfigyelt természeti jelenségekben néhány egyszerű összefüggést.

Sokat adhatunk az óvodás gyerekeknek és sokat is kell adnunk. Ki kell tárnunk előtte a szépséges világot, hadd csodálkozzék rajta. A külső világ megismerési folyamatában és a természet közelségéből fakadó élmények – eljuttatják a gyermeket a természettel való együttélés harmóniájához.

Az óvodapedagógus feladatai:

A tevékenységek szervezeti formáinak differenciált megteremtése.

A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat – és ismeretszerzés során.

Környezetünk értékeinek felfedezése.

Környezettudatos magatartásra és fenntarthatóságra való nevelés.

V. 8. Ének, zene, népi játék, tánc

A tevékenység célja:

- A közös éneklés, a közös énekes játék örömének megéreztetése, hogy azon keresztül formálódjon a gyermekek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága
- A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.
- Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet. A népdalok éneklése, hallgatása, a néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő kiválasztása

- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal.
- Néphagyományok megismertetése.

A zenei nevelést már születéstől kell kezdeni. A zene hatása olyan emberformáló erő, mely kihat az egész személyiségre. Az értékes zene fogékonnyá teszi az embert a szép befogadására, formálja ízlését és emberi magatartását. A gyermek általános fejlődésére a zenei nevelés hatást gyakorol, mert a zenei nevelésnek sajátos formáló ereje van.

Minden nép zenei nevelésének a saját néphagyományokból kell kiindulnia. A szülői ház, bölcsőde, óvoda feladata, hogy a gyermekeket korán, tervszerű módon fejlessze és fogékonnyá tegye a zene, az ének iránt.

A gyermek a zene hatására érzelmileg kiegyensúlyozottá válik. Huzamosabb ideig tartó ének, dal, játék pozitív érzelmi hatású, feloldja a belső feszültséget. A dal különböző (szomorú, vidám, tréfás, meghatott) érzelmeket kelt, ami által a gyermek érzékevilága színesebbé, változatosabbá és elmélyültebbé válik.

Gyermekjátékaink mozgásanyaga magában hordozza a játszó közösség kialakulásának minden egyes fokozatát. Az óvodába lépő kisgyermek és az óvodapedagógus közvetlen kapcsolatát a „felnőttek játécai ölbéli gyermekekkel” típusú tapsoltató, sétáltató, hintáztató, lovagoltató, táncoltató, altató játécai alakítják. Így rájönnek, hogy amikor dalt vagy mondókát hallanak, az játszási lehetőséget jelent. A kellemes hatások ismétlése során kialakul spontán érdeklődésük a közös játékra, egyszemélyes vagy páros játékokra készíti elő a gyermekeket.

A páros, csoportos és szerepváltó játékokban megnyilatkozik és továbbfejlődik a gyermekek egymás iránti vonzalma, barátsága. A játékszabályok betartása önállóságra, kitartásra nevel. A sokféle vonulás, tánc lépés, éneklés a szövegmondás akkor lesz esztétikus, ha a gyermekek megtanulnak egymáshoz alkalmazkodni.

Az énekes játékokban a ritmusképző és hallásfejlesztő játékok alatt sok lehetőség adódik az egyéni szereplésre, kezdeményezésre. Barátságok szövődnek az énekes játék párválasztásai közben és a csoportban kialakul a tisztán, biztosan éneklő, jól szervező gyermek iránti tisztelet. A játékhelyzetekben énekléskor az egyén és a csoport viszonya új értelmet kap.

A ritmus fegyelmező ereje érvényesül a mozdulatok rendjében, az énekes párbeszéd, visszhangjáték, dallambujtás, ritmuszenekari kíséret folyamatosságában.

A zenetanulás alapja a megfigyelés és a gyakorlás. Kodály szavai szerint **„... sorsdöntő éveket él az ember, harmadik évétől a hetedikig, ... amit a nevelés ebben a korban elmulaszt, később nehezen vagy sehogy sem pótolhatja.”**⁹ **Havas Péter**

A feladatok sikeres megoldása elősegíti a zenei anyanyelv megalapozását, a gyermek biztonságérzetének növekedését, gátlásaik feloldását, önként vállalt fegyelmük, közösségi érzésük és magatartásuk kedvező alakulását. Megmutatkozik a zenei nevelés hatása testtartásukban, esztétikus, rendezett mozgásukban is. Szorosan kapcsolódik az irodalmi – matematikai – környezeti nevelés, vizuális és testneveléssel, az anyanyelvi neveléssel pedig alapvető és átfogó kapcsolata van.

A néphagyomány és a művészeti értékű gyermekdalok, a meghallgatott élőzene felébresztik a gyermekek zenei érdeklődését, alapot adnak a zenei műveltség továbbfejlesztéséhez. Az

érdeklődő fogékonyság kapcsolódik a természet és társadalmi környezet minden formájához, annak megfigyeléséhez.

A zenei élmény serkenti a gyermek képi és irodalmi alkotások iránti kíváncsiságát, alkotókedvét, miközben fejlődik zenei emlékezetük, képzeletük, s esztétikusan formálódik mozgásuk.

A népi gyermekjátékok a gyermekeket új játékhelyzetekben is logikus következtetésekre és alkalmazkodásra készítik. A gyermek cselekvését befolyásolja és motiválja az ének-zene keltette érzelmek. Az örömet újra át akarja élni, az élmény cselekvésre serkenti. A gyermek énekelget, maga szervez játékot, társát énekelni hívja, játékot javasol az óvodapedagógusnak. A jó légkörben az óvónő és a gyermek kapcsolata lehetőséget ad a zenei érdeklődés és aktivitás kibontakozására.

Ének-zene célja:

Olyan gyermekek nevelése, akik szeretik a zenét, szeretnek énekelni, szívesen és örömmel játszanak énekes játékokat.

Ének-zene feladata:

- Ismerjék meg a zenei anyanyelvünket a 3-7 éves gyermekek.
- Érdeklődjenek a zenei hangok, dallamok iránt.
- Tudjanak tisztán énekelni, pentaton jellegű, dúr, hexakord dallamokat.
- Ismerjék meg a népi szokásokat.
- Tudjanak ritmusosan, esztétikusan mozogni.
- Fejlődjön artikulációs készségük.
- Érezzék meg a különböző hangerőt, hangsúlyokat, hangszíneket.

Kiinduló helyzet:

Az óvodában figyelembe kell venni, hogy a családból, bölcsődéből érkező gyermekek zenei élményei, képességei különbözőek. A családból érkezők egy-két mondókát, míg a bölcsődéből érkezők több mondókát, énekes játékot is ismernek.

Fontos, hogy a beszoktatás ideje alatt felmérjük a gyermekek zenei készségét, ezen belül az éneklési és ritmuskészségüket. A gyermekek érdeklődők, fogékonyak, (bár különböző készséggel rendelkeznek) a beszoktatás ideje alatt szívesen vesznek részt az ölbéli énekes játékokban. Ezzel biztosítjuk a gyermekeknek a zenéhez való első kapcsolatát, a gyermek óvónő közti jó zenei kapcsolat kialakulását. Sok lehetőséget biztosítunk az éneklésre, a zenehallgatásra pld: alvásnál altatót énekelünk, megnyugtatóra halk, kellemes zenét játszunk.

Megismertetjük a fa, fém, üveg hangjait (zörejeket) magasabb-mélyebb zenei hangokat, továbbá a halk-hangosabb éneklést és gyors – lassú mozgást.

A tevékenység szervezése:

A készségek fejlesztését kötetlen formában szervezzük meg, a játéktevékenység során fejlesztjük a gyermekek egyéni, egyenletes ritmusérzékét. Mikro csoportban vesszük a dinamika, a hangmagasság külön érzékeltetését, tánclépések elsajátítását. 4-7 éveseknek az énekes játékokat tevékenységbe ágyazva alkalmazzuk. Zenehallgatásra minden nap törekszünk. A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.

A fejlődés várható jellemzői:

- Önállóan képesek kezdeményezni énekes – mozgásos játékokat.
- Nagy figyelemmel hallgatják a zenehallgatásra szánt dalokat, énekeket, hangszeres játékokat.
- Tisztán, jó artikulációval, hangulatosan tudnak énekelni.
- Képesek 10 óvodás dalt és 6 mondókát előadni.
- Ismerjék az egyenletes löktetést, tudjanak ütemesen járni, esztétikusan mozogni.
- Tudjanak halkan – hangosan, gyorsan, - lassan énekelni, dallamot bujtatni.
- Ismerjék fel a jellegzetes dallamot, a kezdő vagy sajátos belső, illetve záró motívumról.
- Tudjanak ritmust tapsolni, ütőhangszereket önállóan, változatosan, éneklés kísérésére használni.
- Ismerjék az egyszerű tánclépéseket és tudják őket alkalmazni.
- Tudják megkülönböztetni a zenei hangot a zörejtől.

Feltételrendszer:

A fejlesztéshez biztosítottak az eszközök, elsősorban a ritmusérzék fejlesztését szolgálják. Népi játékokhoz számtalan kellék áll a gyermekek rendelkezésére. A nevelőtestületben az óvodapedagógusok többsége hangszereken játszik. (furulya, cselló, zongora, gitár)

Felhasznált zenei anyagnál alapelv, hogy értékes zenei anyagot állítsunk össze, melyben nem kap szerepet a szórakoztató zene. (ettől csak a farsangi ünnepen térünk el)

Az anyagokat Forrai Katalin: Ének az óvodában könyvéből válogatjuk. Máshonnan történő válogatás, - például az IKT-eszközök, internet használatával - csak az előírt szempontok alapján történhet:

- Dallamnehézség
- Ritmusnehézség
- Alkalomszerűség
- Óvodásoknak megfelelő szöveg

V. 9. Ünnepek, ünnepélyek

Az ünnepek, ünnepélyek, az ember életében mindig kiemelkedő helyet foglaltak el. Hatásuk minden korban jelentős. Jelentőségünknek megfelelő tartalmukat híven tükröző megünneplésük óvodánkban igen lényeges. Igaz, hogy megváltozott körülöttünk a világ és megváltozott sok szempontból a szakmai felfogásunk is, azonban úgy véljük, hogy az óvodai ünnepek kulcsfontosságúak maradnak továbbra is a nevelőmunkánkban.

Sokszor az ünneplés lényege nem is maga az ünnep, hanem az a sok-sok előkészület, ami rengeteg tevékenységre, ötletek kidolgozására, önálló elképzelések megvalósítására ad lehetőséget. Az aktív és önálló gyermekek nevelésének egyik igen sajátos eszköze a jól előkészített és szépen megformált ünneplés. Az előkészület a csoporton belüli közösségi érzések alakítására igen kitűnő alkalmat teremt és tág teret nyújt a gyermekek közötti együttműködésnek, a kooperációnak, a kommunikációnak.

Pld. egy-egy csoportok együttműködése, egymás műsorának megtekintése, kicsiknek ajándékkészítés, műsorral való kedveskedés, közös ünneplés, megemlékezés, játékos vetélkedő.

Az ünneplést befolyásoló tényezők:

a, Az idő

b, A hely

c. A körülmények

d, Eszközök

e, A szereplés

f, A felnőtt és a gyermek aktív együttműködése az ünnepek alkalmával

Cél: olyan aktív, kreatív gyermekek nevelése, akik a hagyományok ápolására, kultúránk megismerésére fogékonyak.

Feladat:

- Ismerjék meg ünnepeinket, hagyományainkat
- Érdeklődjenek és aktívan vegyenek részt az ünnepek, ünnepélyek előkészítésében, melyben az ötletmegvalósulás során, az értékteremtés közösségalkotó tevékenységét alapozzuk meg.
- Fejlődjön az esztétikai és közösségi érzésük a közös előkészületekben, kooperációs és kommunikációs készségük.
- Érezzék meg az ünneplés örömét.
- Óvodánk egyéni arculatának megteremtése, bemutatása a széles nyilvánosság számára, a helyi viszonyok és helyi lehetőségek figyelembevételével.

Óvodánk ünnepei és megemlékezései:

a, Az óvodai élet hagyományos ünnepei, megemlékezései:

Nyilvános ünnepeink

- Az Anyák napja,
- Nagyok búcsúztatása - Ballagás

Közös ünnepe óvodán belül

- Mikulás
- Gyermeknap

Felnőtt ünnep óvodán belül

- Pedagógusnap

Megemlékezések

- A gyermek név és születésnapja
- Nőnap

b, Néphagyományokhoz kapcsolódó ünnep:

- Márton-napi lámpás felvonulás
- Luca-nap
- Karácsonyi készülődés – Advent
- Farsang
- Húsvéti előkészület
- Május fa állítása

c, Nemzeti ünnepeink, megemlékezéseink:

- Október 23.
- Március 15.
- Május 1.

d, Időszakos ünnepünk, mely adott alkalomhoz kapcsolódik:

- Szeptember 1. Általános iskolai évnyitó – nagycsoportosok átkísérése az iskolai tanévnyitóra

e, Természet ünnepei, megemlékezései:

- Állatok napja október 4.
- A víz világnapja március 22.
- Föld napja április 22.
- Madarak, fák napja május 10.

V. 10. Mindennapos mozgás

A tevékenység célja:

- A gyermekek legfontosabb igénye és természetes kifejezési módja a mozgás. A rendszeres szívesen végzett, közösségi testmozgás segíti a gyermekek optimális személyiségfejlődését és hozzájárul az egészséges életmód kialakításához.
- A gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akaratú tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

Az óvodapedagógusok feladatai:

- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségleteinek differenciált kielégítése érdekében.
- Mozgásfejlesztő játékok összeállítása.

A mozgás az óvodai nevelés folyamatában a gyermekek egészséges testi – mozgásfejlesztése útján szolgálja személyiségük fejlődését.

Lehetőséget biztosít a gyermek mozgástapasztalatainak rendszeres bővítésére, fejleszti cselekvő - és feladatmegoldó képességüket, erősíti a szép mozgás iránti vonzalmukat. Fejleszti testi képességeiket, az ügyesség sokféle formáját – a testi erőt, gyorsaságot és állóképességet, az örömmel végzett gyakorlatok kialakulását. Megkedvelik a szabad levegőn történő testmozgást. A rendszeres mozgástevékenység kedvezően befolyásolja az egész szervezet növekedését, hozzájárul a légző - és keringési rendszer teljesítőképességének, csont és izomrendszer teherbíró képességének növeléséhez.

Fontos szerepet játszik az egészség megóvásában, a szervezet biológiai egyensúlyának fenntartásában. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segíti a térben és időben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést, az alkalmazkodó képességet is. Mozgás hatására a gyermekekben fontos személyiségjegyek – tulajdonságok alakulnak ki és erősödnek meg. A közösségi élet alakulásához is fontos tulajdonságokat fejleszt pld. egymás segítése, együttműködés.

Az óvoda gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő tevékenység nélkül. Tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés, egymással szoros kapcsolatban áll. A mozgásfejlesztéshez hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítjuk a spontán mozgáslehetőséget, természetesen az egyéni sajátosságok figyelembevételével.

Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk.

A mozgás megszerettetése, mozgásigény kielégítése az óvodai mozgástevékenység fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakorlásával érhetünk el.

A természet erőivel – napfény – a víz, - levegőn történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mozgást a szabadban célszerű tartanunk. Az intenzív, változatos gyakorlatok végzésére megfelelő helyre és eszközökre van szükségünk. A jó eredmény elérésének optimális tárgyi feltétel biztosításán túl az óvodapedagógus és a gyermekek aktív együttműködése is elengedhetetlen feltétele. A mozgástevékenység hatásának maximális kifejtéséhez szükséges olyan objektív és szubjektív feltétel, melyek lehetőség szerint megvalósíthatók.

Objektív feltételek:

Megfelelő hely biztosítása. A legtöbb mozgástevékenység a szabadban történik kora tavasztól késő őszig, így kihasználjuk a természet erőivel történő edzés kedvező hatását. A természet adta füves udvaron egyaránt található fedett terasz és műfüves pálya is. Itt változatos játékokat játszhatnak a gyermekek egész évben. A műfüvespályán különféle labdajátékokra van lehetőség. Az udvaron található domb alkalmat nyújt a téli szánkózásra, jó időben gurulhatnak, mászhatnak, csúszkálhatnak stb. A különböző alakú, nagyságú mászóakák alkalmasak mászásra, függésre. Található még udvarunkon többféle típusú hinta, melynek használata pozitívan hat a gyermekek fejlődésére, többek között az egyensúlyérzék, a mozgáskoordináció, a figyelem és az idegrendszer fejlődését is serkeni. Emellett a hintázásnak nyugtató és stresszoldó hatása is van, ami segíthet a szorongások leküzdésében. A felsorolt eszközökön kívül fák, bokrok, virágok, homokozók stb. felhasználhatók a mozgástevékenységek alkalmával. Az udvar adta lehetőségek minél sokoldalúbb kihasználása nemcsak nyáron, jó idő esetén, hanem télen is a mozgás hatékonyságát növeli.

Szubjektív feltételek:

Az óvodapedagógus személyisége, mozgástevékenységhez való pozitív viszonya az eredményesség legdöntőbb záloga. A gyakorlat végzése mintaszerű, pontos, örömteli legyen. A gyermek és az óvodapedagógus együttes mozgása nagyon lényeges, az óvodapedagógus minden megnyilvánulása tükröződik a gyermek mozgásában.

A gyermek a mozgástevékenység aktív résztvevője. Aktivitása csak akkor biztosítható, ha nyugodt, derűs légkörben képességeinek, életkorának megfelelő testgyakorlatot végezhet. A mozgástevékenység szervezése során jelentős segítő szerepe van a dajkának. Az óvodapedagógussal együttműködve biztosítja a tevékenységek gördülékeny lebonyolítását.

A mozgás tevékenységnek három szervezeti kerete van:

- Spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység
- Irányított, mindennapos mozgásfejlesztés
- Szervezett mozgásos tevékenység

A mindennapi mozgás:

A mindennapi mozgás során ismerkednek meg a gyermekek a kézi szerekkel, amelyek használata több szempontból is ajánlatos.

- A gyermekek elsajátíthatják a helyes fogásmódokat.
- Fejleszti koncentrációképességüket.
- Segíti a szem-kéz, szem-láb koordináció kialakulását.
- Színesíti, játékosá teszi a foglalkozást.

A mindennapos mozgás időtartama fokozatosan 5-10 perc. 3-4 éves gyermekeknél kezdetben 4-5 perc jó hangulatú, nyugodt, játékos légkörű tevékenység biztosítja a mozgás megszerettetését. Később a csoport fejlettségi szintjének, a mozgáshoz való viszonyának ismeretében tervezzük a mindennapos mozgás idejét. A mindennapos mozgás időpontját tevékenységhez igazodva az óvodapedagógus tetszőlegesen választhatja meg.

Óvodáskor végére elérendő fejlettségi szint:

Már nagycsoportos korra megnövekszik teljesítőképességünk, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik.

- Mozgástapasztalataik az egyensúlyozásban és ugrásban növekednek.
- Cselekvőképességük legyen gyors, mozgásban legyenek kitartóak.
- Tudjanak térben, időben tájékozódni.
- Egyéni, csoportos, sor, váltóversenyek alatt tartsák be a szabályokat.
- Értsék meg az egyszerűbb vezényszavakat.
- Állórajtból kiindulva, 20-30 m-t tudjanak futni.
- Egyensúlyozzanak padmerekvítő gerendán.
- Tudjanak célba hajítani, labdát vezetni.
- Tudjanak magasat, távölt ugrani, 4-5 lépés nekifutásra.

VI. A SZÜLŐK ÁLTAL IGÉNYELT, NEM KÖTELEZŐ EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK

Az óvoda elsősorban a szülők kérésére egyéb szolgáltatásokat (néptánc-tehetséggondozás, zeneóvoda, zumba kids, sakk, angol, ovi-foci) is szervez az óvodai nevelési időn túl. A logopédiai fejlesztést a Heves Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Füzesabonyi Tagintézményének szakembere végzi.

Zeneiskolában:

- Zeneóvoda. Célja és az igénybevevők körének részletezése a 3. számú mellékletben

VII. AZ ÓVODA ÉS KÖRNYEZETÉNEK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Az óvoda környezetét tekintve külön kell szólni a gyermek szűkebb és tágabb környezetéről ahhoz, hogy a gyermek biztonságban érezze magát, ismernie kell az őt körülvevő közvetlen környezetet. Az óvodába kerülő gyermekek először a csoportszobával, kiszolgáló helyiséggel ismerkednek meg és fokozatosan tágitják azt a teret, ahol mozoghatnak.

A környezettel való közvetlen kapcsolat fejlesztése magában foglalja valamennyi óvodai tevékenységet.

A szűkebb környezetben való biztonságos eligazodást fokozatosan követi a táguló világ megismerése. Egyre nagyobb térben adunk lehetőséget a mozgásra, a megismerő tevékenység határai bővülnek. Az óvoda közelében zajló sétáktól elindulva a környék kirándulóhelyeit felkeresve, az adott település létesítményeit látogatva egyre bővülnek a gyermek környezetével kapcsolatos ismeretei.

Az óvoda nevelőmunkáját a helyi környezet egyre intenzívebb formában befolyásolja és ez a tendencia a jövőben fokozódni látszik. Éppen ezért szükséges szólni az óvoda külső kapcsolatairól az alábbi csoportosításban:

- az óvoda és a család
- az óvoda és az oktatási hivatal
- az óvoda és Heves Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat
- az óvoda és Heves Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Füzesabonyi Tagintézménye
- az óvoda és a fenntartó
- az óvoda és a bölcsőde
- az óvoda és az általános iskolák
- az óvoda és a védőnő
- az óvoda és az ÁNTSZ
- az óvoda és a Gyermekjóléti Szolgálat
- az óvoda és a Heves Vármegyei Kormányhivatal Füzesabonyi Járási Hivatala
- az óvoda és az Idősek Otthona
- az óvoda és a különböző közművelődési intézmények kapcsolata és együttműködési lehetőségei
- civil szervezetek (alapítvány, Kertbarát Kör, Kisbocs Baba-Mama Egyesület)

Valamennyi esetben a folyamatos és rendszeres kapcsolattartáson van a hangsúly. Óvodánk mindig kezdeményezőként lép fel, hiszen a kapcsolattartást a gyermek harmonikus fejlődése érdekében szükséges megvalósítani. Szükség szerint segíti szakmai munkánkat a POK, kapcsolatot tartunk fenn a Heves Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Egri- illetve Füzesabonyi Tagintézményével.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda nyitott a külföldi magyar óvodákkal való együttműködésre, és -lehetőség szerint- szakmai kapcsolatot tart fenn.

Az óvoda és a család:

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt biztosítja a gyermekek fejlődését. A család és az óvoda összhangja a nevelésben a gyermek személyiségfejlődésének szempontjából rendkívül fontos, továbbá az is, hogy az együttnevelést egyenrangú félként éljék meg. Az óvodapedagógusnak el kell nyernie a szülők bizalmát. Ez pedig pedagógiai, pszichológiai felkészültségének, megfelelő stílusának, együttműködési és kezdeményező képességének függvénye.

A családdal való együttműködés során mindkét félnek megfelelően meg kell ismernie a másik nevelési elképzeléseit, összhangba kell hozni azt. A kölcsönös bizalom és a gyermekekért érzett felelősség teheti harmonikussá az együttnevelést. Az óvodapedagógusnak információra van szüksége. Az őszinte, világos és konkrét beszélgetés, a szülők kéréseinek, véleményének, meglévő tapasztalatainak meghallgatása segíti az együttműködést.

A családdal való kapcsolattartásban az óvodapedagógusnak vállalnia kell a megértő, tapintatos, de a problémákat nem elmosó, őszinte, nyílt kommunikációt. Az egyenrangú kapcsolat feltételezi, hogy kölcsönösen alkalmazkodjunk egymáshoz. Ez előítélet-mentes

legyen az óvodapedagógus részéről a gyermeket, a szülőt és a családot illetően. Minden család, minden szülő más, tehát az egyéni-egyedi megközelítés éppen olyan fontos, mint a diszkréció. A családról kialakított vélemény nem tartozik másra, csakis azokra, akikre mindez vonatkozik.

Óvodánkban a családdal való együttműködésnek számtalan formája alakult ki, napi beszélgetések, munkadélutánok, közös rendezvények, közös kirándulások, az SZMK-val való kapcsolattartás. Ha jól használjuk ezeket a formákat a kisgyermekek érdekében, akkor elősegítjük a belső demokrácia formálódását és felerősítjük mindkét fél gyermek iránt érzett és vállalt felelősségét.

A folyamatos napi kapcsolat feltételezi az óvoda nyitottságát- ahol a szülőknek lehetőségük van a napi óvodai életbe való betekintésre, bekapcsolódásra. Önkéntes alapon hosszabb-rövidebb ideig nyugodtan részt vehetnek az érdeklődő szülők az óvoda mindennapi életében. Ez nyílt légkör egyrészt megnyugtatja a szülőket, hiszen látják, hogy jó kezekben van gyermekük, másrészt rendkívül pozitívan fogják értékelni az óvodapedagógus munkáját és az sem mellékes, hogy reális képet kapnak a gyermekükről.

Az óvoda és a fenntartó:

A fenntartóval való együttműködés elsősorban az óvodavezető feladata, de az óvodapedagógusok közreműködésére ezen a területen is szükség van. A helyi program megvalósítása során az óvoda pedagógiai koncepciójába eleve beépülnek a fenntartó által megfogalmazott igények, hiszen a nevelés feltételeinek biztosítását a fenntartó vállalja magára. A folyamatos tájékozódás és tájékoztatás a fenntartó felé az óvoda feladata. Célszerű nyitottá tenni az óvodát a fenntartó irányába, hiszen a támogatás mértéke igen nagymértékben attól függ, mennyire sikerül megnyerni a fenntartót az óvoda szakmai célkitűzéseinek.

A folyamatos együttműködés a tényleges gyakorlattal való bizonyítás reális képet nyújt az óvodáról, és ne feledjük a személyes kapcsolattartás minden hivatalos dokumentumnál többet ér. Az óvodapedagógusok feladata ebben a szituációban nem más, mint az, hogy magas színvonalú szakmai munkájukkal segítsék elő az óvoda jó hírnevének kialakítását, fenntartását. Az óvodának kezdeményező szerep jut ezen a téren is. Az óvodának részt kell venni a helyi közösség, a környezet építésében, a közös rendezvényeken.

Az óvoda és a bölcsőde:

Az óvoda és a bölcsőde együttműködése klasszikus hagyományokra épül. Mivel azonos épületben vagyunk a bölcsődével, a gyermekek ismernek bennünket, bár a környezet új, a megszokása és az átmenet számukra nem okoz gondot. A gondozónők és az óvodapedagógusok között igen szoros, jó kapcsolat alakult ki. Mindkét intézmény gyermekközpontú nevelést folytat, így ez is megkönnyíti az egyik intézményből a másikba való átmenetet.

Az óvoda és az iskola:

Az óvoda- iskola kapcsolatában a kezdeményező általában az óvoda, bár egyre inkább tapasztalható mindkét fél részéről a kölcsönösség. Meggyőződésünk, hogy az iskolának és az óvodának azonos az érdeke, mindketten az átmeneti időszak problémáinak csökkentésében érdekeltek. Az óvoda nevelőtestületének tehát az a feladata, hogy gyermekközpontú és nevelésközpontú szemléletét megtartva saját eredményeivel hasson az átmenet problémáinak leküzdésére.

Az iskolába lépés örömteli izgalmát minden érett kisgyermek átéli, ehhez a pozitív megerősítés a várakozás fokozása jelentősen hozzásegíti. Az óvodapedagógus és a tanító együttműködésében a kölcsönös tiszteletadás, a közös érdeklődés, a gyermek iránt érzett felelős gondolkodás legyen meghatározó.

A problémák nyílt megbeszélése ne jelentsen egyik gyermekről sem előre kialakított sémát vagy skatulyát és különösen tartózkodjunk az előítéletek megfogalmazásától. Az óvodapedagógusnak legyen feladata, hogy figyelemmel kíséri az óvodásainak beilleszkedését, iskolai életét. Szükség esetén nyújtson segítséget a maga eszközeivel, saját nevelési tapasztalataival az iskolai nevelőnek. Az óvoda-iskola kapcsolata beépül az éves tervbe, aminek alapján kölcsönösen látogatjuk egymást, ápoljuk a hagyománnyá vált szokásokat. Pl. az évnyitó napján 8. osztályos gyermekek jönnek el az óvodába és kísérik át az iskolába a gyermeket, ahol megkapják az iskola jelvényét.

Az óvoda és a különböző közművelődési intézmények kapcsolata:

Az óvoda és a különböző közművelődési intézmények kapcsolatát a meglévő lehetőségek határozzák meg. A könyvtár, múzeum, bábszínház, tornacsarnok...stb. sajátos lehetőségeit hasznosítja az óvoda a saját nevelési feladatainak megvalósításában. Mindezt úgy építhetjük be az óvodai életbe, hogy a nevelés és természetesen a gyermekek szempontjai legyenek az elsődlegesek. Fontos szem előtt tartani, hogy ne kiszolgálója legyen az óvoda ezeknek az intézményeknek, hanem szükség szerint a használója. Kerülni kell a gyermekek túlterhelését, a hosszantartó vagy életkoruknak nem megfelelő programokkal.

A kezdeményezés és ezzel együtt a nagyobb felelősség ezekben a kapcsolattartásokban is az óvodára hárul. Tehát fontos, hogy az óvodapedagógus már a tervkészítés időszakában jól gondolja át lehetőségeit, milyen programokkal színesíthető, fejleszthető az óvodai élet.

Szükség szerint segíti szakmai munkánkat a

- Vármegyei Egri Pedagógiai Oktatási Központ.
- Kapcsolatot tartunk fenn a Heves Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Füzesabonyi Tagintézményével,
- a Heves Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Vármegyei Szakértői Bizottsággal

Fontosnak tartjuk az óvoda-egészségügyi intézmények jó kapcsolatát: gyermekorvos, fogorvos, védőnő, ÁNTSZ, akik egy-egy alkalommal nemcsak elvégzik a kötelező egészségügyi vizsgálatokat, de segítségünkre lehetnek az egészséges életmódra nevelés megvalósításában.

Civil szervezetek

Közös rendezvények, tevékenységek szervezése.

VIII. SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI REND

Szervezeti felépítés:

Az óvoda nyitvatartása a szülők és a fenntartók igényei alapján szerveződik. A teljes napi nyitvatartás esetén – a hagyományoknak megfelelően – óvodapedagógus látja el a nevelőmunkát.

A pontos beosztás a munkatervben található meg.

IX. AZ ÓVODA ELLENŐRZŐ – ÉRTÉKELŐ TEVÉKENYSÉGE

IX. 1. Az óvodai csoportok és gyermekek fejlődésének ellenőrzése és értékelése

Az óvodai csoportok kialakításánál mindig figyelembe vesszük a gyermekek életkorát, jogait és nem utolsósorban a szülők kívánságait. A felmenő rendszert figyelembe véve, valamint a beiratkozó gyermekek életkorát heterogén vagy homogén csoportokat alakítunk ki.

Az ellenőrzés módjának megválasztása mindig egyénenként differenciált. Attól függő, kinél, mikor, mit, miért elemzünk.

Az empirikus vizsgálatok:

Megfigyelések, elemzések, értékelések segítik az ellenőrzöttet és az ellenőrzőt az elért eredmények pontos megítélésében, a gyermek-felnőtt vonatkozásban egyaránt.

A kölcsönös nyitottság, empátia, tolerancia, az értékelés tudomásulvételét, elfogadását erősítik. Ez lesz alapja a munka minőségét javító, belülről motivált teljesítményigény kialakításának.

A gyermekek fejlődésének értékelése:

A gyermek fejlődésének követése egész évben folyamatosan a megfigyelés területein motoros, szenzoros, verbális, szociális fejlődésben. A tevékenységek különböző jellemzőiben: beilleszkedésben, kapcsolatteremtésben, szabályokban – instrukciókban, megismerési folyamatokban, érzelmi állapotokban, akarati jellemzőkben, etikai értékrendek kialakulásában, viselkedésben, magatartásban, tevékenységek képességfejlesztő – magatartásformáló színvonalában, minőségében.

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

Az értékelésnek két általános elterjedt módja:

- mérés - értékelés
- megfigyelés.

A gyermekek fejlődésének mérésére, értékelésére az ovikrétában található „Gyermek fejlődésének nyomon követése” fül alatti szempontsort használjuk. Ennek alapján az egy csoportban dolgozó óvodapedagógusok rögzítik a pedagógiai információt, mely a szülők számára is elérhető.

Megfigyelések – az óvodában leghatékonyabban alkalmazható módszerek egyike.

IX. 2. A Pedagógiai program értékelése

A program 5 évre készült. Értékelése az első nevelési év végén majd 3-4 évenként., valamint törvényi módosítások esetén történik meg. Értékelésével választ kaphatunk a program gyakorlatban történő beválására, az összegyűjtött tapasztalatok alapján. A program célját és a megvalósulás szintjét összevetve elemezzük és értékeljük a tapasztalatokat.

Vizsgálandó a Pedagógiai program teljesítéséhez:

- A program hatása a gyermekek fejlődésére, megjelennek-e a fejlesztő hatások, megfigyelhető-e a gyermekek viselkedésében a változás
- Milyen eredményeket hozott a szocializáció terén a megismerésben, kommunikációban, mennyire biztosított a tapasztalatszerzés játékos lehetősége.
- Fokozta-e a nevelőtestület munkakedvét, pedagógiai kultúráját?
- Mit mutatnak a szülők visszajelzései?

Mikor szükséges a program felülvizsgálata, módosítása?

- Törvényi módosítás esetén.
- Évente
- Ha a program nem érte el a célját.
- Ha a fenntartó kéri a vizsgálatot.
- Ha a NAT-ot módosítják és ez az óvodai nevelést is érinti. A pedagógiai program értékelését az óvodavezető irányításával a nevelőtestület végzi.

X. GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 47 §-a, és módosításai, valamint A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény és e törvénykezés módosítása 2024. évi XXX. törvény a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról ennek értelmében az óvoda pedagógiai programjában kell meghatározni a gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységet.

Az óvodai gyermekvédelmi tevékenység, szervezeti, és tartalmi fejlesztését a társadalmi szükséglet tette indokolttá.

Az óvoda pedagógiai ismereteivel sokat tehet a családokért, gyermekekért. A gyermek- és ifjúságvédelem sokrétű tevékenység. Felöleli mindazokat a pedagógiai, pszichológiai,

egészségügyi, szociális és jogi feladatokat, amelyek a gyermekek nevelését, gondozását, erkölcsi, és anyagi érdekvédelmét biztosítják.

A gyermekvédelem fontos alapelve a nevelési tényezők összehangolása, a gyermek eredményes nevelése, a fejlődő személyiség, veszélyeztetettség megelőzése érdekében. Halmozottan hátrányosak azok a fiatalok, gyermekek, akiknek nevelése, oktatása, testi, érzelmi, erkölcsi fejlődése, nincs megfelelően biztosítva. Veszélyeztető olyan magatartás, mulasztás következtében kialakult állapot, amely a testi, az érzelmi, és erkölcsi fejlődést gátolja.

A veszélyeztetettség kategóriái:

- Anyagilag veszélyeztetett
- Egészségügyileg veszélyeztetett
- Személyiségében veszélyeztetett
- Családi körülményei miatt veszélyeztetett

Hátrányos helyzetű az a gyermek, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve aki után rendszeres gyermekvédelmi támogatást folyósítanak. Ezen belül **halmozottan hátrányos** helyzetű az, akinek törvényes felügyeletét ellátó szülője legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen, feltéve, hogy a szülő a gyermek után rendszeres gyermekvédelmi támogatásra jogosult, továbbá az a gyermek, akit tartós nevelésbe vettek.

Hátrányos helyzet kategóriái:

- Anyagilag hátrányosak
- Egészségügyileg hátrányosak
- Személyiségében hátrányosak
- Családi körülményeik miatt hátrányosak, / környezeti hátrányosság/.

Az óvodai gyermekvédelem fontos szerepet tölt be a probléma megelőzés területén, mivel a gyermekek napjuk legnagyobb részét itt töltik. A hátrányos és veszélyeztetett helyzetű gyermekek könnyen észrevehetőek, mert a pedagógusok szoros kapcsolatban vannak velük. A káros hatások megelőzésére pedagógiai módszerek alkalmazása válik szükségessé, ha pedig ez nem segít, a gyermekjóléti szolgálat felé jelzéssel kell élni, a probléma eredményesebb megoldása érdekében. Fő feladat a családcentrikus szemlélet erősítése, és segítség nyújtás a zavarok oldásának elősegítésére. Ebben igen fontos szerepet töltenek be a nevelő – oktató intézmények, ezen belül a pedagógusok, ahol a napi munkában is fellelhető a segítő nevelői magatartás. A hatékonyság fokának emelése, csak a családok aktív részvételével és a segítő intézmények bevonásával valósulhat meg.

Az 1997. évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről, és a gyámügyi igazgatásról rögzíti a jelzőrendszer tagjait, kötelező együttműködésüket, feladataikat a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése érdekében.

A munka minél eredményesebb elvégzése érdekében egy jól működő kapcsolat kiépítésére van szükség, a gyermekek és családok érdekében.

A jelzőrendszer működtetése, összehangolása, kiépítése törvény szerint a Gyermekjóléti Szolgálat feladata. Mivel a Köznevelési intézmények is a jelzőrendszer tagjai között szerepelnek, így intézményünknek is jelzési kötelezettsége van a Gyermekjóléti Szolgálat felé, vagy indokolt esetben hatósági eljárás kezdeményezésére is lehetősége van. Az óvodán kívüli együttműködésre a szakemberek kompetenciáját meghaladó esetekben kerül sor.

Az észlelő, és jelzőrendszer tagjai a következők:

- egészségügyi szolgáltatást nyújtók (gyermekorvosok, védőnők),

- személyes gondoskodást nyújtók (családsegítő szolgálat, családsegítő központ),
- közoktatási intézmények,
- Gyermekjóléti Szolgálat,
- rendőrség,
- ügyészség,
- bíróság,
- társadalmi szervezetek, egyházak, alapítványok.

A felsorolt intézmények, és azok dolgozói, kötelesek jelzéssel élni, bármilyen felmerülő veszélyeztetettség esetén a gyermekjóléti szolgálat felé, valamint kötelesek együttműködni, a veszélyeztetettség megelőzése, és megszüntetése érdekében.

Az 1997. évi XXXI. törvény fő célja, a gyermekek esélyegyenlőségét növelő ellátó rendszer hatékony működtetése, a családok támogatása, szükség esetén az átmenetileg helyettesítő ellátások egymásra épülése.

Fő feladat a családdal való együttműködés, a gyermek családi környezetben való nevelésének elősegítése.

Az óvodánkban a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős, illetve az óvodavezető feladatai a következők:

- Az óvodába járó veszélyeztetett gyermekek nyilvántartása, kapcsolattartás a gyermekjóléti szolgálattal, jelzés, ha a veszélyeztetettség pedagógiai eszközökkel nem szüntethető meg.
- Esetmegbeszélés
- Kapcsolattartás a családdal, szülőkkel.
- Tájékoztatás a szociális szolgáltatások elérhetőségéről, szolgáltatások közvetítése.
- Információk nyújtása a különböző szociális ellátásokról.
- Anyagi veszélyeztetettség esetén a rendszeres vagy rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapításának kezdeményezése a települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál.
- A gyermekvédelmi alapellátás keretébe tartozó intézkedés kezdeményezése, pl. a gyermek átmeneti gondozása a szülő beleegyezésével.
- Kapcsolattartás az óvoda pedagógusaival, gyermekvédelmi munkájuk segítése.
- Tanácsadás.
- Családlátogatás, családi környezet feltérképezése.
- Speciális szükségletű gyermekek számára szolgáltatások szervezése.
- Kapcsolattartás más intézményekkel, jól látható helyen közzétenni a gyermekvédelmi feladatot ellátó fontosabb intézmények címét, telefonszámát.

Inklúzió, integráció

Cél: A harmonikus, nyugodt, biztonságot adó óvodai környezetben váljon természetessé a gyermekek között a személyiségük különbözősége.

Óvodánk pedagógiai légkörét, az itt dolgozók szemléletét áthatja az inkluzív (befogadó) pedagógia elveivel való azonosulás, a fokozott differenciálásra törekvés, hiszen minden gyermek más.

Az inklúzió emberközpontú megközelítés, amely ugyanakkora hangsúlyt fektet az érzelmi élet fejlesztésére, a szocializációra, mint a kognitív eredményekre. Elengedhetetlen feltétele a vezetői és testületi elkötelezettség és a szülőkkel, szakemberekkel való együttműködés. Az integráció során a szakfejlesztés biztosítása elengedhetetlen. A szegregáció, az integráció, az

inklúzió nem egymást kizáró, sokkal inkább egymást feltételező, átható fogalmak, folyamatok, módszerek és szemléletek.

Feladatunk a csoportban:

Inkluzív szemlélettel a különbözőséget elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátia készségek alakítása.

*XI. A GYERMEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉNEK BIZTOSÍTÁSA
INTÉZMÉNYÜNKBEN*

Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált nevelése, differenciált fejlesztése:

A hátrányos helyzetből származó lemaradások sikeresen ellensúlyozhatók, érzékeny pedagógiai módszerekkel és szemlélettel.

Céljaink, feladataink:

- Integrációt elősegítő csoport alakítása
- A gyermek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása
- Kommunikációs nevelés
- Érzelmi nevelés, szocializáció
- Korszerű óvodapedagógiai módszerek
- Iskolaérettség elősegítését támogató pedagógiai módszerek
- Szülővel személyes kapcsolat kialakítása, beszélgetések
- A gyermekek fejlődéséről tájékoztatás
- Egyéni bánásmód elvének biztosítása
- Partnerközpontú működés, szülői igények kiszolgálása
- A migráns gyerekek a magyar gyerekekkel azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelés

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése

Sajátos Nevelési Igényű Gyermekek

Sajátos nevelési igényű gyermek az, aki szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján

- az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság, szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem – vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd,
- Gyermekközösségbe csak olyan sajátos nevelési igényű gyermekek integrálhatók, akiket a többiekkel együtt tudunk nevelni /Alapító Okiratnak megfelelően/.

Céljaink, feladataink:

- A sajátos nevelési igényű gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, fejlődésének elősegítése.
- Harmonikus nyugodt óvodai környezetbiztosítása
- Egyéni fejlődési ütemének figyelembevétele
- Az ONAP-ban megfogalmazott irányelvek alapján a gyermekek életminőségének javítása, beilleszkedésének elősegítése
- Megfelelő képzettségű szakember biztosítása/Gyógypedagógus/
- A fejlesztési feladatokat integráltan, a megfelelő szakember útmutatása alapján csoporton belül az óvodapedagógusok végzik
- Az óvodapedagógusoknak olyan környezetet kell biztosítani, ahol nincs hátrányos megkülönböztetés

A fejlesztés területei:

- Kognitív funkciók fejlesztése
- Mozgásfejlesztés
- Kézügyesség, finommotorika fejlesztése
- Kommunikációs, metakommunikációs készség fejlesztése
- Szociális kompetenciák fejlesztése

Az integrálás alapján várható eredmények:

- Szívesen jönnek a közösségbe
- Az adott óvodai csoport közösségében megtalálják helyüket
- Speciális foglalkozásokon való örömteli részvétel
- Kimutatható fejlődés

**Beilleszkedési, tanulási, magatartási /BTMN/ nehézséggel küzdő
gyermekek nevelése**

Különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló az:

- aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alul teljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásiszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Nevelésüket a 2011. évi CXC. Nemzeti Köznevelési Törvény alapján meghatározottak szerint végezzük.

A Heves Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Füzesabonyi Tagintézménye által megállapított és szakvéleménnyel dokumentált beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel (BTMN) küzdenek.

Céljaink, feladataink:

- Az ONAP-ban megfogalmazott lehetőségek alapján, az egyéni fejlesztés biztosítása mellett az integrált nevelés során a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek enyhítése
- Jártasságok, készségek kialakítása, megerősítése
- A gyengébben fejlett részképességek megerősítése
- A motiváció növelése

Kiemelkedő képességű gyermekekkel való egyéni foglalkozás

Céljaink feladataink:

- A tehetséges gyermek felismerése, továbbfejlesztése
- A fejlődés feltételeinek biztosítása (eszköz, anyag, hely, idő)
- Támogatás a tevékenységekhez
Intellektuális képességekben (szókincs, emlékezet, gondolkodás, kreativitás)
Speciális képességek (zenei, ábrázoló, matematikai, pszicho motoros, szociális)
Viselkedés jegyekben (intenzív érdeklődés, erős akarat, energikusság, érzékenység)
- A szülő segítése gyermeke nevelésében

XII. Legitimációs záradék

Egyetértését nyilvánította a szülői munkaközösség:

.....
dátum SZMK elnök

Elfogadta az óvoda nevelőtestülete:

.....
dátum nevelőtestület (jegyzőkönyvvezető)

Jóváhagyta Füzesabony-Dormánd Köznevelési Intézményfenntartó Mikrotársulás:

.....
dátum Polgármester

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet

Népi játék és gyermektánc az óvodában

Az óvodánkban gyermekekkel szeretnénk megismertetni a magyar népi játékkincs egy-egy változatát és megszerettetni a népzene, néptáncot.

Forrásunk sok esetben az „Így tedd rá” program elemeit tartalmazza, amely egy olyan néptánc pedagógiai módszer, ami az óvodás és elsős, másodikos iskolás gyermekek sokoldalú fejlesztését célozza meg. Alapját a néphagyományból meríti, a különböző tájegységek dalosjátékait építik be a gyermekek játék eszköztárába.

Emellett Forrai Katalin örökérvényű „Ének az óvodában” című munkájából is merítkezünk, amely olyan gyermekdalokat, mondókákat tartalmaz, ami az óvodai élet mindennapjait átszövi. Foglalkozásaink 30-45 percesek. Tevékenységeink tervezése során igazodunk az évszakokhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez, időjáráshoz. Rugalmasan kezeljük a gyermekek egyéni ötleteit, hozott dalokat, játékokat, melyet beépítünk, ezzel is a pozitív élményeket erősítjük. A foglalkozások az egyes jeles napokhoz kapcsolódó népszokásokra, népdalokra épül, melyet kiegészítenek népi játékok, mondókák, tervezett mozgásos játékok.

A zene és testmozgás szerves kapcsolata:

Énekes-játékok a szabad ég alatt, ősidők óta a gyermek életének legfőbb öröme. Az éneklésnek-játéknak testi, lelki, embert és közösséget formáló hatása van. A játékok fokozzák a társas érzést, életörömet. A zene elemei külön-külön is értékes nevelő eszköz. A ritmus figyelmet, koncentrációt, határozottságot, beidegző képességet fejleszt. A dallam az érzés világát nyitja meg. Az erőfokok változása a hangszín: a hallószervünk élesítője. Az ének és a vele járó játék végül oly sokoldalú testi működés, hogy testnevelő hatása is felmérhetetlen.

A tudat alatti nemzeti vonások legjobb megalapozója a néphagyomány, elsősorban játék és gyermekdalaival. A népi játékok közül igazi óvodásoknak való típus a szerepjátszó, szerepváltó játékok csoportja. A szereplő gyermekeknek itt önálló feladatot kell megoldani. Ehhez bizonyos fokú bátorság, határozottság szükséges. A játék akkor igazi, ha mindenki játszhat benne. Ezzel fejlődik igazságérzetük, emlékezetük. A körrel ellentétes irányjárás a térben való tájékozódás fejlettebb fokát kívánja meg, mint a kézfogással egymáshoz igazodó járás. Ha pedig táncal jár a helycsere, akkor ügyességre és a figyelem koncentrálására is szükség van.

A különféle táncok, vonulások fajtái elvezetnek a felnőttek világához. Dramatizáló hajlamukat is kiélhetik a lakodalmas játékokban. A népi játékaink legtöbbje a környezet életének –állatvilágának, embervilágának- utánzása folytán jött létre.

A játéktéma értelmezése lehetővé teszi, hogy a gyermek bele képzelje magát az eredeti helyzetekbe, ezzel gazdagszik fantáziája, szókincse. Népszokásokból szándékosan csak annyit merítünk, amennyi a „kis világukba” belefér és nem kelt zavart bennük.

Népnapokról, pajtásaik névnapjáról emlékezünk meg köszöntőkkel, névcsúfolókkal. Pl. A betlehemes játékból az anya-gyermek kapcsolatra utalunk, ilyen tartalmú játékokkal. A játékok kiválasztásánál, összefűzésénél igyekszünk hangulati vagy egyéb összetartó elemet keresni az egyes játékfajták között, hogy egyre fokozódó élményt nyújtson. A foglalkozást befejező táncoknál az életkori sajátosságok a meghatározók.

Tevékenységeink során nagy hangsúlyt fektetünk a néptánc megalapozására, mozgáselemek játékos megismertetésére gyakorlására. A gyermekek olyan alapokat szerezhetnek, amelyekkel később iskolai foglalkozások során a bonyolultabb motívumok elsajátítására is képesek lesznek. Ehhez olyan zenei anyagot válogatunk össze, mely gyermekközeli és zenei ízlésüket is formálja. Anyagunkban megjelennek rábaközi gyermekjátékok, mezőföldi, moldvai dalok, mondókák is, valamint a mai népzenei kultúrából használunk a különböző mozgásos játékaink, bemelegítések, lazítások alkalmával.

Az óvodai foglalkozásoknak folytatása van az iskolában is.

Eszköz: leány-fiú öltözet (blúz, ing, szoknya, nadrág) szalag, kendő, kalap (fejdíszek) szakmai könyvek.

Dalanyag:

Kapcsolódik a zenei nevelés anyagához a Forrai Katalin „Ének az óvodában” c. könyvben megtalálható dalanyaghoz és a „Játék és tánc az óvodában” című könyvhöz, amit a Néptáncosok Szakmai Háza jelentetett meg.

1. Hónap mondókák: időjárásról, természetről, népnapjaink, névcsúfolók, kiszámolók
2. Játékba hívogatók: Ki játszik ilyet? Kör-kör
3. „Így tedd rá” játékok: Fűrészeljünk, Érik-érik, Kiskacsa, Kocsit, kocsit, Dombon török, Csip-csip csóka, Kiskomárom, Hej Pirike, Hogy ez a tyúk, Egy paradicsom, A szőlősi udvarán, Hosszú szárú, A kállai, Ádámnak, Hol az én helyem?, Hinta, palinta, Répahúzás, Erzsébet napi játékfűzés, Elszaladt a kemence, Egyszer egy időben, Árokban a boncos kutya
4. ÉNÓ játékok: Lipem-lopom FK 102 Kiszáradt a diófa FK 104, Csön-csön gyűrű FK 122, Erzsébet asszony FK 46, Csivirintem FK 184, Mély kútba tekintek FK 175, Kácsa, kácsa FK 127, Bújj, bújj zöld ág, Libás játékok, Ki-be bárány FK 199, Elhozta az isten, A pünkösdi rózsa
5. Motívumok: sarok emelgetés, páros lábú szökdelés forgással, tapssal Sarkaló, lengető csapásoló térdütögető. Egyes csárdás, páros- egy lábú, ugrós hátra, páros egy lábú ugrós előre.

2. számú melléklet

Zeneóvoda

A Városi Zeneiskola minden évben zenei előkészítőt szervez a középső és nagycsoportosok részére. Itt megismerkedhetnek a kotta írással olvasással is. Jól fejlesztik a gyermekek ritmusérzékét, mozgását, a zenei élményekből fakadó spontán alkotóképességüket.

Hangszertanulás előkészítésével is foglalkoznak, már többen tanultak hegedülni és zongorázni.

A kisgyermekkortól elkezdett zenei nevelés elősegíti a zenét művelő, zenét élvező és értő gyermekek kiművelését.

IDÉZETEK

1. Brunszvik Teréz emlékiratai: Fél évszázad életéből /1846-1855/83.
2. Kodály Zoltán: Kis emberek dalaihoz tanulmány
3. Rudolf Steiner: A tanítás módja és a nevelés feltételei I.-Stuttgart 1824.
4. Lénárt Ferenc: Képességek fejlesztése a tanítási órán Tankönyvkiadó
Budapest 1987. 21-22. oldal
5. Gáspár László: Neveléstudomány
Okker Kiadó 6L). oldal
6. Kelemen László: Pedagógiai pszichológia Tankönyvkiadó 1
SO. Oldal
7. Devecseri Gábor: Felhívás a környezettudatosságra és a természeti környezet
megóvására
8. Devecseri Gábor: Verseskötet
9. Viktor András: A környezeti nevelés rendszere
10. Havas Péter: Személyiség – Környezeti attitűdök Környezeti nevelés

Felhasznált irodalom

- Az óvodai nevelés országos alapprogramja: Semic Interprint Kiadó
- Az óvodai nevelés programja; Tankönyvkiadó 1982, 1989.
- Fábián Katalin: Tevékenységközpontú óvodai nevelés program FABULA
- Dr. Gáspár László: Neveléstudomány; OKKER Kiadó 1998.
- Dr. Gáspár László: A társadalmi gyakorlat szükségletei és az általános nevelés tartalma; Akadémia Kiadó 1977.
- Mérei Ferenc-V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan; Medicina Kiadó 1997.
- Vekerdy Tamás: Az óvoda és az első iskolai évek a pszichológus szemével; Tankönyvkiadó 1989.
- Kelemen László: Pedagógiai pszichológia; Tankönyvkiadó
- Kovács György – Bakos Éva: Játék az óvodában; Debrecen 1995.
- Bíró Endre: A gyermek Jogairól; A szerző kiadása 1993.
- Fehér Ferencné: Környezetvédelem és nevelési feladataink
Pedagógiai Szemle
- Havas Péter: Személyiség – környezeti attitűdök – környezeti nevelés
Iskolakultúra 1993. 2. szám
- Ábrahám Kálmán: Környezetünk jövője Kossuth Kiadó 1986.
- Viktor András: Környezeti nevelés rendszere; Iskolakultúra 1993/24. k.
- Lehetőségek, ötletek, módszerek: Tanulmányok a környezetvédelmi nevelés köréből
OPI OKTH 1983.
- Villányi Györgyné: Játéka matematika? Matematikai játékok gyűjteménye
óvodapedagógusoknak Tárogató Kiadó Bt. 1993.
- Lénárt Ferenc: Képességek fejlesztése a tanítási órán Tankönyvkiadó Budapest, 1987.
- Devecsery D.- Zádor A.: Kis magyar művészettörténet Képzőművészeti Alap
Kiadóvállalat Budapest 1980.
- Haranghy J.: A rajzolás iskolája Kurucz Gábor Bp. 1997.

Móra Ferenc: Mondák és mesék; Ciceró Kiadó 1998.

„Jó játék a” sorozat kötetei: Móra Ferenc Könyvkiadó Bp.

„Szorgos kezek – kis mesterek” sorozat Passage Kiadó 1996.

Az óvodai testnevelési foglalkozások módszertana

Bodnár Zsuzsanna: A mozgásaktivitás fokozása a különböző szervezési foglalkozásokon
Lépésben a változásokkal Hajdúböszörmény 1994.

Dr. Tóthszöllősyné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában FER-CO Kft. Vác 1994.

Forrai Katalin: Ének az Óvodában Zeneműkiadó 1994.

Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában; Zenemű Kiadó 1982.

Óvodai Nevelés számai Semic Interprint Kiadó

Tanulmányok az óvodai munkára nevelés köréből; Tankönyvkiadó Bp.